

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE

MAGISTERSKÁ PRÁCE

Katedra biblistiky a judaistiky

Svátky mesiánských Židů

Feasts of the Messianic Jews

Bc. František Měchura

Vedoucí magisterské práce: doc. PhDr. Bedřich Nosek, CSc.

Praha 2006

Prohlašuji, že jsem tuto práci
vypracoval samostatně s použitím
uvedených pramenů a literatury

Praha, 20. března 2006.

Bc. František Měchura

Děkuji mesiánským Židům,
kteří vždy ochotně věnovali
svůj čas i materiály nezbytné
pro vznik této práce.

Děkuji také svému bratranci Jakubovi
do Denveru, za obětavé obstarávání
v Evropě nedostupné literatury,
bez níž by tato práce rovněž
nemohla nikdy vzniknout.

Děkuji Doc. Bedřichu Noskovi za vedení
mé bakalářské i magisterské práce,
děkuji mu rovněž za optimismus,
jenž mi vždy dodával a dodává.

Nikoliv na posledním místě děkuji rodičům
za trvalou podporu.

A děkuji Společnosti pro obnovu židovského hřbitova
v Libochovicích, za náročnou a důležitou práci,
kterou nezištně vykonávají.

OBSAH

ÚVOD.....	4
I. ŠABAT.....	8
I. A) HISTORICKÉ POZADÍ SVÁTKU A JEHO TRADIČNÍ POJETÍ.....	8
I. B) BIBLICKÉ POZADÍ A PRŮBĚH SVÁTKU V MESIÁNSKÉM JUDAISMU.....	13
I. C) KALENDÁŘ A DATA SVÁTKŮ MESIÁNSKÝCH ŽIDŮ.....	21
II. ÚVODNÍ POJEDNÁNÍ KE SVÁTKŮM V PROSTŘEDÍ MESIÁNSKÉHO JUDAISMU A JEJICH SPECIFIČNOSTI.....	23
II. A) VÝLUČNOST MESIÁNSKÉHO JUDAISMU.....	23
II. B) POZNÁMKA K NAPĚTÍ PANUJÍCÍMU MEZI TRADIČNÍMI A MESIÁNSKÝMI ŽIDY.....	24
II. C) JEŽÍŠ NAZARETSKÝ.....	27
III. PESACH.....	28
III. A) PESACH JAKO JARNÍ SVÁTEK.....	28
III. B) MESIÁNSKÉ SLAVENÍ PESACHU - HISTORICKÉ POZADÍ...	31
III. C) POSTAVA JEŽÍŠE NAZARETSKÉHO V MESIÁNSKÉM PESACHU.....	35
III. D) VÝZNAM SVÁTKU PESACH A JEHO SPECIFIČNOST V MESIÁNSKÉM JUDAISMU.....	37
III. E) DALŠÍ ODLIŠNOSTI A SPECIFIKA V MESIÁNSKÉ OSLAVĚ.....	39
III. F) PESACHOVÁ MESIÁNSKÁ HAGADA.....	42
III. G) PESACH - ZÁVĚR.....	77
IV. SFIRAT HA-OMER.....	79
IV. A) HISTORICKÉ POZADÍ SVÁTKU A JEHO TRADIČNÍ POJETÍ.....	79
IV. B) BIBLICKÉ POZADÍ A PRŮBĚH SVÁTKU V MESIÁNSKÉM JUDAISMU.....	81
V. ŠAVU'OT.....	87
V. A) HISTORICKÉ POZADÍ SVÁTKU A JEHO TRADIČNÍ POJETÍ.....	87

V. B)	BIBLICKÉ POZADÍ A PRŮBĚH SVÁTKU V MESIÁNSKÉM JUDAISMU.....	90
VI.	SUKOT.....	95
VI. A)	HISTORICKÉ POZADÍ SVÁTKU A JEHO TRADIČNÍ POJETÍ.....	95
VI. B)	BIBLICKÉ POZADÍ A PRŮBĚH SVÁTKU V MESIÁNSKÉM JUDAISMU.....	98
VII.	ROŠ HA-ŠANA.....	105
VII. A)	HISTORICKÉ POZADÍ SVÁTKU A JEHO TRADIČNÍ POJETÍ.....	105
VII. B)	BIBLICKÉ POZADÍ A PRŮBĚH SVÁTKU V MESIÁNSKÉM JUDAISMU.....	108
VIII.	JOM KIPUR.....	113
VIII. A)	HISTORICKÉ POZADÍ SVÁTKU A JEHO TRADIČNÍ POJETÍ.....	113
VIII. B)	BIBLICKÉ POZADÍ A PRŮBĚH SVÁTKU V MESIÁNSKÉM JUDAISMU.....	116
IX.	CHANUKA.....	123
IX. A)	HISTORICKÉ POZADÍ SVÁTKU A JEHO TRADIČNÍ POJETÍ.....	123
IX. B)	BIBLICKÉ POZADÍ A PRŮBĚH SVÁTKU V MESIÁNSKÉM JUDAISMU.....	126
X.	PURIM.....	129
X. A)	HISTORICKÉ POZADÍ SVÁTKU A JEHO TRADIČNÍ POJETÍ.....	129
X. B)	BIBLICKÉ POZADÍ A PRŮBĚH SVÁTKU V MESIÁNSKÉM JUDAISMU.....	131
	ZÁVĚR.....	134
	SUMMARY.....	137
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	139
	PŘÍLOHA Č. 1.: OBRAZOVÁ A TEXTOVÁ DOKUMENTACE.....	143

Úvod

Na současné světové náboženské scéně své dlouhodobě neobsazené místo „nenápadně“, avšak nikoliv nevýznamně a bez odezvy, obsadil staronový a ve své historii i současnosti vždy velmi kontroverzně vnímaný náboženský směr, mesiánský judaismus. Toto hnutí tvoří etničtí Židé, kteří věří v mesiášský nárok Ježíše Nazaretského, a hlásí se k odkazu křesťanských Židů z prvního století, ranných a dávno zaniklých tzv. židokřesťanských sekt, jakými byli např. Nazorejci nebo Ebionité¹. Autor se již ve své předešlé práci věnoval novodobé historii a kořenům tohoto hnutí, sledoval jeho náboženské vymezení, nauku, světové rozšíření či počty věřících a jejich tvořící se kongregace a misii. Tato má návazná práce si klade za cíl seznámit čtenáře s náboženskými svátky ročního cyklu mesiánských Židů, jejich historickým pozadím, specificky chápaným biblickým původem a konečně s praktickým přístupem mesiánských Židů k jejich samotným oslavám.

Mesiánští Židé, kteří tvoří a formují toto stále početnější náboženské hnutí, zakládají nové synagogy, věnují se misii a publikační činnosti, narážejí ve snaze sjednotit a vymezit svou náboženskou nauku především na neodmyslitelnou překážku vzešlou z přerušené tradice. Na následujících stránkách se sami přesvědčíme, jakým způsobem čelí této diskontinuitě Židé, kteří Ježíše Nazaretského vyznávají jako svého Mesiáše, v případě přístupu ke svátkům svého náboženského kalendáře. Jak vzápětí blíže poznáme, mesiánští Židé, kteří stále lpí na zachování své příslušnosti k izraelskému národu (a dle halachy ji také mají²), tudíž vycházejí i z původních židovských náboženských tradic a zvyků. Proto inspiraci k novodobé

¹ Flusser, David. *Esejské dobrodružství*, Praha 1999, 63.

² Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 247 - 248.

podobě svých svátků a v tvorbě liturgických směrnic, nalézají v tradiční literatuře židovské. To je však jen jedna složka, která spolu tvoří výslednou podobu, s níž se v prostředí mesiánských Židů v rámci slavení svátků setkáme. Přijetí Ježíše za Mesiáše muselo totiž strukturu ba samou podstatu svátku zcela přehodnotit a neodmyslitelně změnit.

Jak uvádějí samotní mesiánští Židé, slaví pouze ty svátky, které mají svůj podklad v Bibli¹, která je jediným významným pilířem a zásadní inspirací mesiánského judaismu. Na rozdíl od tradičního judaismu však námi sledovaný směr přijímá starozákonní i novozákonní podklady². Praktickým výsledkem tedy je, že současní mesiánští Židé slaví na základě této definice z původních židovských svátků pouze svátky tzv. poutnické, tedy Pesach, Šavu'ot a Sukot, dále tzv. vysoké svátky, k nimž patří Roš ha-šana a Jom kipur. Z ostatních svátků pak mesiánští Židé slaví pouze Chanuku a Purim³. Každý ze svátků je zde přeznačen novozákonní paralelou či paralelami, které vzápětí blíže poznáme. Mesiánský judaismus se však ve své novodobé historii nachází teprve v ranném stádiu svého teologického vývoje, což v naší látce nelze opomenout. Na místě je nyní také dodat, že mesiánský judaismus sice na jedné straně vydává publikace s liturgickými směrnicemi pro jednotlivé svátky, tvoří náboženské písně k jednotlivým svátkům určené atp., ovšem zároveň neexistuje, vzhledem k odlišnostem mezi jednotlivými kongregacemi mesiánských Židů, zcela vyhraněný přístup k náboženským svátkům a jejich slavení. Je to způsobeno však rovněž tím, že mesiánští Židé jsou si vědomi své svobody k přístupu ke svátkům vzešlé z Nového Zákona, nabyté příchodem Mesiáše Ježíše. Tak popisují svůj přístup ke svátkům samotní mesiánští Židé a zde je třeba rovněž

¹ Schneidr, Ludwig. *Stokrát o Izraeli*, Praha 1997, 29.

² Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 4 - 6.

³ *Ibid.*, 6.

hledat hlavní, ne však jedinou, příčinu pouze volného či mnohdy symbolického zachování původního tradičního židovského přístupu k průběhu jednotlivých svátků a jejich proměnu vlivem mesiánským judaismem inkorporovaných novozákonních paralel. V pojetí mesiánského judaismu se tak setkáváme se zcela nově nabytým významem a důrazem, obsaženým ve významu, biblickém pozadí i praktickém průběhu oslavy daného svátku. To je však již předmětem jednotlivých kapitol.

Pro zachování objektivity této práce je však zapotřebí vysvětlit metodu, kterou jsem jakožto religionista aplikoval na svůj výzkum. Tato koncepce vychází z pravidel srovnávací religionistiky a ze standardu religionistické práce zadanou osobnostmi novodobé religionistiky Wilfredem Cantwellem Smithem a Jacquesem Waardenbourghem. Tato studie tedy v sobě obsahuje jednak komparační část, kde jsou na základě písemných podkladů srovnány a sledovány specifika významů svátků mesiánských Židů, a jejich biblického pozadí, na základě poznání a porozumění historickému pozadí jednotlivých svátků a poznání a porozumění jejich specifčnosti v prostředí současného mesiánského judaismu v komparaci s judaismem tradičním. Toto srovnání obsahuje tedy vždy jednak část historickou, výchozí předpoklad pro porozumění látce, jednak část zahrnující biblické pozadí a současnou podobu daného svátku či konkrétního jevu v rámci jednotlivého svátku. Po splnění tohoto předpokladu se již vždy zaměříme na samotný praktický průběh a podobu slavení daného svátku mesiánskými Židy. Zde vycházím z autentického sebepochopení samotných věřících, tedy z poznání dovezené liturgické literatury a dalších publikacích mesiánských Židů, stejně jako z vlastních rozhovorů a sbírání poznatků, kde sehrál významnou roli internet, jakožto prostředek usnadňující autorovi komunikaci se vzdálenými mesiánskými sbory, působícími daleko za hranicemi České republiky.

Závěrem tedy lze shrnout, že vycházím jednak z vědecké literatury zaměřené na tematiku židovských svátků, a dále z literatury publikované samotnými mesiánskými Židy, především z publikací vydaných v USA, kde se nachází „těžiště“ celého hnutí a vlastního výzkumu.

Takto práce tedy obsahuje u každého svátku složku historickou, složku komparační a složku věnovanou autentickému sebepochopení věřících, která seznamuje se samotným průběhem svátku v prostředí mesiánského judaismu.

Nyní je zde ještě zapotřebí uvést, jakým způsobem a proč užívám termínu „Žid“. Žid (psáno s velkým písmenem) užíváme pro označení příslušníka etnické skupiny izraelských kmenů. Tohoto pojmu se užívá teprve v poexilní době. V dnešní době pojmem „žid“ (psáno s malým písmenem) označujeme příslušníka židovské víry. Protože v této práci je důležitá etnická příslušnost k izraelským kmenům, užívám vždy pojem „Žid“ s velkým písmenem.

Přáním autora je seznámit a zaujmout čtenáře s látkou, jíž bylo v naší zemi dosud věnováno jen minimum pozornosti, a rozšířit tak povědomí o životě současných mesiánských Židů, ač - či právě proto, že jsme od jejich mesiánských synagog v USA, Mexiku, Austrálii a Oceánii, Jižní Africe či Izraeli vzdáleni mnohasetkilometrovými vzdálenostmi.

I. Šabat

I. A) Historické pozadí svátku a jeho tradiční pojetí

Sobotu - šabat, každotýdenní den odpočinku a tedy nejčastější židovský svátek, lze s poukazem na stvoření (Gn 1 a 2), kdy Bůh požehnal a posvětil sedmý den na konci prvního týdne jakožto den odpočinku, nazvat pra-svátkem všech Židů. Odtud plyne i pojmenování svátku, který v překladu¹ znamená „odpočívat“ anebo „přestat“. Tento sedmý den v týdnu tak má, jakožto jediný ze všech dní židovského týdne, i vlastní název - „šabat“ a všechny ostatní dny týdne pak směřují právě k šabatu a jsou počítány podle vztahu k němu, tedy např. první den po šabatu, druhý, třetí atd.

Jako je tomu v případě všech židovských svátků, a to platí pro všechny Židy, tedy i ty mesiánské², počíná každý náboženský svátek již západem slunce, soumrakem dne předcházejícího, a končí soumrakem dne svátku samotného, anebo v poslední den svátečních dní - soumrakem³. Šabat tedy začíná soumrakem pátečního večera, tzv. erev šabat⁴, a končí po soumraku sobotního večera, jak tomu je i u současných mesiánských Židů⁵.

Význam svátku je ukotven nejen v Genezi, také v Exodu, Numeri, Deuteronomiu v Prorocích aj. a je zapsán ve čtvrtém přikázání Desatera (Ex 20, 8). Smysl jeho oslav spočívá v zastavení veškeré práce, v odpočinku a v duševním

¹ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 11.

² Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 9.

³ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 197.

⁴ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 37 - 38.

⁵ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 9 - 10.

obrození prostřednictvím modlitby a studia Tóry¹. Dle doc. Františka Kunetky z Cyrilometodějské fakulty Univerzity Palackého v Olomouci má „zachování soboty přispět k harmonii mezi Stvořitelem a stvořením, mezi členy národa i rodiny. Šabat má vztah k celému dílu stvoření, má „kosmický“ rozměr, je poselstvím všem lidem²“.

V Bibli (především Ex 16 - 23; 15, 32; Ex 35, 1 aj.) i pozdější literatuře ale také nacházíme další zákazy, vztahující se k sobotě: zákaz vaření, pečení, sběru dřeva, zapalování ohně, atp.

Přesto však není a nemá být šabat jen dnem plným zákazů, ale dnem odpočinku a radosti, k němuž se váží mnohé zvyky, jako jsou tradiční tři šabatové hostiny (o kterých se ještě zmíníme), slavnostní oblečení, anebo slavnostní osvětlení příbytku³.

Vraťme se ale ještě k historii šabatu. Zde bylo významné období babylónského zajetí, kde s oslavou šabatu také patrně souvisí vznik synagogy. Zde se totiž stalo slavení soboty bohoslužebným shromážděním. Slavení svátku se pak odrazilo v chrámové, synagogální i domácí liturgii⁴, o které je třeba se nyní více zmínit, neboť podstatná část slavnosti šabatu se koná doma, v rodinném kruhu⁵. V pátek večer hospodyně zapálí sobotní světla a pronese příslušné požehnání - příslušnou beraku⁶. Po požehnání se na „posvěcení“ (čili kiduš⁷) vypije pohár vína a potom následuje slavnostní večeře. Nejprve věnujme ještě ale

¹ Schubert, Kurt. *Židovské náboženství v proměnách věků*, Praha 1995, 114 - 115.

² Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 11.

³ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 39.

⁴ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 197.

⁵ Schubert, Kurt. *Židovské náboženství v proměnách věků*, Praha 1995, 115.

⁶ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 197.

⁷ Schubert, Kurt. *Židovské náboženství v proměnách věků*, Praha 1995, 115.

chvíli pozornost připravám. Protože se v sobotu nesmí zažehnout oheň, musí být i jídla pro sobotní oběd připravena již před pátečním večerem. Jednou z důležitých povinností hospodyně před svátkem soboty v tomto ohledu je vypracování těsta na sobotní chléb, tzv. chalu (též barches¹). Při jeho pečení se provádí zvláštní obřad. Po vykynutí těsta odejme hospodyně kousek a spálí jej. Tato povinnost, kterou je vázána každá židovská hospodyně, poukazuje na úzké sepětí židovské kuchyně se starověkou liturgií v judaismu². Kdysi se kladla na dozlatova upečenou chalu hrst obilných zrněk, aby připomínala manu, která padala dle biblického podání na poušti sedmého dne³. Šabat je tedy také vzpomínkou na vysvobození z Egypta (Dt 5, 15). Později se tato symbolika promítala do podoby vyšívaného ornamentu s obilnými klasy na slavnostních dečkách, kterými se pokrývá sobotní chléb⁴.

Když tedy je vše připraveno, a žena v uklizené a připravené domácnosti zažihá, jak jsme si již avizovali, šabatové svíce, tedy dvě svíčky, bývají už muži zpravidla v synagoze na večerní liturgii⁵. Tam se koná charakteristická bohoslužba vyzvedávající radostné nálady a potlačení připomínek každodenních starostí a strastí. Tato bohoslužba se také nazývá „uvítání šabatu⁶“ a její hlavní náplní je zpěv žalmů (95 - 99 a 29). Po jejich zpěvu kantor, čili muž, který vede v synagoze modlitby⁷, uvádí sobotu písní „Pojď můj milý⁸“. V této písni, která je určena k přijetí šabatu, je vítána sobota jako nevěsta a královna. Součástí

¹ Doležalová, Jana. *Tradice židovské kuchyně*, Praha 1989, 19.

² Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 12.

³ Doležalová Jana. *Tradice židovské kuchyně*, Praha 1989, 20.

⁴ *Ibid.*, 18.

⁵ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 39.

⁶ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 13.

⁷ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 82.

⁸ Schubert, Kurt. *Židovské náboženství v proměnách věků*, Praha 1995, 115.

bohoslužby je rovněž požehnání (beraka) vína a šabatu - Kiduš šel šabat¹. Muži se poté navracejí ze synagogy, aby se doma pozdravili se svou rodinou slovy „šabat šalom!“, tedy „pokojný šabat!“, kterými se pozdraví i ráno věřící v synagoze². Někdy manžel pochválí svou ženu biblickými verši, které se týkají „ženy statečné“ (Př 31, 10 - 31). Potom teprve tedy pán domu pozvedá pohár a říká již zmiňované požehnání nad vínem, kde připomíná, že Bůh zavedl šabat po ukončení svého stvořitelského díla. Potom co se každý přítomný napije, následuje obřadné umytí rukou a požehnání chleba. Poté již následuje (resp. měla by následovat) bohatá večeře, po níž by mělo dojít i na zpěv písní k poctění významného dne. Hostina končí modlitbou po jídle, tzv. „Birkat ha-mazon³“. Nastává sobotní ráno, kdy po delším spánku⁴, vstávají Židé, a jak si záhy povíme i ti mesiánští, k ranní bohoslužbě. Zde po ranním požehnání následuje chvíle pro verše chvály, tedy žalmy a chvalozpěvy, které jsou obklopeny požehnáními⁵. I tato bohoslužba má slavnostní atmosféru. Hlavní modlitbou je tzv. Amida⁶ („vstojte“), která se v sobotu skládá ze sedmi požehnání. Prostřední beraka obsahuje téma zjevení na Sinaji a příkaz svěcení sobotního dne. třetí požehnání obsahuje tzv. keduša - posvěcení Božího jména. Vrcholem bohoslužby je však předčítání z Tóry, kdy postupně předstupuje sedm mužů, aby přečetlo adekvátní úryvek z jednoročního cyklu a proneslo beraku. Osmým je pak

¹ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 40.

² Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 197.

³ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 41.

⁴ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 43.

⁵ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 16.

⁶ Schubert, Kurt. *Židovské náboženství v proměnách věků*, Praha 1995, 114 - 115

zpravidla maftir čili „zakončovač“¹, který po dočtení předčítajících melodicky předřiká úsek z Proroků - tzv. haftaru². Po ní obvykle rabín pronese kázání jež se odvíjí od tématu četby z Tóry. Poslední významnou částí ranní šabatové bohoslužby je tzv. Musav³, tedy dodatečná modlitba, jejímž hlavním tématem je připomenutí chrámových obětí a modlitba za jejich obnovení v nově vybudovaném chrámu⁴. Nastává čas oběda a ten je neodmyslitelně opět spjat s posvěcením nad vínem a nad sladkým pečivem. Oběd má opět slavnostní formu a po něm, dle příkazu o šabatu, jakožto dni odpočinku, se Židé buď věnují odpočinku „doslovně“ a pospávají či polehávají, věnují se ale také studiu, cestují, navštěvují své příbuzné, podnikají výlety⁵. Pak už je čas k odpolední bohoslužbě, k tzv. modlitbě mincha⁶. I zde předčítají muži, tentokrát tři, z Tóry. Pak už následuje třetí slavnostní jídlo, které se pojídá doma anebo v synagoze. Když v sobotu večer obřad končí, koná se havdala, tedy obřad rozdělení svatého a profánního⁷ času. Nejmladší dítě v domě drží svíci, pán domu v jedné ruce plný pohár vína a v druhé ruce krabici s kořením (besamim⁸). Víno je v závěru obřadu vypito z poháru, jeho zbytkem se zhasí svíce. Zpívají se také písně určené k zakončení šabatu, a tak tomu je i v judaismu mesiánském, kde se k tématu samozřejmě vrátíme. Po havdale následují vzájemná popřání příbuzným a přátelům „šavua tov“

¹ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 41.

² Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 199.

³ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 16.

⁴ *Ibid.*, 16.

⁵ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 199.

⁶ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 43.

⁷ Schubert, Kurt. *Židovské náboženství v proměnách věků*, Praha 1995, 115.

⁸ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 199.

tedy „dobrý týden¹“. Nyní se však již pojďme „podívat“ na šabat mesiánských Židů.

I. B) Biblické pozadí a průběh svátku v mesiánském judaismu

Již v úvodu jsme si vymezovali, že mesiánští Židé, v rámci své sebeidentifikace s izraelským národem, zachovávají většinu židovských tradic a zvyků, včetně oslav svátků, dle předlohy tradičního judaismu. Výchozí je však pro ně biblické, avšak vedle starozákonního rovněž novozákonní, pozadí svátku². Všechny starozákonní svátky, které mesiánští Židé slaví, včetně šabatu, vykládají a interpretují dle významu, jež svátek nabývá v Novém Zákoně³. Jak si v rámci celku této práce ukážeme, klíčovým činitelem a inspirací je Mesiáš, tedy v prostředí mesiánského judaismu Ježíš Nazaretský. Právě Ježíšův přístup ke svátkům z dob svého působení, či události následující po ukřižování na Golgotě, jak je zapisují evangelia a novozákonní listy, jsou zdrojem a předpokladem mesiánských paralel k původním významům většiny svátků. I Mesiáš - Ježíš totiž, jak zaznamenává Bible, se svými učedníky původní starozákonní svátky slavil⁴. Jedním z velmi významných novozákonních textů, který je z tohoto úhlu pohledu pro mesiánské Židy inspirující, je text, který, pokud si pozorný čtenář zapamatuje, se stane terčem naší pozornosti ještě mnohem později v jedné z dalších kapitol. My si jej však nyní uvedme v přímé souvislosti

¹ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 199.

² Schneider, Ludwig. *Stokrát o Izraeli*, Praha 1997, 29.

³ *Ibid.*, 29.

⁴ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 14.

se šabatem, tak jak je chápán mesiánskými Židy samými¹ (pro zachování mesiánské autentičnosti textu, poznamenávám v českém ekumenickém překladu Písma z r. 1996 v závorkách vlastní názvy a jména tak, jak je uvádí vlastní znění překladu Bible mesiánských Židů, tzv. Complete Jewish Bible z r. 1998, pozn. autora):

„Přišel do Nazareta, kde vyrostl. Podle svého obyčeje vešel v sobotní den (šabat) do synagogy a povstal, aby četl z Písma. Podali mu knihu proroka Izaiáše, otevřel ji a našel místo, kde je psáno: „Duch Hospodinův (Adonai) jest nade mnou: proto mne pomazal, abych přinesl chudým radostnou zvěst; poslal mne, abych vyhlásil zajatcům propuštění a slepým navrácení zraku, abych propustil zdeptané na svobodu, abych vyhlásil léto milosti Hospodinovi (Adonai).“ Pak zavřel knihu, dal ji sluhovi (šamaš) a posadil se; a oči všech v synagoze byly na něj upřeny. Promluvil k nim: „Dnes se splnilo toto Písmo (Tanach), které jste právě slyšeli“ (L 4, 16 - 21).

Mesiánští Židé zde vycházejí ze studií o předpokládané podobě sobotní liturgie v Ježíšově době², kdy po čtení z proroků - haftary, následoval i tehdy výklad či kázání k přečtenému textu. Výše tedy máme uveden pro mesiánské Židy převelice významný příklad takového výkladu z oné doby, neboť je třeba nyní si uvědomit, že z pohledu mesiánského judaismu se jedná o autentický záznam výkladu haftary, v našem případě 61. kapitoly z knihy proroka Izaiáše, pronesený přímo Mesiášem, tedy Ježíšem, který se zde prohlašuje za Mesiáše. Ještě však jeden důležitý obsah citace si nyní připomeňme. V textu Lukášova evangelia bychom se totiž dále dočetli o dvojích reakcích Židů na

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Customs*, Baltimore 1996, 23.

² Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 15.

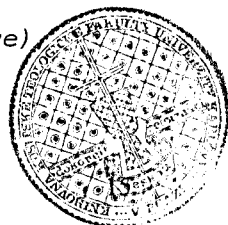
Ježíšovo prohlášení: o oslavě Ježíše jedněch, a ostrých protestech druhých. Dnes této kontroverze, tedy na jedné straně existence mesiánských Židů, na druhé ostré napadání této skupiny ze strany všech náboženských směrů tradičního judaismu¹ je si vědom i mesiánský judaismus samý. Americký mesiánský rabín Bruce L. Cohen k výše uvedenému textu sám uvádí: „Ježíšovo kázání přináší až do dnešních dnů napětí. Buď byl velkým podvodníkem anebo Mesiášem, pomazaným - tím, který naplňuje Starý Zákon. Pro mnoho lidí, jak Židů tak nežidovských věřících, zní jeho slova Boží pravdou.“² Mesiánský judaismus si tohoto napětí je tedy vědom, spatřuje v něm však pokračování našeho biblického příběhu a jeho stálou platnost, neboť, jak můžeme i dnes v tomto prostředí sledovat (a čemuž mj. zasvětil autor svou předešlou práci), evangeliem popisovaná kontroverze v reakcích se odehrává a pokračuje i v dnešních dnech³. Nyní se však vraťme opět zpět k našemu tématu, tedy šabat. Mesiánští Židé se drží, jak již víme, starozákonního i Ježíšova vzoru, a poslechněme si, jakými slovy přední současný mesiánský teolog a plodný americký autor Barney Kasdan tuto inspiraci komentuje: „Ježíš (Ješua v originálním Kasdanově znění, pozn. autora) dle svého obyčeje slavil šabat. Co jiného by měl dělat? Narodil se jako Žid a žil svůj život v souladu s většinou židovských tradic své doby. Také jeho následovníci a žáci pokračovali v tradiční formě synagogálního slavení šabat (viz. Sk 13, 13; 18, 4)¹.“

Neznamená to však zdaleka, jak už jsme si naznačovali, že by mesiánští Židé souhlasili se všemi detaily tradičního rabínského pojetí a přístupu k oslavě šabat. Především se

¹ Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)*, Praha 2004, 38 - 41.

² Cohen, Bruce. *Returning: A Jewish Journey To Faith in the God of Israel and the Messiah from Nazareth*, New York 2003, 35.

³ Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)* Praha 2004, 40.

mesiánští Židé staví proti mnohdy úzkostným pozdějším rabínským interpretacím promítajících se do mnoha zákazů² spojených se šabatem, které jsme si připomínali v předešlé kapitole³. I zde nalézají mesiánští Židé výrazný argument pro tento svůj postoj i v Novém Zákoně:

„Sobota je určena pro člověka, ne člověk pro sobotu“ (Mk 2, 27).

V prorocké perspektivě je význam šabatu v prostředí mesiánského judaismu rovněž eschatologický. Jeho význam v této rovině je zanesen do novozákonního listu Židům, jehož předpokládaným autorem je Pavel z Tarsu. Zajímavostí je, že dnešní mesiánští Židé Pavlův list Židům pojmají v podstatě jakožto list mesiánským Židům, resp. mesiánským Židům z prvního století a bedlivě se vyhýbají v křesťanství běžnému označení „křesťané židovského původu“⁴. Je nám již také známo, že právě k odkazu ranných židokřesťanských sekt z počátku letopočtu se dnešní mesiánští Židé hlásí a zabývají se jejich studiem⁵. My se však již nyní zabývejme obsahem Pavlova listu:

„Tak má Boží lid pravý sobotní odpočinek teprve před sebou. Neboť kdo vejde do Božího odpočinutí, odpočine od svého díla, tak jako Bůh odpočinul od svého“ (Žd 4, 9 - 10).

V této eschatologické rovině tedy spatřují mesiánští Židé naplnění významu šabatu, a proto si jím připomínají i očekávané události, a to zejména druhý příchod Mesiáše a

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 8.

² *Ibid.*, 9.

³ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 197.

⁴ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 9.

⁵ Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)*, Praha 2004, 8 - 11.

jeho následné tisícileté království¹. Vrátime-li se pro srovnání do dob kolem počátku křesťanského letopočtu, tak i tehdy byl šabat také znamením eschatologické naděje a symbolem mesiánské doby. Dle spekulací vycházejících z Geneze a Žalmů (Gn 1 a Ž 90, 4) bude po ukončení dějinného období následovat eschatologický šabat, znovuobjevený ráj².

Čili nyní jsme se seznámili se starozákonním a následně i novozákonním biblickým pozadím šabatu, jímž je v mesiánském judaismu význam svátku ovlivněn a poznali jsme, jak je zde šabat chápán. Nyní se již proto můžeme věnovat praktické stránce oslavy šabatu u mesiánských Židů.

Mesiánští Židé tedy sobotu vnímají jakožto především den odpočinku a vnímají její spojitost s budoucím věčným odpočinkem u Boha, jak jsme si také připomínali³. Čili sobota je rovněž pro mesiánské Židy významným svátkem, který je třeba dodržovat a slavit. V samotném způsobu oslavy šabatu a v liturgii není (minimálně v současné době) mesiánský judaismus jednotný. Má to své zřejmé důvody, neboť mnoho mesiánských Židů v USA i jinde žije v dalekém odloučení od svých spoluvěrců i nejbližších mesiánských synagog, také jsme si připomínali, že neexistuje žádná přímá návaznost tradice mezi našimi novodobými mesiánskými Židy a jejich dávnými předchůdci. Sami mesiánští Židé však v tom nespatřují překážku ve slavení šabatu, neboť jak říká mesiánský teolog Barney Kasdan: „je velké množství cest, jak slavit šabat, záleží na přesvědčení a přání každého z nás.“ Přesto se i zde setkáme s mnohými jednotlivými prvky. Také mesiánští Židé započínají přípravy svátku již během pátečního dne, neboť s příchodem soumraku přichází i v tomto prostředí šabat, a to, jak je pro mesiánské Židy

¹ Cohen, Bruce. *Returning: A Jewish Journey To Faith in the God of Israel and the Messiah from Nazareth*, New York 2003, 37.

² Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 11.

³ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 9.

důležité, zaznamenává i Lukášovo evangelium: „Byl pátek a začínala sobota“ (L 23, 54). S příchodem pátečního večera se i mesiánští Židé oblékají ve sváteční oděv a žena pronáší sváteční beraku nad svíčkami, ta je ovšem od původní tradiční židovské beraky pozměněna vírou v mesiášský úřad Ježíše Nazaretského, zní takto:

„Požehnaný jsi, Hospodine, náš Bože, králi světa, který nás posvětil svými příkazy a nařídil nám být světlem mezi národy a dal jsi nám Ježíše (Ješuu), světlo světa¹.“

Srovnejme si nyní tuto mesiánskou beraku nad svícemi s tradiční berakou židovskou, kterou pronáší žena v rodině tradičních Židů:

„Požehnaný jsi Hospodine, náš Bože, králi světa, který nás posvětil svými příkazy a nařídil nám rozsvěcovat sobotní světlo².“

Ostatní požehnání, tedy beraka nad vínem a nad svátečním chlebem, jsou však již pronášena v tradičním znění pánem domu a jsou shodná s tradičními požehnáními židovskými, neboť nejsou nijak v rozporu³ s mesiánskou vírou našich Židů:

„Požehnaný jsi, Hospodine, náš Bože, králi světa, který tvoří plod révy“

„Požehnaný jsi, Hospodine, náš Bože, králi světa, který nechává vyrůst chléb ze země.⁴“

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 10.

² Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 150.

³ Cohen, Bruce. *Returning: A Jewish Journey To Faith in the God of Israel and the Messiah from Nazareth*, New York 2003, 48.

⁴ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 14 - 15.

Tyto beraky jsou pronášeny buďto v národním jazyce (zejména tedy v anglickém) či hebrejsky, tudíž v mesiánských příručkách jsou uvedeny rovněž v transkripci do latinky hebrejská znění požehnání¹.

Mesiánští Židé rovněž zachovávají v předešlé podkapitole popsané požehnání ženě (dle knihy Přísloví 31) a také dětem (dle Gn 48, 20)². A tak je i v rodině mesiánských Židů nyní podávána slavnostní večeře, v dokonale připravené domácnosti se všemi připravenými náležitostmi pro šabat. Jak již víme, tradiční Židé v rámci erev šabat, tedy zejména po jídle - po večeři, či mezi jednotlivými chody, zpívají tradiční písně určené pro oslavu šabatu. I tento zvyk udržují mesiánští Židé a v příloze této práce jsou umístěny písně pro šabat³ přetištěné z mesiánského zpěvníku. I v mesiánských synagogách se konají o pátečním večeru bohoslužby⁴, o jejichž výstavbě se však dnes není možné jednotně vyjádřit, neboť na rozdíl od judaismu tradičního neobsahuje jednotné tradiční složky, liší se svým pojetím a také vlivem složení jednotlivých sborů, které bývají rozmanité, někdy dokonce smíšené a sborových bohoslužeb se účastní i věřící nežidovského původu⁵. I zde je však významnou složkou přednes Žalmů⁶.

Ve většině sborů mesiánských Židů se koná v sobotu ráno synagogální bohoslužba⁷. Rovněž mesiánští Židé se cítí vázání starozákonním nařízením (Lv 23, 3) mít v tento den bohoslužebné shromáždění, jehož platnost je opět, a to je pro mesiánské Židy důležité, potvrzena i v Novém Zákoně⁸

¹ Fischer, Patrice. *Traditions: Keeping the Faith*, Los Angeles 1999, 12.

² Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 10.

³ *Ibid.*, 10 - 14.

⁴ Fischer, Patrice. *Traditions: Keeping the Faith*, Los Angeles 1999, 12 - 19.

⁵ Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)*, Praha 2004, 35 - 38.

⁶ Fischer, Patrice. *Traditions: Keeping the Faith*, Los Angeles 1999, 12 - 19.

⁷ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 10.

⁸ *Ibid.*, 10 - 11.

(Žd 10, 25). Během těchto bohoslužeb je jednak čteno z Tóry, pokračuje se však i v četbě z Nového Zákona a následuje kázání¹. Zajímavostí je, že tyto kongregace zpravidla (jak tomu bývá také např. v křesťanských kostelech) zároveň v době, kdy probíhá bohoslužba pro dospělé, provozují v jiné z místností svých moderně stavěných synagog² šabatový program pro děti, který je zpravidla zaměřen na výuku náboženství formou atraktivní pro malé potomstvo mesiánských Židů³.

Důležitou součástí šabatu je pak i v tomto prostředí slavnostní oběd s rodinou či přáteli, který má především vystihovat jejich duchovní sepjetí⁴. Poté se, dle svého přístupu k šabatu jakožto dni odpočinku, věnují odpolední relaxaci, návštěvám⁵.

Na závěr přichází obřad Havdala⁶, kdy i mesiánští Židé „oddělují“ den sobotní ode dnů všedních a probíhá zejména v rodinném prostředí⁷. Více, nežli do jejího průběhu samotného, jak jsme si jej popisovali v předešlé podkapitole o jejím tradičním pojetí, zasahují mesiánští Židé svými modifikacemi do významu Havdaly. Speciální spletená svíce, kterou zapaluje nejmladší chlapec, a vonné koření, zde totiž symbolizují světlo naplněného šabatu, který přijde s návratem Mesiáše Ježíše, a koření symbolizuje sladkost s ním přicházejícího království⁸. Na závěr obřadu si též mesiánští Židé popřejí „šavua tov“ - „dobrý týden“.

¹ Fischer, Patrice. *Traditions: Keeping the Faith*, Los Angeles 1999, 12 - 19.

² Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)*, Praha 2004, 35 - 38.

³ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 10.

⁴ *Ibid.*, 10.

⁵ Fischer, Patrice. *Traditions: Keeping the Faith*, Los Angeles 1999, 16.

⁶ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 45 - 46.

⁷ Fischer, Patrice. *Traditions: Keeping the Faith*, Los Angeles 1999, 16.

⁸ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 11.

I. C) Kalendář a data svátků mesiánských Židů

Tak jako mesiánští Židé dle tradičního židovského způsobu počítají den od západu do západu slunce a sedmý den v týdnu slaví šabat, tak užívají i židovský systém kalendáře a svátků¹, odmítají termíny pro Velikonoce (více viz. kapitola Pesach) a jiné křesťanské svátky stanovené římskou církví², jsou tak v počítání času zajedno s tradičním judaismem. Křesťanské svátky s biblickým pozadím zpravidla vlastními výpočty situují a sjednocují do termínů původních židovských svátků, jak budeme v této práci zjišťovat. Židovský kalendář počítá měsíce dle měsíčního cyklu, roky dle cyklu slunečního³. Rok se skládá z dvanácti cyklů oběhu Měsíce - tzv. lunární rok, se však nekryje s rokem sonárním, je totiž asi o jedenáct dní kratší. Takto vzniklý rozdíl se vyrovnává jednou za dva nebo tři roky vložением 13. měsíce, tzv. „druhého adaru⁴“, je totiž třeba, aby bylo učiněno zadost biblickému předpisu, že má být Pesach slaven na jaře⁵. Jelikož dříve bylo přesné určování termínů svátku značně složité, bylo v diaspoře (tedy mimo území Izraele) zavedeno zdvojení svátků - místo jednoho se tak svátek slavil ve dva dny, aby alespoň jeden termín byl pravý⁶. Tento zvyk trvá dodnes a níže uvedený kalendář na tyto svátky v diaspoře upozorňuje. Svátky, které slaví mesiánští Židé, jsme už zdůvodňovali v úvodu, více se však k této látce už budeme věnovat v jednotlivých kapitolách.

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 5 - 10.

² Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 30 - 31.

³ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 80.

⁴ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 46.

⁵ *Ibid.*, 46.

⁶ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 9.

Přehled roku mesiánských Židů a jeho svátky:

tišri, 30 dní

1. - 2. Roš ha-šana

10. Jom kipur

15. - 21. Sukot

22. Šmini aceret

23. Simchat Tóra (v Izraeli spojen se Šmini aceret)

chešvan, 29 nebo 30 dní

kislev, 29 nebo 30 dní

25. - 2. tevet Chanuka

tevet, 29 dní

ševat, 30 dní

adar, 29 dní

14. Purim (je-li přestupný rok, slaví se až ve druhém adaru. Tehdy má první adar 30 dnů, druhý adar 29 dnů)

nisan, 30 dní

15 - 22. Pesach (15. - 21. v Izraeli)

ijar, 29 dní

sivan, 30 dní

6. - 7. Šavu'ot (v Izraeli jen 6. sivan)

tamuz, 29 dní

ev, 30 dní

elul, 29 dní

II. Úvodní pojednání ke svátkům v prostředí mesiánského judaismu a jejich specifičnosti

II. A) Výlučnost mesiánského judaismu

V počátku této části práce o ročním cyklu svátků se budeme věnovat svátku Pesach a věnujeme mu zvýšenou pozornost. Jedná se o první z tzv. „poutních svátků¹“, které se v údobí druhého chrámu slavily v Jeruzalémě, kam se tyto dny „radosti a díky²“ vydávali slavit Židé z Izraele i diaspory, a proto se v židovské tradici setkáváme s výrazem „poutní“ anebo „poutnický“ svátek. Tento jarní svátek je ovšem pro nás především důležitý a přínosný pro porozumění přístupu mesiánského judaismu k na jedné straně židovským kořenům své víry a jejím tradicím a zvykům, na druhé pak ve způsobu přijímání Ježíše Nazaretského („Ješuy“ ve vlastním mesiánském pojetí) za svého Mesiáše, čímž je původní tradice židovská zcela zásadně přeznačena a změněna ve svém významu. Ovšem samotný způsob resp. forma slavení svátků, jak bude záhy uvedeno, si pozoruhodným způsobem ponechává mnoho z původní rabínské předlohy slavení svátků židovského kalendáře. A právě na Pesachu je toto „přeznačování“ velmi dobře patrné a pozorovatelné. Svátky v roce mesiánských Židů jsou typické svými novozákonními paralelami. Proto pro nás bude nikoliv náhodou vítaným počátkem v naší cestě náboženským rokem mesiánského judaismu, kde jako je Pesach v prostředí tradičního judaismu svátkem prvořadého významu, tak jsou v prostředí tradice křesťanské nejvýznamnějším ze všech ostatních svátků Velikonoce. Pro mesiánský judaismus je tudíž Pesach, v němž se tradice židovská mění vlivem tradice křesťanské, svátkem zásadního významu. Z pohledu

Ju_____

¹ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 18.

² *Ibid.*, 19.

tradičního judaismu je tento staronový náboženský směr a jeho pojmání svátků chápáno vůči židovské tradici destruktivně, jak již bylo více rozvedeno v mé předešlé práci¹. Mesiánští Židé však v přijetí Ježíše Nazaretského za svého Mesiáše² nacházejí naplnění svého náboženství. Pro seznámení se s tímto přístupem a jeho pochopení nám právě Pesach nabízí velmi příhodnou příležitost a je tak velice vhodným počátkem celé této části práce.

II. B) Poznámka k napětí panujícím mezi tradičními a mesiánskými Židy

Opět pro úplnost si připomeňme, že není tématem a cílem této práce rozbor adekvátnosti teologického pozadí mesiánského judaismu, ale naším zájmem je především sledovat jeho praktickou stránku. Nebudeme se tedy již více věnovat otázkám teologickým, které byli již tématem mé předchozí práce. Uvedme si zde jen pro připomenutí k našemu tématu citaci Martina Prudkého (doc. Starého zákona na ETF UK, jež se věnuje problémům hebrejštiny a zejména biblickým studiím), který se v knize *Křesťané a Židé: zvláštní lid boží*³ vyjadřuje právě k otázkám dodržování zákona - které, jak uvádí Prudký, řešil již evangelista Matouš či Pavel z Tarsu ve svých epištolách a zejména pak v listu Galatským, „kde rabínsko - židovské pojetí dodržování zákona u křesťanů nežidovského původu odmítá, dle Pavla je zřejmé, že „obřízka nemůže být podmínkou křtu ve jménu Ježíše Krista“ (Ga 4, 2 - 7). Na druhé straně však z novozákonních textů je zřejmé, že tento dispens

Ju_____

¹ Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)*, Praha 2004, 30 - 33.

² Schneider, Ludwig. *30 let sjednoceného Jeruzaléma*, Ostrava 1997, 59.

³ Prudký, Martin. *Židé a křesťané, zvláštní lid boží*, Praha 1995, 83.

„kristovských pohanů“ od halachického proselytismu sám o sobě nijak neproblematizuje praxi halachického života „kristovských Židů“, naopak předpokládá ji jako standard¹. Čili těmito slovy můžeme přenést svou pozornost již plně k mesiánskému judaismu, jeho tradicím, zvykům a svátkům. Na apoštola Pavla a jeho přístup k Židům přijímajícím Ježíše za svého Pána a Mesiáše se totiž odvolávají ve své teologii i samotní mesiánští Židé². Autoři Nového Zákona nám po sobě totiž nezanechali jednoznačný odkaz a rovněž žádný z Novozákonních svědků se nezabývá otázkou vztahu mezi křesťanstvím a židovstvím obecně či teoreticky³. Názorové rozchody existovaly nejen mezi křesťanstvím a judaismem, ale rovněž uvnitř judaismu a křesťanství i v dobách prvotního formování křesťanského náboženství⁴. V prvním a druhém století docházelo uvnitř judaismu - v postoji k Židům, jež přijali Mesiáše - Ježíše, ke střetům⁵, které v názorové rovině ožívají i dnes, v době, kdy dle Šmuela Surana, vedoucího izraelského mesiánsko sboru „Brit Jerušalaim“, překročil počet mesiánských Židů ve světě počet 350 000 věřících⁶.

Pro srovnání si zde ještě uvedme malou zajímavost. Víme, že již v 70. letech prvního století včleňují Židé do modlitby Amida (Šemone esre) kletbu (birkat ha minim) - kam zřejmě patřili také ti členové synagogálních komunit, kteří vyznávali Krista - „kristovští Židé“⁷. Dokonce docházelo ke střetům, které stály mnohé ranné židokřesťany život, a to přibližně o padesát let později, kdy za Bar Kochbova

Ju_____

¹ Prudký, Martin. *Židé a křesťané, zvláštní lid boží*, Praha 1995, 87.

² *Ibid.*, 84.

³ *Ibid.*, 84.

⁴ Flusser, David. *Esejské dobrodružství*, Praha 1999, 122.

⁵ Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)*, Praha 2004, 11 - 13.

⁶ Schneider, Ludwig. *30 let sjednoceného Jeruzaléma*, Ostrava 1997, 59.

⁷ Prudký, Martin. *Židé a křesťané, zvláštní lid boží*, Praha 1995, 40 - 44.

povstání¹ je mnoho židovských „kristovců“² Bar Kochbou pobito. Mesiášství totiž spatřovali Bar Kochbovi bojovníci ve svém vůdci³, které však „kristovci“ bylo nepřijatelné. Ale to bychom se již příliš vzdalovali středu naší pozornosti. Onou slibovanou zajímavostí je však, po studiu relevantních pramenů, zjištění, že byla-li v dějinách i současnosti situace židovského lidu mnohdy kritická, pak můžeme konstatovat, že Židé přijímající Ježíšovo mesiášství měli rovněž osudy více nežli pohnuté. Také současná situace mesiánských Židů je stále problematičtější, odhlédneme-li od teologické složky, která dle všech židovských směrů je neslučitelná se židovstvím⁴, pak především u mesiánských Židů žijících v Izraeli nacházíme i problémy v praktickém životě, kdy v současné době jsou stále mesiánští Židé rozhodnutím nejvyššího izraelského soudního dvora vyjmuti z tzv. „práva návratu“⁵ (tedy možnosti etnických Židů žijících v diaspoře získat izraelské občanství a usadit se v Izraeli, pozn. autora), ovšem i v případě, že se mesiánským Židům podaří v Izraeli usadit, narážejí ze strany tradičního judaismu na tvrdý odpor a výjimkou nejsou ani slovní či fyzická napadení, která –jak můžeme lehko i sami si dovodit– následují především při snaze šířit své náboženství⁶, jak potvrzuje i Šmuel Suran. Tyto misijní aktivity se ovšem setkávají s odporem celosvětově¹. Je dobré, že jsme si nyní tento „kolorit“ sestavili a připomněli, dříve než přistoupíme ke slavení jednotlivých svátků v pojetí mesiánského judaismu, neboť způsob jejich

Ju

¹ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 96.

² Schubert, Kurt. *Židovské náboženství v proměnách věků*, Praha 1995, 229.

³ Prudký, Martin. *Židé a křesťané, zvláštní lid boží*, Praha 1995, 44.

⁴ Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)*, Praha 2004, 38 - 41.

⁵ *Ibid.*, 43.

⁶ Schneider, Ludwig. *30 let sjednoceného Jeruzaléma*, Ostrava 1997, 59 - 61.

slavení je mnohdy (např. u svátku Sukot aj.) spojen právě s misíí.

II. C) Ježíš Nazaretský

Vraťme se však ještě na okamžik k nejednoznačnosti autorů Nového zákona, Židů a křesťanů z ranných dob našeho letopočtu. Uprostřed naší pozornosti totiž nalézáme rovněž i dnes postavu Ježíše Nazaretského. A právě v něm a v jeho vlastním přístupu k tradicím hledají mesiánští Židé svou inspiraci, jak si uvedeme i v zápětí u prvního za svátků - Pesachu. Sám Ježíš byl Židem a jeho vystoupení a působení nebylo zaměřeno na pohany, nýbrž na „lid izraelský“². Právě zde nalézají dnes mesiánští Židé důležitou oporu a inspiraci pro svou specifickou víru, ale také pro slavení svátků.

Pro mesiánské Židy je totiž tento specifický stav z dob Ježíšova působení a setrvávající po jistou dobu i po jeho ukřižování stále aktuální a inspirující³.

Provedení tohoto obecného a více nežli stručného pohlednutí a připomenutí pro nás bylo nezbytným úvodem a ozřejmením příčiny, proč mesiánští Židé dnešních dnů hledají v Ježíši Žida - slavícího židovské svátky. To si nejlépe již „prakticky“ zopakujeme přímo u pojednání o svátku Pesach, stejně jako v dalších kapitolách.

Největší překážkou je pro mesiánské Židy samozřejmě narušená tradice, neexistující přímá posloupnost, chybějící

¹ Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)*, Praha 2004, 50 - 55.

² Prudký, Martin. *Židé a křesťané, zvláštní lid boží*, Praha 1995, 87.

³ Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)*, Praha 2004, 33.

příklady a přímá návaznost na židokřesťany z počátku křesťanství¹ (Ebionité, Nazorejci..).

Mesiánští Židé zároveň důsledně hledí na zachování své židovské příslušnosti².

Proto mesiánští teologové přistupují k tradičnímu judaismu jakožto k „hlavní předloze“³, neboť tak manifestují svoji jednotu s dějinami a identitou židovského národa. Tuto tradici však používají se vší svobodou, mění ji a přizpůsobují svému pojetí a novozákonním událostem. Proto se rovněž v rámci mesiánského judaismu můžeme setkat v praxi slavení svátků i s rozličnými přístupy, rozdílná je míra „ortodoxie“, jak tomu však je podobně i u judaismu tradičního (jeho jednotlivých směrů).

A nyní již na toto stručné rusumé přímo navážeme v dalších jednotlivých kapitolách.

III. Pesach

III. A) Pesach jako jarní svátek

V úvodu celé kapitoly, pro důsledné ucelení naší látky, si uvedeme, jak vnímají jarní svátky jednotlivá Abrahámovská náboženství (tj. křesťanství, judaismus, ale také islám), abychom posléze s tímto nezbytným „předporozuměním“, vymezením a objasněnou terminologií mohli přistoupit ke způsobu a slavení, jakým jej vnímají dnešní mesiánští Židé. Jak již víme z předešlého úvodního pojednání, čerpá mesiánský judaismus z tradice židovské i křesťanské. A také

Ju—————

¹ Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)*, Praha 2004, 34.

² Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 41.

³ *Ibid.*, 24.

v mesiánském kalendáři příchod Pesachu mj. oznamuje příchod jara¹.

Křesťanství

V křesťanské tradici připadají (víceméně - liší se užíváním rozdílných kalendářů²) na židovský Pesach Velikonoce. Velikonoce jsou ve všech církvích největším křesťanským svátkem, který co do přesného data slavení je pohyblivý³.

V roce 325 bylo rozhodnuto na Nicejském sněmu⁴, že velikonoční neděle se bude slavit první neděli po prvním jarním úplňku. Samotnému velikonočnímu týdnu, kterému se také říká pašijový, předchází postní doba, která začíná Popeleční středou a trvá čtyřicet dní.

Pašijový týden se otevírá Květnou nedělí, jež připomíná příjezd Ježíše Nazaretského do Jeruzaléma. Vlastní svátek začíná Zeleným čtvrtkem, kdy se slaví vzpomínka na večeři Páně, při níž se Ježíš loučil s apoštoly. Pak následuje Velký pátek, den ukřižování Ježíše Krista, kdy jsou čteny pašijové texty⁵.

A zde je rozdíl mezi katolíky a protestanty. Katolíci tento den neslouží mše a je to pro ně velice vážný den, jelikož Ježíš byl ukřižován. Protestanti naopak oslavují, že Ježíš zvítězil nad hříchem. Ale co do podstaty obsah je shodný. Následuje Bílá sobota - konec půstu⁶. Vyvrcholením je neděle (Boží hod velikonoční) neboli svátek vzkříšení Ježíše Krista. V pondělí si křesťané připomínají první den jeho zjevení.

Ju_____

¹ Kasdan, Barney. „Pesach and Hag HaMatzah“, *Messianic Jewish Life!* no. 2, Baltimore 1999, 3 - 8.

² Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 10.

³ Pavlicová, Helena a kol. *Judaismus, křesťanství, islám*, Praha 1994, 35.

⁴ Lane, Tony. *Dějiny křesťanského myšlení*, Praha 1999, 30.

⁵ Vlasáková, Olga. *Velikonoce*, Rakovník 1992, 24.

⁶ *Ibid.*, 4 - 6.

Judaismus (tradiční)

V židovské tradici, která, jak jsme si již v úvodu připomínali a vysvětlili, je pro mesiánské Židy výchozí, je slaven svátek Pesach, což je tzv. svátek nekvašených chlebů. Význam tohoto svátku je dvojitý¹. Jednak to byl svátek zemědělský, svátek první úrody, a vedle toho je význam teologický, historizující. Pesach připomíná vysvobození židovského národa z Egypta. Oslavy svátku Pesach neprobíhají jen v synagogách, první a druhý den svátku se rodiny a přátelé shromažďují doma. Tento význam a důraz na slavení i v rodinném kruhu si pak rovněž zachovává i mesiánský judaismus, jak si později uvedeme. Tato oslava se nazývá seder². Celý obřad probíhá v pevně stanoveném pořádku, který je dán v liturgickém textu nazývaném Hagada³ (tzn. Vyprávění), o čemž ještě bude napsáno později. Svátek Pesach je buď sedmi anebo osmi denní⁴. První dva dny svátků a poslední dva dny svátků jsou považovány za svátky. Období mezi tím jsou tzv. polosvátky. V těchto dnech jsou předpisy náboženského práva mnohem mírnější, co se týče třeba vykonávání prací nebo cestování. Věřící Židé mohou podnikat rodinné výlety, cestovat a navštěvovat přátele.

Islám a pohanská (neabrhámovská náboženství)

Pesach ani Velikonoce nejsou pro muslimy svátkem a ani nemají žádné podobné oslavy. Jaro nevítají, berou jej jako přirozený úkaz. Muslimské svátky jsou rovněž pohyblivé, jelikož mají lunární kalendář a lunární rok je o jedenáct

Ju_____

¹ Schubert, Kurt. *Židovské náboženství v proměnách věků*, Praha 1995, 117.

² Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 167.

³ *Ibid.*, 167.

⁴ *Ibid.*, 136.

dní kratší¹. Muslimský kalendář se oproti našemu, ale obdobně jako v judaismu, posouvá každoročně asi o jedenáct dní. Muslimové mají dva hlavní svátky. Po postním měsíci ramadanu slaví svátek ukončení půstu, který zhruba připadá na přelom října a listopadu. Druhým z obou svátků je tzv. svátek oběti, který probíhá v lednu. Koná se v době, kdy vrcholí velká pouť do Mekky, a trvá čtyři dny.

Za pohany v tomto srovnávacím úvodu označme všechny věřící, kteří uznávají více bohů nežli jednoho. Velikonoční svátky v nekřesťanském pojetí mohou tedy také oslavovat dobu, kdy se probouzí příroda - přichází jaro. Dodnes se zachovávají lidové zvyky, které povstávají z pohanských kořenů. Jako například rozdávání vajíček, šlehání pomlázkou či kropení vodou². S vítáním jara souvisí také vynášení smrti, což je figurína ze slámy a hadrů -k této paralele se u svátku Purim ještě vrátíme- a na Smrtnou neděli (čtrnáct dní před našimi Velikonocemi) se vynese za ves, spálí a pak se hodí do vody. Ještě snad pro zvědavého čtenáře závěrem a pro zajímavost si uvedme, že na Přerovsku se v některých obcích chodí „majovat“ nebo se chodí s jedličkou³.

III. B) Mesiánské slavení Pesachu - historické pozadí

Jak již bylo nastíněno v úvodu, svátkem, který na jaře slaví mesiánští Židé, nejsou Velikonoce, nýbrž Pesach. Proč tomu tak je se mj. pro zachování autentičnosti za okamžik dozvíme z vlastních slov jedné z významných současných mesiánských aktivistek. Nejprve však věnujme pár slov odvození názvu svátku samého, který je pro obě

Ju_____

¹ Pavlicová, Helena a kol. *Judaismus, křesťanství, islám*, Praha 1994, 133.

² Vlasáková, Olga. *Velikonoce*, Rakovník 1992, 5 - 28.

³ *Ibid.*, 25.

náboženství shodný, společně s ostatní tradiční židovskou terminologií, se kterou se zde setkáváme.

Samotný původ názvu svátku není příliš jasný¹. Pesach znamená „přejítí“, „překročení“ Jahveho, při kterém ušetřil izraelské prvorozence (srov. Ex 12, 13). Ve zcela obecném užití znamená „ušetřit“, „zachránit“ (srov. Iz 31,5).

Rovněž v Septuagintě se v překladu setkáváme s výrazem „ušetřit“². S jinými variantami se pak setkáváme v obou ranných křesťanských překladech Aquilově i Theodotionově, kde se shodně užívá výraz plynoucí z řeckého verbia „překročit“³. Vynecháme-li tedy zde sledování předizraelského - nomádského původu tohoto svátku, kdy v období jarního úplňku prováděli nomádi rituál⁴ svým průběhem nikoliv nepodobný pozdějšímu Pesachu, pak se můžeme pozastavit u první pesachové slavnosti v dějinách, jak ji popisují dvanáctá a třináctá kapitola Exodu. Od těchto událostí se v dalších dějinách Izraele ve starozákonní době svou podobou průběh svátku měnil. Tak se stal i Pesach ze svátku slaveného původně v domácím prostředí svátkem tzv. „poutním“⁵ - neboť se putovalo slavit svátek do města Jeruzaléma. Významnou úlohu v této změně sehrály reformy krále Chizkiáše (725 - 797 př. Kr.), který tímto způsobem obměnil a obnovil slavení svého času opomíjeného svátku⁶. Další podstatnou změnou pak prošel svátek za reformy krále Jóšijáše (639 - 609 př. Kr.), kdy se spojuje oslava Pesachu s agrárním svátkem Macot⁷ (viz. Dt 16,1 - 8). Tolik snad jen jako nejstručnější a nezbytné shrnutí k starozákonním dějinám a termínu tohoto svátku.

Ju_____

¹ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 19.

² Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 49 - 51.

³ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 19.

⁴ *Ibid.*, 19 - 20.

⁵ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 49.

⁶ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 31.

⁷ *Ibid.*, 21.

Pro mesiánské Židy a jejich pesachové Hagady (viz. následné podkapitoly), kterých již existuje několik a jsou tiskem vydávány v různých jazycích, vedle hebrejštiny pak především nejčastěji anglicky a také rusky, či v různých kombinacích¹, je zásadní změnou pojmání Ježíše jako Mesiáše a v závěru vzpomnutí poslední večeře (sederové²) s apoštoly, jejího ustanovení a také její samotná inkorporace do tradičního průběhu sederového večera³. Tyto Hagady jsou pak zpravidla orientovány tradičním židovským způsobem, tzn. opačně nežli jsou vydávány nežidovské běžné publikace, ovšem nalezneme i vyjímky a Hagady jsou orientovány z levé do pravé strany.

Jaký tedy je přístup mesiánských Židů k Pesachu? Mesiánští Židé vycházejí jak již bylo vzpomínáno ze židovské tradice. Při dlouhodobém studiu prostředí mesiánského judaismu, jeho pramenů a dle rozhovorů s věřícími lze říci, že s rozličnou důkladností zachovávají tradiční židovský způsob slavení nejen Pesachu, ale též většiny ostatních svátků, rituálů a významných dnů. Je pro ně velmi podstatné biblické pozadí odkud totiž také čerpají „druhou složku“, neboť vycházejí rovněž z Nového zákona. A s tím souvisí jedno a jediné pravidlo. Z křesťanských svátků slaví, resp. přejímají a pozměňují tak tradici židovskou, jen ty, které mají biblický podklad⁴. V úvodu všech pesachových mesiánských Hagad je patrný důraz na Ježíšův příklad a tedy především na evangelia, zejména pak Janovo a Lukášovo, dále pak významně na Pavla z Tarsu. V tuto chvíli bych si zde dovolil, na otázku která je první větou tohoto odstavce,

Ju_____

¹ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 42.

² Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 3.

³ Kasdan, Barney. „Pesach and Hag HaMatzah“, *Messianic Jewish Life!* no. 2, Baltimore 1999, 3 - 8.

⁴ Schneider, Ludwig. *Stokrát o Izraeli*, Praha 1997, 29.

ponechat odpovědět samotného mesiánského Žida, respektive Židovku - Dorotheu Meyer-Liedholzovou:

„Myslím, že je jen samozřejmé, že mesiášští Židé slaví Pesach, protože i po svém obrácení k Mesiáši Ježíši zůstávají příslušníky svého židovského národa. Patří k národu, který Hospodin vyvedl z egyptského otroctví. Obřízka, kterou zachovávají, je pojí s Boží smlouvou s Abrahamem. Pána Ježíše poznali jako židovského Mesiáše a uctívají jej jako svého pesachového Beránka, který se za ně obětoval. Mají veškeré důvody slavit Pesach, protože vyznali Pána Ježíše jako naplnění pesachových svátků. O Pesachu děkují nejen za fyzické vysvobození, ale i za to duchovní od hříchu a pout, které přinesla oběť Mesiáše Ježíše. Má-li kdo důvod a právo slavit Pesach, pak jsou to určitě mesiánští Židé. A jako následovníci Pána Ježíš očekávají konečné vykoupení, které nastane, až se Mesiáš Ježíš vrátí. Mesiánským (či mesiášským) Židům naší doby je jasné: nemůžeme slavit Pesach či jiný židovský svátek, jako by Mesiáš Ježíš nebyl přišel. Znamenalo by to zapření Ježíše. To našlo svůj výraz v mesiánských Hagadách. Odpovídají v mnohém tradičním Hagadám, ale obsahují pasáže o naplnění svátků v Mesiáši Ježíši.

Není se jistě co divit, že tradiční židovství vnímá mesiášské slavení Pesachu jako veřejnou urážku. Je to opakovaně důvod k roztržkám mezi Židy a Židy z mesiánských hnutí.¹“ - tolik tedy na úvod slova Dorothey Meyer-Leidholzové v úvodu jedné z mesiánských Hagad.

Mesiánští Židé tedy slaví Pesach po vzoru tradičního judaismu co do data slavení, kdy první sederový večer slaví po západu slunce 14. nisanu, v diaspoře pak i večer následující, celý svátek pak končí 22. nisanu¹. Mesiánští Židé považují toto datum (večer 14. nisanu) za den, kdy

Ju—————

¹ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 41.

Ježíš Nazaretský zasedl k poslední večeři se svými učedníky a tak ji navždy ustanovil². Ovšem novým prvkem je především také křesťanská paralela - vděčnost za vysvobození z otročení hříchu Mesiáši - Ježíši³. Setkat se můžeme v mesiánském judaismu s různými přístupy spíše co do průběhu samotného sederového večera.

III. C) Postava Ježíš Nazaretského v mesiánském Pesachu

Pojďme si tedy více povědět o přístupu mesiánských Židů k Ježíši při slavení Pesachu. V úvodech k pesachovým Haggadám a v jiné mesiánské literatuře se vždy setkáme s připomínkou, že i Ježíš slavil pesachové slavnosti ve své době⁴ - kdy se ještě putovalo slavit svátek do Jeruzaléma⁵. Pro současné mesiánské Židy, kteří samozřejmě již rovněž shodně jako ostatní Židé do Jeruzaléma neputují, je důležité, že Ježíš Pesach zachovával.

Pro mesiánské Židy je podstatné, že Ježíš vyrůstal v prosté, ale zbožné židovské rodině, kde se dodržovaly náboženské předpisy a k tomu patřily i sváteční poutě (viz. L 2, 41 - 50) - zde, v Lukášově evangeliu, čteme, že Ježíšovi rodiče chodívali každý rok o Pesachu do Jeruzaléma. V mesiánské literatuře se proto setkáváme s názorem⁶, že patrně již dříve chodíval Ježíš se svými rodiči na slavnosti do Jeruzaléma. V odkazu z Lukášova evangelia však Ježíš zůstal v chrámu zabraný do diskuse, zatímco jej rodiče všude zoufale hledají. Mnohem častější

¹ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 3.

² Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 44.

³ Schneider, Ludwig. *Stokrát o Izraeli*, Praha 1997, 29.

⁴ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 3.

⁵ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 9.

⁶ *Ibid.*, 9.

však z Lukášova evangelia odkaz na Ježíšův Pesach poslední (viz. L 22, 15 -častý odkaz na touhu Ježíše strávit sederový večer se svými apoštoly), - čili odkaz na pašijové události, což je shodné pro všechny mesiánské Hagady, ale o tom ještě více později.

Další v tomto ohledu důležitou a často citovanou knihou je nesynoptické evangelium - Janovo. Zde je zmiňováno Ježíšovo putování na slavnost do Jeruzaléma (J 2, 13 - 3, 21), k němuž se pojí různé události (vyčištění chrámu, Ježíšovi předpovědi vlastního utrpení, smrti a zmrtvýchvstání). Dalším odkazem, který je zmiňován, je pesachový svátek, který Ježíš netrávil v Jeruzalémě, ale kázáním a uzdravováním v okolí Genezaretského jezera a do třetice pak Janovy kapitoly 12 - 20 líčící pašijové události.

Důležité pak je ve všech odkazech ustanovení Večeře Páně (těla a krve). Jejich přijímání je do sederového večera rovněž zapojeno a je to jedno ze zásadních vymezení se od židovského sederu tradičního, viz. následné kapitoly.

Nyní jsem si ve stručnosti shrnuly důležité momenty v přístupu mesiánských Židů a vnímání svého - mesiánského Pesachu.

Můžeme se i setkat s mesiánskými pokusy co nejvěrněji restaurovat pesachový večer, který slavil Ježíš s učedníky, především se jedná o snahy zjistit, ve které části Ježíš patrně Večeři Páně ustanovil¹. Mesiánští Židé, zejména pak jejich rabíni či teologové, se zabývají studiem hebrejského a aramejského jazyka, dokladem čehož je mimo jiné již tak rozsáhlá a stále vzrůstající publikační činnost nyní i v oblasti vědeckých prací, kterými počtem stále vzrůstající mesiánské hnutí dosud příliš nedisponovalo (ovšem v Evropě je stále obtížné je získat, neboť zde žije jen nevýznamné

Ju_____

¹ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 5.

procento¹ mesiánských Židů, a proto je třeba vlastní mesiánskou literaturu objednávat prostřednictvím amerických nakladatelství -pozn. autora). To se poté projevuje i v liturgických textech, které nás zajímají.

Ale nyní zpět k tématu. Shrnuli jsme si nyní, že pro mesiánské Židy je bádání v oblasti Ježíšova posledního Pesachu a zároveň prvního slavení Večeře Páně velmi důležité, stejně tak je třeba doplnit, že jsou pro ně důležité rovněž poznatky o slavení Pesachu v ranné církvi, židokřesťany z prvních století našeho letopočtu, pozoruhodnou postavou se v tomto bádání jeví např. osoba Melitona ze Sard² (kol. 170 po Kr.), představitele tzv. kvartadecimánů³, maloasijských křesťanských sborů, patrně tvořených zejména židokřesťany, které slavily památku utrpení a zmrtvýchvstání Ježíše 14. nisanu v rámci Pesachu. Mesiánský judaismus se částečně k tomuto přístupu navrácí, jak se přesvědčíme. Více o přístupu mesiánského judaismu k určení data slavení poslední večeře a následně k zmrtvýchvstání Ježíše Nazaretského si pak také rozvedeme v kapitole o počítání omeru.

III. D) Význam svátku Pesach a jeho specifičnost v mesiánském judaismu

Pesach je pro Židy všech dob velmi významným svátkem, o čemž svědčí množství symbolů a příběhů. V rabínské literatuře se Pesach stále nazývá „časem našeho osvobození“ - tudíž v sobě nese stále mesiášskou naději

Ju_____

¹ Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)*, Praha 2004, 26 - 27.

² Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 10.

³ Flusser, David. *Esejské dobrodružství*, Praha 1999, 121.

eschatologického charakteru¹. Jedno však mají tradiční Židé a jejich očekávání společné a liší se tím zásadně od mesiánských Židů a též jejich přístupu k Pesachu: tradiční Židé na Mesiáše stále čekají a odmítají mesiášský nárok Ježíše Nazaretského. Zde je zásadní specifičnost a z ní pramenící rovněž praktická odlišnost. Jak již bylo úvodem vzpomenuto, mesiánští Židé se nechávají inspirovat posledním Pesachem Ježíšovým a také proto končí jejich pesachový seder slavností Večeře Páně², stejně jako tomu bylo u Ježíše a jeho učedníků. Základem každé mesiánské Hagady je vedle oslavy fyzického vysvobození, které Izrael prožil jako vysvobozující Hospodinův čin v Egyptě, také oslava duchovního vykoupení prostřednictvím Ježíše z Nazareta. Příběh o vyjití z Egypta je zde předobrazem duchovního vysvobození. Mesiánské Hagady pak připomínají ustanovení Večeře Páně a utrpení Ježíše jako Božího Beránka³.

Tradiční židovská literatura⁴ hovoří zejména o vnějším očištění domácností od veškerého kvasu, zatím co mesiánští Židé toto vnímají více jako podobenství na očištění srdce od každého hříchu. Nestačí vymýtit všechn kvas z domu - důraz je kladen především na očistu srdce⁵. Zde opět, jako jsem již hovořil ve své práci předešlé v případě jiné tradice - obřízky⁶, přijímají mesiánští Židé interpretaci apoštola Pavla (1K 5, 7 - 8)⁷.

Ju_____

¹ Schubert, Kurt. *Židovské náboženství v proměnách věků*, Praha 1995, 117.

² Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 20.

³ Kasdan, Barney. „Pesach and Hag HaMatzah“, *Messianic Jewish Life!* no. 2, Baltimore 1999, 3 - 8.

⁴ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 136.

⁵ Kasdan, Barney. „Pesach and Hag HaMatzah“, *Messianic Jewish Life!* no. 2, Baltimore 1999, 3 - 8.

⁶ Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)*, Praha 2004, 34.

⁷ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 42.

Krom toho jsou ve většině mesiánských Hagad připomínány přípravy na poslední Pesach Ježíšův, je jsou popisovány v evangeliích (např. L 22, 7 - 16).

III. E) Další odlišnosti a specifika v mesiánské oslavě

Nyní se již konkrétně zaměříme na specifika mesiánských pesachových oslav a zmíníme si vybrané odlišnosti od tradičního židovského pojetí. V těch se zaměříme pak zejména na sederovou hostinu, kterou Židé slaví první noc anebo noci tohoto svátku (podstatné je, zda se nalézají v Izraeli či diaspoře, viz. oddíl III. B) v rodinném kruhu. Jak již víme, svátek Pesach vyžaduje mnohé přípravy (viz. též oddíl III. B). Při tomto svátku nesmí být pojídáno nic kvašeného, vše kvašené¹ naopak již před svátkem musí být pečlivě vyhledáno a odstraněno, nádoby, které přišly během roku do styku s kvasem, musí být pečlivě vyčištěny, „kašerovány“². Na správně připravené sederové míse mají být: tři maccot (nekvašený chléb - též macesy, pozn. autora), maror (jablečné byliny), charoset (jablečné pyré s ořechy), bejza (vařené vejce), na roštu pečená kost s kouskem jehněčího masa místo velikonočního beránka³. K tomu se vypijí čtyři poháry vína⁴. Liturgii zpravidla po samotné slavnosti doplňují básně a písně. Jí se a pije v liturgickém pořadí dle návodu Hagady Pesachu, kterých je velké množství a jak jsme také si již pověděli, existuje také větší počet mesiánských Hagad. To vše je pro tradiční

Ju_____

¹ Doležalová Jana. *Tradice židovské kuchyně*, Praha 1989, 35.

² Schubert, Kurt. *Židovské náboženství v proměnách věků*, Praha 1995, 118.

³ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 49.

⁴ Schubert, Kurt. *Židovské náboženství v proměnách věků*, Praha 1995, 118.

i mesiánské Židy shodné, nyní již tedy skutečně přistupme k avizovaným odlišnostem.

Jehněčí kost

V pesachové tradici symbolizuje jehněčí kost na sederovém podnosu pesachvého beránka, který se jedl až do zničení Chrámu při každé sederové večeři. Mesiášské Hagadě tato tradiční interpretace není dostatečnou, neboť pro mesiánské Židy je pesachovým beránkem Ježíš Nazaretský, jehož oběť za naše viny si připomínají. Starozákonní pesachový beránek je zde tedy předobrazem Beránka Božího - Ježíše Nazaretského¹.

Význam afikomanu

Ještě jsme se nezmínil o významu afikomanu. Jedná se o část jednoho z macesů (maccot). Macesy totiž jsou na sederové míse tři a afikoman je v podstatě větší část středního z těchto tří macesů, která se při liturgii odlomí a odloží stranou² (k čemuž se v tradičním judaismu vážou různé zvyky³). V této „vnější“ podobě se mesiánští a tradiční Židé shodují. Rozchod nastává opět v symbolice. Proč jsou macesy tři? Zde jsou již interpretace různé. Zatímco na jedné straně rabínská tradice judaismu nabízí sama o sobě rozličná vysvětlení tohoto počtu - nejčastěji symbolikou patriarchů⁴, tzn. praotce Abraháma, Izáka a Jákoba, dle dalšího pojetí tři skupiny izraelského národa: kněze, levity a ostatní lid⁵. Oproti tomu mnohé Hagady mesiánské vnímají tři macesy také jako symbol trojice Boha, Ducha

Ju_____

¹ Kasdan, Barney. „Pesach and Hag HaMatzah“, *Messianic Jewish Life!* no. 2, Baltimore 1999, 3 - 8.

² Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 13.

³ *Ibid.*, 13.

⁴ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 25.

⁵ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 167.

Svatého a Mesiáše Ježíše z Nazareta¹. Nyní si ještě je třeba odpovědět na otázku, jak vysvětlují obě tradice lámání právě prostředního z macesů. Pro mesiánské Židy se totiž jedná o symbol Ježíše z Nazareta - Mesiáše. Podobně jako je probodnut maces, bylo totiž probodnuto i Ježíšovo tělo. Pruhy na macesu jsou symbolem zbičovaného Ježíšova těla². Schování afikomanu zabaleného v ubrousku je pak symbolem Ježíšova pohřbu, jeho znovunalezení je symbolem vzkříšení. Mnozí mesiánští teologové vykládají afikoman ve smyslu „Já jsem přišel“ (řecky aorist slova *aphikeomai*) - „Já (Mesiáš - Ježíš) jsem přišel.“ Někteří mesiánští teologové se domnívají, že tradice afikomanu má své kořeny v židovském křesťanství prvotní církve, odkud pronikla do židovství, ovšem dle jejich názoru s jiným výkladem³.

V jednom však se obě tradice opět spojují. Afikoman je symbolem pesachového beránka. Ten ovšem má pro mesiánské Židy své jméno: Ježíš Nazaretský - Mesiáš, tedy skutečný pesachový Beránek.

Třetí kalich - kalich požehnání

Nyní je také na místě malé doplnění úvodního výkladu. Pro konání sederové hostiny musí každý Žid vypít čtyři poháry vína⁴. Už jsme hovořili také o tom, že mesiánští Židé se zabývají otázkou a snahou po nalezení odpovědi, kdy, v jaké části sederu Ježíš ustanovil slavení Večeře Páně. Je to pro ně důležité, neboť symbolické přijímání těla a krve včleňují - a to je velmi podstatná změna - do pesachové Hagady. A právě třetí kalich je pro většinu mesiášských

Ju_____

¹ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 43

² *Ibid.*, 43.

³ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 43 - 44.

⁴ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 51.

Hagad¹ podnětem ke slavení Večeře Páně, jak ji slavil Ježíš (jehož jméno v anglicky psaných mesiánských Hagadách samozřejmě nalezneme ve tvaru „Yeshua“, „Yeshua the Messiah“ či podobně²) s učedníky.

Závěr, čtvrtý kalich, očekávání budoucnosti

Tradiční židovské Hagady čtvrtým Eliášovým³ kalichem vyjadřují, že ještě čekají na předchůdce Mesiášova. Zde ukazují mesiánské Hagady na očekávaný návrat Ježíšův, také se setkáme z radosti z vykoupení. Pozměněna též může být i klasická závěrečná věta tradiční židovské Hagady „příští rok v (nově vybudovaném) Jeruzalémě⁴“ -pozornost zde může být upřena opět ke druhému příchodu Mesiáše, ale věta zpravidla bývá i v Hagadách mesiánských zachována. Stejně tak se v doplňku k Hagadě mesiánské setkáme s notovou osnovou stejnojmenné písně Lasahanah Haba'ah bi Yerushalayim⁵, kterou ve stejném znění pějící jak Židé mesiánští, tak i tradiční Židé⁶.

III. F) Pesachová mesiánská Hagada

Shrnuli jsme si nyní většinu specifíků mesiánské pesachové slavnosti. V úvodu jsme si řekli, že významnému svátku Pesach budeme věnovat zvýšenou pozornost rovněž také proto, abychom více pronikli do náboženského života mesiánských

Ju_____

¹ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 28.

² Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)*, Praha 2004, 30.

³ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 167 - 168.

⁴ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 30.

⁵ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 29 - 30.

⁶ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 74.

Židů a přiblížili se tak specifičnosti této kontroverzně vnímané náboženské skupiny. Před závěrečnými dodatky a shrnutím tématu tohoto prvního svátku si tedy ještě prohloubíme naše poznatky o pesachovém mesiánském sederu stručným shrnutím mesiánské Hagady, která zaznamenává řád domácí bohoslužby při sederovém večeru. Pro zachování objektivity a rovněž pro obohacující komparaci srovnáme tradiční liturgické směrnice pro pesachovou slavnost ze dvou různých mesiánských Hagad.

První srovnávanou Hagadou je velmi rozšířená mesiánská Hagada vydávaná jedním z nejvýznamnějších mesiánských vydavatelství Messianic Jewish Publishers¹ jejímiž autory jsou baltimorští mesiánští Židé Barry a Steffi Rubinovi (bibl. citace v ní jsou převzaty z mesiánské „Complete Jewish Bible“, viz. použitá lit.). Druhou publikací ze které budeme čerpat je mesiánská Hagada sestavená Dorotheou Meyerovou-Leidholz v pověření Amzi² v roce 2003. Tato Hagada náleží k méně frekventovaným a v prostředí mesiánského judaismu se naopak velmi často setkáme s Hagadou první. Obě mesiánské Hagady jsou psány a obsahují texty v národním jazyce a s hebrejštinou se setkáme jen v tradičních požehnáních, každé takovéto požehnání, neboli beraka³, je provedeno v textu hebrejsky ovšem v transkripci do latinky, pod nímž následuje text přeložený do jazyka anglického. Obecně je nutno ještě podotknout, že stejně jako v tradičním pojetí tak i v mesiánském judaismu je kladen důraz na děti v rodině a na jejich zasvěcení do víry. Výchozí pro obě jsou tradiční židovské hagadové texty⁴, ovšem tradiční židovskou pesachovou Hagadu výrazně obsahově mění přizpůsobují své víře. Zatímco tradiční

Ju_____

¹ Lowenthal, Jeffrey. *Mess* [on line]. c2006, poslední revize 13. 1. 2006 [cit. 2006-1-25]. <<http://www.mjaa.org/about/timeline.htm>>.

² Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)*, Praha 2004, 25.

³ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 27.

⁴ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 54.

židovský seder předpokládá přísné dodržování¹ „pořadí“, tedy postupné uspořádání jednotlivých, na sebe navazujících, součástí tohoto večerního rituálu (14 jednotlivých úkonů²), mesiánští Židé již přesně toto uspořádání nedodržují a též některé mesiánské Hagady se vzájemně od sebe liší, neboť obsah a do jisté míry tudíž i průběh svátku v mesiánském judaismu je svou novozákonní paralelou narušen. Nyní tedy přistupme vytyčenou srovnávací metodou k pesachové mesiánské Hagadě.

V úvodu každé Hagady je sepsáno vše potřebné pro náležité slavení sederu (viz. III. E odst.) - tedy především sederový podnos, hořké byliny („maror“ a „chasseret“), nať petržele nebo celeru („karapas“), ovocná kaše („charoset“), pečené či vařené vejce („bejza“), kost z beránka („seroa“), tři na sebe položené macesy („mazot“), misku se slanou vodou, slánka, pro každého stolovníka vedle příboru a sklenice na vodu nebo ovocnou šťávu též skleničku na víno (pro několikeré naplnění během slavnostní večeře). V tomto se obě naše Hagady ještě plně shodují. Užití těchto jednotlivých součástí večeře vychází plně z tradičního sederu a lze se o nich více dozvědět z mnoha publikací i v českém jazyce³. Pro nás je podstatný význam a specifičnost v mesiánském judaismu, jak jsme zmiňovali v oddílu III. E. Dalších vysvětlení se dočkáme v následném textu.

V tradičním židovském pojetí je úvodem celé oslavy nalití prvního kalicha vína a pronesení požehnání nad ním (kiduš⁴), v baltimorské mesiánské Hagadě však ještě této části předchází rozsvěcování svíček⁵, kde muž vedoucí

Ju_____

¹ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 67.

² Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 26 - 27.

³ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 167.

⁴ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 27.

⁵ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 5.

liturgii (dále jen pán domu) žalmem 27. („Adonai je světlo mé a moje spása, koho bych se bál?“..) uvozuje celou slavnost, a pronáší typická mesiánská přímluvná slova modlitby za osvětlení Duchem Svatým¹ pro prožití hlubokého významu této oslavy. Při těchto slovech žena (ženy) rozsvěcují připravené svíčky a pronášejí hebrejská děkovná slova beraky:

„barukh atah adonai eloheynu melek ha'olam asher kidshanu bidevaro uvishmo ankhnu madlikim haneyrot shel yom tov“

„Požehnaný jsi, Hospodine, náš Bože, králi světa, v jehož jménu zapalujeme tyto sváteční svíčky“.

Pán domu poté pronáší slova Geneze 3, 15 a poukazuje na památku Vykupitele (Ježíše Nazaretského), „světla světa²“, které přišlo na svět, dle proroctví, z ženy.

A právě již s touto částí se v druhé mesiánské Hagadě nesetkáme vůbec.

A ještě jeden drobný part „přebývá“ v baltimorské Hagadě. V něm pán domu počíná slovy Exodu 6, 1 („Nyní uvidíš, co učiním..“) vzpomínat na Hospodinova povzbudivá slova k Mojžíši, kdy zaslibuje ochranu Izraeli.

Všichni účastníci poté čtou společně z šesté kapitoly Exodu o božím zaslíbení osvobození od Egypťanů a ochraňování svého lidu“. Pán domu pak závěrem této části vzpomíná, že při pití pohárů vína si budeme připomínat zaslíbení spásy. Tato část opět v druhé z mesiánských Hagad (tedy v té evropské, sestavené Dorotheou Leidholz) chybí.

Dále pak následuje první, pro obě Hagady společná část, tradiční počátek Hagady.

Ju_____

¹ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 5.

² Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 20056.

Kiduš (Zasvěcení svátečního dne)

V obou Hagadách víceméně shodně pán domu, tedy ten, kdo vede tento domácí rituál, vyzývá k nalití prvního poháru vína. Ten je pozvednut přítomnými, nikoliv však ještě vypit¹. Obě Hagady rovněž obsahují tradiční požehnání, čili beraku, nad vínem:

Požehnaný jsi, Hospodine, náš Bože, králi světa, který jsi stvořil plody révy²".

Nyní se však začínají obě Hagady od sebe zajímavým způsobem odchylovat. Po výše citovaných slovech totiž baltimorští, resp. zdejší pán domu (či též předsedající) pronáší tato slova: „Tak jak počal Ježíš (orig. „Yeshua the Messiah“³) podávat kalich svým učedníkům (orig. „talmidim“⁴) a řekl jim (nyní následují slova 22. kapitoly Lukášova evangelia) : „Vzal kalich, vzdal díky a řekl „Vezměte a podávejte si mezi sebou. Neboť Vám pravím, že od této chvíle nebudu pít z plodu vinné révy, dokud nepřijde království Boží.““ (L 22, 17)“.

Hagada sestavená Dorotheou Leidholz po původním shodném díkyvzdání pokračuje zdánlivě více tradičně „židovsky“:

„Požehnaný jsi, Hospodine, náš Bože, králi světa, který jsi nás vyvolil ze všech národů, vyzvedl více než kterýkoliv jiný národ a posvětil jsi nás svými příkázáními, Věčný, náš Bože, Ty jsi nám daroval určité časy radosti, svátků a slavností k blahu, tento svátek nekvašených chlebů, čas

Ju_____

¹ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 58.

² Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 7.

³ *Ibid.*, 7.

⁴ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 8.

našeho vysvobození ke svatému zvěstování, k připomínání našeho vyjití z Egypta. Buď požehnaný Ty, Věčný, který jsi posvětil Izrael s svátky. Buď požehnaný Ty, Věčný, náš Bože, Králi světa, který nás zachováváš na živu a ve zdraví a dal jsi nám dožít tohoto času. (nyní se i v tomto požehnání projevují mesiánské prvky, pozn. autora) Buď požehnaný Ty, Věčný, náš Bože, který jsi nám dal svého vlastního Syna, Ježíše, toho Mesiáše, našeho pesachového Beránka, aby byl obětovaný místo nás¹."

Nyní se dle obou našich Hagad vypije první pohár, pohár posvěcení².

Umytí rukou

Umytí rukou i v tradičním judaismu přímo navazuje na kiduš³. My v jeho průběhu však v mesiánském židovském prostředí můžeme nalézt zajímavé rozdíly a paralely.

V baltimorské Hagadě je zcela zřejmá křesťanská návaznost a úmysl v této části především spatřovat a obnovovat symboliku Ježíšova mytí nohou učedníkům (Jan 13, 5). Domácí pán zde omývá ruce ostatním, a podává pak dále nádobu s vodou a také osuškou ostatním, aby vzájemně omyli ruce jeden druhému. Zajímavé je, že mesiánští Židé doslovně nedodržují zmíněnou citaci z Janova evangelia a na rozdíl od křesťanů, kde zpravidla kněz omývá nohy ostatním věřícím⁴, uchovávají tradiční mytí rukou, přičemž si ale připomínají Janův text, neboť Mesiáš Ježíš (orig. Yeshua⁵) umýval nohy učedníkům v předvečer Velikonoc. Také je v tuto

Ju_____

¹ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 58.

² Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 7.

³ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 40.

⁴ Vlasáková, Olga. *Velikonoce*, Rakovník 1992, 22.

⁵ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 8.

chvíli vzpomínáno slovy pána domu Ježíšovo obětování a s ním spojené naše očištění od hříchu, především citací Janova evangelia, které si i my nyní připomeňme:

„...pak nalil vodu do umyvadla a začal učedníkům umývat nohy a utírat je plátnem, jímž byl přepásán..Když jim umyl nohy a oblékl si svůj šat, opět se posadil a řekl jim: „Chápete, co jsem vám učinil? Nazýváte mě Mistrem (orig. „Rabi“, pozn. autora) a Pánem, a máte pravdu: Skutečně jsem. Jestliže tedy já, Pán a Mistr, jsem vám umyl nohy, i vy máte jeden druhém nohy umývat¹“ (J 13, 5).

Oproti tomuto se v druhé námi porovnávané Hagadě při umývání rukou setkáme jen se strohým komentářem a dozvídáme se, že zde pán domu pouze omyje své ruce, ale neříká při tom žádná slova, ani žádné požehnání².

Karpas - Petržel³ (event. celer⁴)

I zde je zachována tradiční židovská sederová návaznost⁵, a i v této části se dočkáme překvapivé odlišnosti.

V počátku této části slavnostní večeře se Hagady shodují. Domácí pán pán podá každému kousek karpasu, namočeného ve slané vodě. Karpas symbolizuje plody země, které Hospodin poskytuje každý rok, abychom mohli žít⁶. Také se připomíná význam karpasu při natírání veřejí a nadpraží krví pesachového beránka Izraelci v Egyptě. Sůl má připomínat slzy otroctví a rozptýlení lidu, také ovšem slanou vodu

Ju_____

¹ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 8.

² Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 58.

³ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 9.

⁴ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 51.

⁵ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 27.

⁶ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 85 - 86.

Rudého moře¹. Nežli se karpas zkonzumuje, říkají v obou případech přítomní stejné požehnání²:

„Požehnaný jsi, Hospodine, náš Bože, králi světa, který jsi stvořil plody země³.“

V obou případech poté sice shodně následuje společné jedení karpasu stolujícími, po něm ale v Hagadě Dorothey Leidholz (tedy též dle tradičního sederového pořádku⁴) následuje dělení prostředního macesu, při němž pán domu rozbalí připravené tři macesy a rozlomí prostřední, který jako „chléb Přicházejícího⁵“ zde má úzký vztah k Mesiáši. Menší díl vloží zpět mezi dva zbylé macesy. Větší díl poté vloží jakožto afikoman do ubrousku a položí jej stranou. Během sederové večeře pán domu afikoman někde schová, aby jej pak děti někdy později mohly jít hledat⁶. Pán domu má při této příležitosti dle Dorothey Leidholz vzpomenout, že tři macesy symbolizují Boží Trojici. Prostřední symbolizuje Mesiáše, jehož tělo bylo zlomeno, ukryto v hrobě a znovu ve vzkříšení nalezeno⁷. A tak je to tedy i s prostředním macesem během sederové večeře.

Nyní, aby nebylo autorem zapomenuto na avizovanou překvapivou odlišnost, je pozoruhodné, že baltimorští autoři rozdělení prostředního macesu ještě vůbec neprovádějí a ponechávají jej na pozdější část večeře⁸,

Ju_____

¹ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 58 - 59.

² Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 9.

³ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 59.

⁴ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 167.

⁵ *Ibid.*, 167.

⁶ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 49 - 50.

⁷ *Ibid.*, 50.

⁸ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 9.

čímž se výrazněji odklánějí od tradičního židovského sederového pořádku¹, jak bude tedy teprve pověděno.

Čtyři otázky - Vyprávění příběhu

Následuje podstatná část domácího obřadu, která v obou námi sledovaných Hagadách, rovněž jako i ve všech pesachových Hagadách jiných, je svou pozorností významně zacílena na dětskou část stolovníků².

A i zde se setkáme s nejednou zajímavou odlišností. Hagada Dorothey Leidholz, oproti baltimorské Hagadě, kde tato část následuje až později, uvádí pasáž, kde má pán domu pozvednout mísu s macesy a říci:

„Toto je chléb trápení, který jedli naši předkové v Egyptě. Kdo je hladový, ať přijde a jí s námi. Kdo je potřebný, ať přijde a slaví s námi Pesach. Tento rok zde, příští rok v zemi Izrael. Tento rok jako otroci, příští rok jako svobodní lidé. Jezme nekvašený chléb čistoty a pravdy, a neklamme sami sebe jako hříšníci, protože všichni zhřešili a nemají slváu Boží. Dnes si připomínáme: jak Hospodin vysvobodil Izrael z egyptského otroctví, tak vysvobozuje Ježíš, ten Mesiáš, všechny, kteří Mu věří, z otročení hříchu³.“

Vidíme, že počátek promluvy předsedajícího se shoduje s tradičním zněním Hagady⁴, ovšem druhá polovina je již zcela vlastní teologii mesiánského judaismu.

Poté zde pán domu nalévá druhý pohár vína - pohár soudu, s čímž baltimorští opět čekají až na později¹.

Ju_____

¹ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 167.

² Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 51.

³ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 59.

⁴ *Ibid.*, 54.

Naopak shodně obě naše Hagady nyní vybízejí mladé dítě k položení čtyř otázek (u Dorothey Leidholz je k tomuto určen konkrétně nejmladší chlapec u stolu²) jen s tím rozdílem, že baltimorští doporučují a příkládají znění hebrejské v originále i transkripci do latinky, zatímco ve druhé verzi chybí hebrejské znění. Nyní tedy ke společné části.

Zde přítomné dítě nejprve zvolá:

„Jak je odlišná tato noc ode všech ostatních!“ (u Dorothey Leidholz se dítě místo zvolání již nyní dotazuje, čili konec věty není s vykřičníkem nýbrž otazníkem, pozn. autora)

Pak již následují čtyři otázky samotné, v podstatě shodného znění:

„O všech jiných nocích smíme jíst kvašené i nekvašené, proč této noci pojídáme jen nekvašené?“

„O všech jiných nocích smíme jíst všechnu zeleninu, ale proč o této noci jen hořké byliny?“

„O všech jiných nocích nic nenamáčíme, proč dnes v noci dokonce dvakrát?“

„O všech ostatních nocích můžeme jíst a sedět při tom libovolně, proč této noci sedíme všichni opření?“³

Posud tedy obě Hagady jsou zajedno, dále však již dle Dorothey Leidholz pán domu odkrývá macesy¹. Baltimorští

¹ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 10 - 13.

² Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 59.

³ *Ibid.*, 60.

před tím však ještě nechávají pána domu, vedoucího liturgii, promluvit o tom, že zodpovězení těchto otázek je jeho povinnost a privilegium, kterou obeznámí posluchače s Hospodinovými činy.

Dále vysvětluje, že nekvašený chléb se jí nyní, stejně jako kdysi, na paměť kvapného odchodu Izraelitů z Egypta (dle Ex 12, 39), ale jen jako úvod k následné četbě, neboť více se o událostech v Egyptě zmíní až po odkrytí macesů.

Poté všichni stolující společně čtou tuto pasáž z prvního listu Korintánům (kapitola 5., verše 6 a 7), která dále prohlubuje význam této symboliky:

„Nevíte, že ‚trocha kvasu vše prokvasí‘? Odstraňte starý kvas, abyste byli novým těstem, vždyť vám nastal čas nekvašených chlebů, neboť byl obětován náš pesachový beránek, Mesiáš²“.

Mluvčí pak vyzývá, abychom se o tomto pesachu vzdali svého hříšného života a sobectví, a začali žít nový a svatý život³.

Tato část chybí u Dorothey Leidholz a se slovy Pavla z Tarsu (i když z jiné pasáže listu do Korintu) se setkáme až později večer¹.

Nyní však i pán domu dle baltimorského znění odkrývá podnos obsahující tři macesy (kdy však už je v případě Hagady dle Dorothey Leidholz již střední maces rozlomen, viz. výše, pozn. autora) a opět se víceméně obě Hagady shodují, pouze je třeba dodat, že teprve nyní pronáší domácí pán dle baltimorských slova tradičního požehnání, ovšem ve zkrácené a mírně odlišné verzi, které my nyní může vzájemně porovnat:

¹ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 60.

² Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 12.

³ *Ibid.*, 12.

„Toto je chléb trápení, ubohý chléb našich otců, který jedli v zemi Egypt. Ať všichni hladoví přijdou a jedí. Ať každý má účast na naději Pesachu.“

Pán domu v baltimorské verzi pak rovněž, jako v Hagadě Dorothey Leidholz (viz. počátek oddílu IV.) hovoří o významu tří macesů. Ale na rozdíl od ní se v této verzi setkáváme nejen s vysvětlením, že se jedná o symboliku Trojice Boha, Ducha Svatého a Mesiáše, ale se všemi třemi hlavními významy, které jsme si již vysvětlovali dříve, tedy dvěma tradičními judaistickými a pak právě oním významem křesťanským. Čili baltimorští jednak poukazují na symboliku tří patriarchů, jednak na symboliku tří skupin izraelského národa, a do třetice poukazují právě na výše zmíněnou paralelu křesťanskou. Díky tomu, říkají autoři, můžeme vidět v macesech obraz Mesiáše².

A též u Dorothey Leidholz, jako bylo již avizováno o pár řádek výše, je nyní čteno z Pavlových listů:

„Mnozí z vás patřili k těmto lidem. Nyní jste však obmyti, jste Boží svatý lid a můžete obstát před Jeho soudem. Neboť jste spojeni s Pánem Ježíšem Kristem a obdrželi jste toho Ducha našeho Boha“ (1 K 6, 11).

Význam tohoto citátu se však vztahuje k odklonění Izraelitů od model, které se pojí k vyjití z Egypta, a proto Hagada dle Dorothey Leidholz až nyní vzpomíná a chválí význam vyprávění o vyjití z Egypta³.

V tuto chvíli je (krom zdůrazněných rozdílů v předešlém textu) průběh sederového večera dle obou srovnávaných

¹ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 60.

² Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 13.

³ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 60.

mesiánských Hagad přibližně ve shodném okamžiku. Na jeden ze dříve zdůrazněných rozdílů nyní přímo navážeme. Pamatujeme si totiž, že v baltimorské Hagadě stále není rozdělen pánem domu střední maces a uschován afikoman. K tomu dle zmíněné Hagady dochází až nyní, po přečtení zajímavých bibilických citací s mesiánským obsahem:

„Jenže on byl proklán pro naši nevěrnost, zmučen pro naši nepravost. Trestání snášel pro náš pokoj, jeho jizvami jsme uzdraveni“ (Iz 53, 5).

Na tato slova, je poté přímo navázáno společnou četbou z proroka Zachariáše, opět s hlubokým mesiánským významem:

„Ale na dům Davidův, na toho, jenž sídlí v Jeruzalémě, vyleji ducha milosti a proseb o smilování. Budou vzhlížet ke mně, kterého probodli. Budou nad ním naříkat, jako se naříká nad smrtí jednorozeného, budou nad ním hořce lkát, jako se hořce lká nad prvorozeným“ (Za 12, 10).

Nyní tedy mají afikoman ukryt i ti, kteří svůj sederový večer koncipují dle Hagady vydané v Baltimoru.

Pán domu při té příležitosti vzpomíná na pašijový příběh Nového Zákona, kde, obdobně jako afikoman, mizí a pak je opět nalezeno tělo Mesiášovo, jenž později vstupuje na nebesa¹. A nyní je čteno, ovšem opět v hebrejském originále, tradiční požehnání:

„Požehnaný jsi, Hospodine, náš Bože, králi světa, který ze země vyvádíš chléb“.

Ju_____

¹ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 14.

A nyní se pořádek sederového večera již poměrně více vzájemně v obou verzích rozchází. Odchytky se však především týkají pouze pořadí jednotlivých částí sederového večera. Proto si nyní „projdeme“ následné okamžiky již více úhrnnější formou.

Přidržíme se více užívaného baltimorského znění Hagady, seznámíme se v souhrnu s jeho zněním do okamžiku zpěvu písně Dajenu¹ a následující vlastní Pesachové večeře, kde se obě Hagady k sobě opět přiblíží a další pořádek již je v podstatě shodný. Odchytky v pořadí si poté přiblížíme. Tak také zjistíme, že Hagada Dorothey Leidholz více vychází z tradičního judaismu co do pořádku sederového večera, oproti Hagadě baltimorských autorů, jejichž znění se už spíše volně a symbolicky inspiruje tradičním obsahem Hagady.

Baltimorská Hagada má nyní ve svém pořadí tradiční požehnání a děkování Hospodinu za příkaz jedení hořkých bylin, kdy se vracejí ke druhé ze čtyř otázek². Pro srovnání si jej uvedeme v transkripci do latinky, jak ji krom samotného textu hebrejského a anglického mesiánští Židé uvádějí a společně čtou:

„Barukh atah adonai eloheynu melekh ha-olam asher kidshanu bidevaro vetzivanu al akhilat maror“ (autor neupravoval originální text pro českou výslovnost, pozn. autora)

V překladu:

„Požehnaný jsi, Hospodine, náš Bože, králi světa, který jsi nás posvětil svými příkázáními a nařídil nám jíst hořké byliny“.

Ju_____

¹ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 75.

² *Ibid.*, 15.

Pán domu vzpomíná, že časy Izraelitů v Egyptě nebyly tak „sladké“, jako dny dnešní, a jak „hořké“ to byly časy uvozuje četbou z první kapitoly Exodu (verše 12 - 14) o těžké práci Izraelitů v Egyptě.

Dále následuje ochutnávka kousku macesu s hořkou bylinou, pro symbolické uvědomění si utrpení předků před tisícovkami let v Egyptě¹.

Následuje vzpomnutí třetí ze čtyř otázek.

V něm se pán domu ujímá nádoby s ovocnou kaší - charošetem, vzpomíná práci předků při stavbě Egyptských měst, výrobu cihel z hlíny, kterou právě charošet symbolizuje². V otázce se ptáme, proč dokonce dvakrát, oproti jiným nocím, je dnes jídlo namáčeno. Jak již bylo řečeno dříve, první namáčení se provádí u petržele, ochucené slanou vodou, toto zde pán domu opět připomene a nyní vyzve k druhému „namáčení“ těmito slovy:

„Vzpomeňme na tyto doby ještě jednou při jedení macesu a hořkých bylin, nyní je však nejprve namočíme do charošet³“.

Nyní všichni ochutnávají. Pán domu navazuje čtením z Markova evangelia:

„A když byli u stolu a jedli, řekl (Ježíš): „Ano! Pravím vám, že jeden z vás mě zradí, ten, který se mnou jí.“ Zarmoutilo je to a začali se ho jeden po druhém ptát: „Snad ne já?““ (Mk 14, 18 - 20).

Ju_____

¹ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 15.

² *Ibid.*, 16.

³ *Ibid.*, 16.

Následuje připomenutí poslední ze čtyř otázek, otázky po důvodu, proč je nám dnešní noci potřebné sedět při jídle opření¹. Mesiánští Židé i zde tradiční židovské pojetí této tradice spojují s naplněním očekávání příchodu Mesiáše v Ježíši Nazaretském.

Pán domu hovoří o prvním Pesachu, kdy Židé v Egyptském zajetí, připraveni ke kvapnému vyjití ze země, čekali bdělí, zatímco ti, kteří svobodní nyní rovněž slaví sederový večer, si tímto podpíráním připomínají tehdejší události. Na to přímo navazuje společná četba:

„Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi řemeny, a já vám dám odpočinout“ (Mt 11, 28).

„Rozpomenul jsem se na svou smlouvu“ (Ex 5, 6), - těmito Hospodinovými slovy začíná další část baltimorské pesachové Hagady, ve které je nyní uceleně převyprávěn celý příběh o Božím vysvobození Izraelitů ze zajetí v Egyptě².

Vyprávění uvede předsedající několika slovy, ve kterých uvede, že toto je příběh o mocných božích činech, kterými Bůh vzdoroval zlu³.

Poté se postupně vystřídají čtyři čtenáři se svými příspěvky, které tvoří dohromady celý příběh. Nejsou však tvořeny biblickými přímými citacemi, ale převyprávěním příběhu tak, jak jej sepsali tvůrci této Hagady.

První předčítající hovoří o zaslíbení Izraelské země Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi. Dále o faraónových obavách z rozrůstajícího se počtu Izraelitů v Egyptě a o jeho

Ju—————

¹ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 51.

² Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 18.

³ *Ibid.*, 18.

represích vůči vyvolenému lidu. I v těchto dobách však Bůh neopouštěl svůj lid¹.

Druhý pokračuje přednesem příběhu o faraónově nařízení popraviti každého narozeného mužského potomka Izraelitů vhozením do Nilu². Tak také hovoří o narození Mojžíše, jeho ukrývání rodiči, a nakonec o zoufalém kroku jeho puštění po proudu Nilu v proutěném koši, za tajného pozorování Mojžíšovi sestry Miriam, a o Boží vůli dítě zachránit prostřednictvím faraónovy dcery.

Třetí opět plyně naváže a pokračuje v předčítání o událostech, které následovaly. O Mojžíšově dospění, o jeho zoufání si nad osudem svého lidu, o zavraždění egyptského dozorce a následném Mojžíšově útěku do země Midján, daleko od svých bratří a sester¹.

Čtvrtý a poslední ze čtenářů ukončuje tuto část sederu převyšprávením třetí kapitoly Exodu. Hovoří o Mojžíšově setkání s Hospodinem v podobě hořícího keře a o Mojžíšově souhlasu uskutečnit Hospodinův úmysl, vyvést Izrael z Egypta.

Nyní se v baltimorském znění Hagady opět ujímá slova pán domu. Hovoří dále o Hospodinově varování Mojžíše před odporem faraóna vůči Mojžíšovi a odchodu Izraelitů ze země. Pak čtou všichni společně z mesiánské Bible:

„Vím, že Vám egyptský král nedovolí jít, leda z donucení. Proto vztáhnou ruku a budu bít Egypt všemožnými svými divy, které učiním uprostřed něho. Potom vás propustí“ (Ex 3, 19 - 20).

Nyní pán domu hovoří, poměrně již mnohem souhrněji, o seslání deseti ran na Egypt. O faraónově přetrvávající vůli

Ju_____

¹ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 18.

² *Ibid.*, 18 - 19.

Izraelity nepropustit až do chvíle, kdy desátá a poslední z ran zasáhla i faraónovo srdce². To je zakončeno opět společnou četbou:

„Tu noc projdu egyptskou zemí a všecko prvorozené v egyptské zemi pobiji, od lidí až po dobytek. Všechna egyptská božstva postihnu svými soudy. Já jsem Hospodin (v orig. znění „Adonai“, pozn. autora)“ (Ex 12, 12).

Až nyní, později nežli je tomu v Hagadě dle Dorothey Leidholz³, naplňuje pán domu podruhé kalich. Kalich, který dle baltimorských autorů má symbolizovat rány egyptské⁴, dle Dorothey Leidholz také soud⁵. Pán domu hovoří nejprve o radosti, kterou plný kalich symbolizuje, radosti z osvobození Izraelitů ze zajetí. Ovšem také o mnohých útrapách a vysoké ceně, která za něj byla zaplácena, a o tom, že mnoho životů bylo obětováno, nežli byl Boží lid osvobozen z otroctví. Daleko větší cena, jak na závěr zdůrazňuje pán domu, byla však zaplácena za vykoupení z otroctví hříchu - smrt Mesiáše⁶.

Na důkaz úcty k této oběti, nyní dle instrukcí pána domu přítomní smočí své prsty do kalicha s vínem, aby tak symbolicky umenšili ze své radosti z dnešní noci⁷. Pro srovnání dle Dorothey Leidholz toto „odkapávání“ provádí pouze pán domu a naplňuje jím zvláštní nádobu⁸. Nyní je vypočítáváno všemi přítomnými všech deset egyptských ran:

¹ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 19.

² *Ibid.*, 21.

³ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 59.

⁴ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 31.

⁵ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 68.

⁶ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 21.

⁷ *Ibid.*, 21.

⁸ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 61.

„krev, žáby, hmyz, komáři, mor, hnisavé boule, krupobití, kobylky, temnota, pobití prvorozených“.

Druhý pohár má však stále zůstat nevypitý¹.

Nyní je věnována pozornost vzpomínce na rabína Gamaliela². Jeho odkaz je živý totiž nejen v tradičním judaismu³, ale především v mesiánském judaismu.

Ale proč je pro mesiánské Židy Gamaliel tolik důležitý? Mesiánský judaismus totiž vychází z toho, že tento rabín byl učitelem pro mesiánské Židy (a samozřejmě křesťany) velmi důležité postavy a to apoštola Pavla z Tarsu (jimi nazývaného též rabín Saul⁴). Při vzpomnutí jeho odkazu si opět můžeme uvědomit a přiblížit i my, proč je Pesach stále slaven mesiánským judaismem podobně jako je tomu v judaismu tradičním, ovšem se specifickým prohloubením a dovršením významu tohoto původního židovského svátku velikonočními událostmi a obětí na kříži Ježíše Nazaretského. Pro mesiánské Židy je tedy Gamaliel jistým pojítkem mezi tradičním judaismem a jejich vlastním přesvědčením. Vliv jeho učení se dotýká slavení Pesachu, tedy svátku, kterému zde věnujeme významnou pozornost v rámci svátků slavených mesiánským judaismem, pro jeho význam a pro hlubší pochopení přístupu mesiánských Židů k tradicím judaistickým a jejich přizpůsobení mesiánské víře.

Rabín Gamaliel (či také Gamliel) učil, že kdo se o svátku Pesach nezmíní o pesachové oběti, nekvašeném chlebu a hořkých bylinách, nesplnil svou povinnost⁵. S tímto učením se setkáváme v tradičních židovských Hagadách⁶ a stejně tak i v našich mesiánských Hagadách.

Ju_____

¹ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 21.

² Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 70.

³ *Ibid.*, 29.

⁴ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 22.

⁵ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 70.

⁶ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 167 - 168.

Pro nás je nyní, při naší malé srovnávací studii, zajímavé, že dle Dorothey Leidholz se hořké byliny, karpas a charoset ochutnávají až po zpěvu písně Dalejnu.

Baltimorští, jak již víme, byliny, karpas a charoset pojídají již dříve a to po vypití prvního poháru vína¹, tedy před vzpomínkou na učení rabína Gamaliela. Dle Dorothey Leidholz však jsou tyto sváteční poživatiny snědeny až po vypití poháru druhého², tedy až později po vzpomínce na Gamalielovo učení, jak bude ještě poznamenáno.

V obou Hagadách se ihned po připomínce Gamalielova učení macesy a hořké byliny nejedí. Jen je vzpomenut jejich význam, v Hagadě baltimorské k jejich pojídání již došlo, v Hagadě Dorothey Leidholz se ochutnají až později.

V čem se však shodují obě je přístup ke třetímu bodu Gamalielova učení a tou je připomínka pesachové oběti, která probíhá v obou Hagadách víceméně shodně.

My se tedy přidržíme Hagady baltimorské a navrátíme se do chvíle, kde jsme skončili. Zde všichni přítomní po vzpomínce na Gamaliela pronesou:

„Jedli jsme macesy, abychom si připomněli v jakém spěchu děti Izraele utíkali z Egypta. Pozřeli jsme hořké byliny abychom si připomněli hořkost otroctví které tam zažili.“¹

Nyní pán domu pozvedne beránčí kost se slovy:

„Toto je kost beránka jehož krev označila domy dětí Izraele poslušných božích příkazů“.

A dále se připraví dva čtenáři se svými biblickými příspěvky, prvních z nich čte:

Ju_____

¹ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 7 - 13.

² Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 69.

„...Desátého dne tohoto měsíce si každý vezmete beránka podle svých rodů, beránka na rodinu.

Budete mít beránka bez vady, ročního samce. Vezmete jej z ovcí nebo z koz.

Pak vezmou trochu krve a potřou jí obě veřeje i nadpraží u domu, v nichž jej budou jíst“ (Ex 12; 3, 5, 7).

Druhý pokračuje čtením z Exodu:

„Tu noc budou jíst maso upečené na ohni a k němu budou jíst nekvašené chleby s hořkými bylinami.

Budete jej jíst takto: Budete mít přepásaná bedra, opánky na nohou a hůl v ruce. Sníte jej ve chvatu. To bude Hospodinův hod beránka.

Na domech, v nichž budete, budete mít na znamení krev. Když tu krev uvidím, pomenu vás a nedolehne na vás zhoubný úder, až budu bít egyptskou zemi“ (Ex 12, 8, 11, 13).

Pán domu poté vzpomíná na Mojžíšovo připomenutí, že to byl sám Hospodin, kdo vykoupil děti Izraele z otroctví:

„Hospodin (orig. Adonai, pozn. autora) nás vyvedl z Egypta pevnou rukou a vztaženou paží, ze veliké hrůzy, se znameními a zázraky“ (Dt 26, 8).

Nyní následuje část sederového večera, jež anebo jejíž obdobu nenalezneme pro srovnání v Hagadě Dorothey Leidholz vůbec.

Pán domu pronáší postupně slova dvanáctého verše dvanácté kapitoly Exodu:

¹ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 22.

„Této noci projdu Egyptskou zemí...“

A všichni odpovídají: „Já, a ne anděl“

Pán domu pokračuje:

„a zabiji všechny prvorozené v Egyptě, lidi i dobytek“

A všichni odpovídají: „Já, a ne seraf“

Pán domu pokračuje:

„a všechna egyptská božstva postihnu svými soudy“

Všichni: „Já, a ne posel“

Pán domu:

„Já jsem Hospodin (Adonai v orig., pozn. autora)“

Všichni: „Já samotný, a nikdo jiný“

Poté předsedající poví, že od dob zboření chrámu nejíme obětního beránka, kterého symbolizuje kost, kterou drží v ruce¹. Pak již zvedne další z nutných surovin pro uspořádání sederového večera, vařené (nebo pečené²) vejce. Vypráví, že toto vejce symbolizuje smutek nad zničením chrámu. Je ovšem také symbolem zmrtvýchvstání a znamená v této souvislosti naději na přemožení konce chrámové bohoslužby¹. Všichni, kteří se účastní liturgie, pak společně pronášejí tato následující slova, typická pro

Ju_____

¹ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 24.

² Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 56.

mesiánskou Hagadu, jako dovršení této části sederového večera:

„My, kteří jsme poznali Mesiáše Ježíše, věříme, že on je Boží Beránek. tak jako naši předkové tak i my víme, že to byl Bůh sám, a ne anděl, Bůh sám, a ne posel, kdo učinil finální vykoupení od hříchu a smrti. Bůh sám, skrze Ježíše, který odstraňuje hřích ze světa.²“

A nyní, před vlastní pesachovou večeří, od níž již se znění obou Hagad nijak podstatněji nerozcházejí, je čas na avizované malé shrnutí. Shrňme si v čem spočívaly dosavadní rozdíly v obou mesiánských Hagadách.

Zaměříme-li svou pozornost na podstatnější vzájemné odchylky, vyzorujeme, že zejména od chvíle, kdy je dítětem přítomným pesachové večeři položeno čtvero otázek, začínají se načas rozcházet. Zatímco baltimorští dělí macesy až po položení otázek (a je tedy skryt afikoman), v rámci odpovědi na první otázku a dále pokračují postupným zodpovídáním ostatních otázek, které je u druhé a třetí otázky vždy doplněno ochutnávkou tradičních pokrmů³ (maror, charoset, macesy) u Dorothey Leidholz pozorujeme výrazné změny. Macesy jsou rozděleny již před položením čtyř otázek, stejně tak je ukryt afikoman⁴. U Dorothey Leidholz se dá říci obecně, je kladen menší důraz na pro mladší stolovníky srozumitelnější a schématictější objasnění položených čtyř otázek, jak je zcela zřejmé. Naopak zde je tento nedostatek nahrazován častějšími a delšími čtenými pasážemi z Bible. Např. již po položení čtyř otázek je stručně připomenuto vyjití z Egypta, ovšem záhy je

¹ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 24.

² *Ibid.*, 25.

³ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 12 - 16.

⁴ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 59.

vypočítáváno deset ran na Egypt, při kterém se mj. čte první až čtrnáctá kapitola Exodu¹. Oproti tomu baltimorští více pracují s vlastním převyprávěním příběhu, samotné biblické citace nejsou tak časté a především tak obsáhlé. Tak je, jak již bylo popsáno, po postupném zodpovězení čtvera otázek postupně čtyřmi čtenáři shrnut příběh vyjití v sumarizované, ale dobře vypravěčsky zpracované podobě². A až v závěru tohoto vyprávění je vyjmenováno deset ran. U Dorothey Leidholz se tedy příliš neseťkáváme s převyprávěním příběhu vlastními slovy, příběh je v podstatě ocitován z Bible. Poté domácí pán zpívá nebo odříkává strofy tradičního děkovného zpěvu Dajenu³, která se u baltimorských zpívá až později. Pak přichází na řadu připomenutí pesachového beránka beránčí kostí. V obou Hagadách je v této souvislosti stejně vzpomenut rabín Gamaliel, je poukázáno na jeho vztah k Pavlovi z Tarsu⁴. Poté je u Dorothey Leidholz teprve poukázáno na další symboly Pesachu, právě ve vazbě na Gamaliela: Macesy, maror, charoset⁵, ještě však nejsou jedeny. Teprve po vysvětlení jejich důležitosti, a po zpěvu žalmů 113 a 114, je vypit druhý pohár a jedeny vzpomínané tradiční potraviny. Tyto žalmy, tradičním judaismem rovněž při Pesachu recitované⁶, v baltimorské Hagadě zcela chybí. Zde můžeme dobře tedy vysledovat další rozdíl. Vidíme totiž, že v podstatě je baltimorská Hagada stručnější a jednodušší a daleko méně se přidrhuje tradičního judaismu. S citacemi Nového Zákona se však setkáváme v obou Hagadách ve stejné míře. V této souvislosti si také všimněme, že po vzpomenutí rabína Gamaliela totiž nenásledují již žádné čtení či

Ju_____

¹ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 61 - 62.

² Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 18 - 19.

³ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 63.

⁴ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 26.

⁵ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 66 - 67.

⁶ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 29.

úkony, je už jen zazpívána tradiční píseň Dajenu, která se v Hagadě Dorothey Leidholz zpívá již dříve, před vyprávěním o pesachovém beránku. Druhý pohár je dle baltimorských vypit až po ukončení zpěvu Dajenu. Dostali jsme se nyní společně až do okamžiku, kdy je dle obou Hagad vypit druhý pohár. Nyní, jak jsme si již říkali, pokračují Hagady v podstatě shodně. Nežli však sledováním dalších úkonů budeme pokračovat, nesmíme zapomenout na jednu zajímavou a námi již vzpomenutou část sederového večera, ke kterému jsme si zatím nepověděli více.

Dajenu

Již jsme si řekli ve kterých částech obou Hagad se objevuje zpěv Dajenu. Tento tradiční děkovný litanický zpěv a modlitba Dajenu („už to by nám stačilo“¹) má však v mesiánském judaismu svou specifickou podobu a obsah. Mesiánští Židé sice podobně jako tradiční při této písni zpívají nebo i tančí², ale po svém přesvědčení přeznačují tento tradiční zpěv, které má oslavovat Boží činy, z nichž každý by byl už dostatečným důvodem k tomu, být Bohu vděčný¹. Obě Hagady k tradiční předloze přistupují jinak a proto pro nás bude velmi přínosné více se s tímto zpěvem v podání mesiánského judaismu seznámit a opět se tak více seznámit se specifickou zbožností mesiánských Židů, ale v rozdílnosti obou mesiánských zpěvů také spatřit rozmanitost uvnitř tohoto směru, kde na jedné straně vidíme u Dorothey Leidholz větší snahu uchovat tradiční židovské pojetí a maximálně zachovat původní znění, jen s nezbytnými doplňky poukazujícími na Mesiáše Ježíše, oproti čemuž na druhé straně, jak uvidíme u baltimorských autorů, je již tradiční podoba zpěvu zcela úplně změněna.

Ju_____

¹ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 63.

² Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 28.

Tato píseň v tradičním pojetí líčí v patnácti „stupních“ Boží záchranné činy vůči svému lidu². To odpovídá patnácti „stupňovým žalmům“ (Ž 120 - 134), které podle midrašové literatury zpívali levité na patnácti stupních, vedoucích k chrámovému nádvoří. Každý ze jmenovaných Božích činů by byl už dostatečným důvodem k tomu, abychom Bohu byli zavázáni vděčností. Závěrečná modlitba shrnuje znovu ve zkratce Boží dobrodiní, přičemž doc. Kunetka vysvětluje, že se jedná i o pomůcku pro děti, aby mohly počítat na prstech³.

V obou našich mesiánských Hagadách je zachována tradiční forma, kdy domácí pán zpívá anebo odříkává jednotlivé strofy, přičemž všichni přítomní pokaždé strofě odpovídají „Dajenu“- čili „už to by nám stačilo“⁴.

U Dorothee Leidholz sledujeme zachování počtu patnácti strof, kde je postupně děkováno za jednotlivé Boží činy od záchrany z egyptského zajetí až po darování Desatera a zavedení do Zaslíbené země. S jedinou, ovšem nebytnou odchylkou. Tou je poslední děkovná strofa, která zní takto:

Pán domu: „Dokonce nám (Hospodin, pozn. autora) daroval Ježíše, toho Mesiáše, aby smířil všechny naše hříchy. Jsme blažení!“

Ostatní: „Dajenu. Dajenu.“

V Hagadě baltimorské je pak zřejmý rozdíl jak v počtu strof, tak i obsahový. Děkovných strof je zde pouze šest, po každé následuje tradiční společné „Dajenu“⁵. Prvních pět strof shrnuje a vyjmenovává některé z Božích činů

¹ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 63 - 64.

² Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 28.

³ *Ibid.*, 29.

⁴ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 26.

⁵ *Ibid.*, 26.

uskutečněných za útěku z Egypta do Zaslíbené země. Poslední šestá strofa pak zní takto:

„Požehnaný jsi, ó Hospodinde, ve své dobrotě nám zaopatřuješ vše potřebné. Daroval jsi nám Mesiáše, odpouštějícího viny, život v hojnosti a život věčný. Haleluja!¹“.

Poté se dle textu baltimorské Hagady vypije druhý kalich, zatímco dle Hagady Dorothey Leidholz je druhý kalich vypit až déle po zpěvu Dajenu, a to po přednesu žalmů 113 a 114 a po pronesení požehnání nad vínem. Tedy i zde je zřejmé, že se mesiánští Židé, kteří užívají Hagadu Dorothey Leidholz drží více tradičního znění židovské Hagady, kde je druhý kalich vypit po pronesení zmíněných žalmů a po pronesení beraky za vykoupení².

Jak již bylo řečeno, závěr sederového večera se však již od sebe v obou zněních výrazněji neodlišuje. Nyní tedy již zaměříme svou pozornost na závěr večera, kde je také pro mesiánské Židy těžiště a naplnění celého večera - tedy slavení večere Páně.

Vlastní večere

Obě naše Hagady nyní tedy přistupují k samotné Velikonoční večeri. Dle baltimorských pronáší pán domu požehnání před jídlem³. Dle tradičních židovských Hagad je na důkaz smutku nad zbořením chrámu jedeno nejprve vejce⁴. V baltimorské Hagadě jsme se už setkali se symbolem vejce již dříve, nyní je také následně v úvodu večere jedeno a má především

Ju_____

¹ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 26.

² Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 29.

³ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 26.

⁴ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 30.

symbolizovat kromě smutku nad zničeným chrámem naději na vzkříšení mrtvých a život věčný - tak, jak je i nekonečná skořápka vejce¹. Zajímavé je, že k této problematice je přistupováno v Hagadě Dorothey Leidholz s ještě dalším přeznačením. Dobře se nám tak na tomto příkladu ukazuje způsob mesiánského rozvití či měnění významu tradičního. Pro mesiánskou Hagadu Dorothey Leidholz totiž toto vejce (vařené či pečené, ponořené do slané vody²) je symbolem smutku nad smrtí Mesiáše pro náš hřích³. Pak se jí slavnostní večeře s radostí. Po večeři však ještě musí zůstat dostatečné množství macesů a vína⁴.

Afikoman

Podle tradičních⁵ i mesiánských⁶ Hagad je afikoman posledním jídlem sederové večeře. V obou tradicích je na počátku sederu ukryt a nyní jej hledají děti. Kdo jej najde, může od pána domu dostat odměnu⁷. Připomeňme si tedy, že je to větší „polovina“ středního ze tří macesů. Někdy se v tradičním judaismu tento afikoman, který symbolizuje oběť Pesachu⁸, resp. jeho malý kulatý zlomek v naději na bohatý následující rok uschovává¹. Pro mesiánský judaismus však má afikoman ještě jeden, zato zcela ústřední a pro tradiční judaismus nepřijatelný význam.

Pro mesiánské Židy je afikoman symbolem Kristova zlomeného těla. Zlomený maces symbolizuje probodnutého, zmučeného,

Ju_____

¹ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 24.

² Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 69.

³ *Ibid.*, 69.

⁴ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 69.

⁵ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 30.

⁶ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 26.

⁷ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 69.

⁸ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 30.

ubitého Mesiáše Ježíše. Ukrytí afikomanu je pak symbolem pohřbení Ježíše a nalezení afikomanu ukazuje Ježíšovo vzkříšení². Afikoman se proto oproti tradičnímu judaismu nejí hned³, neboť je součástí Večeře Páně, která se bude vzápětí slavit. To je základním bodem této části sederového večera v mesiánském judaismu a je shodným pro obě naše Hagady. Drobné odchylky však nalezneme i zde.

Rozdíl je v podstatě tedy jen ten, že Hagada Dorothey Leidholz již ponechává naplnit třetí kalich před slavením Večeře Páně⁴. Dle baltimorských je kalich naplněn až v rámci Večeře Páně samotné⁵.

Večeře Páně

Nyní slaví shodně všichni mesiánští Židé Večeři Páně. Nejprve se čtou jak oddíly z Nového Zákona, tak starozákonní zaslíbení. U Dorothey Leidholz nejprve Lukášovo evangelium (22, 14 - 18), dále je čteno z knihy Izajášovi (53, 1 - 12) a slova z Janova evangelia, šesté kapitoly⁶. Tak je tomu i v Hagadě baltimorské⁷. Poté, shodně dle obou, je afikoman pánem domu rozdělen všem stolujícím. Ten pak pronese vždy slova evangelia:

„Pak vzal chléb, vzdal díky, lámal a dával jim se slovy: „toto je moje tělo, které se za vás vydává. To čiňte na mou památku““ (L 22, 19).

¹ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 13.

² Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 70.

³ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 27.

⁴ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 70.

⁵ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 27.

⁶ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 70 - 71.

⁷ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 27 - 28.

Nyní je jeden chléb - Tělo Páně, dle Hagad chvíle určená k meditaci nad probodnutým tělem Božího Beránka, který na sebe bere hříchy světa¹. Poté je dle baltimorských potřetí naplněn kalich vínem (který je dle Dorothey Leidholz již nyní připraven, pozn. autora). Pán domu nyní pozvedá třetí kalich, kalich vykoupení², hovoří o symbolu vína v poháru, které připomíná krev Beránka. Opět jsou shodně dle obou Hagad pronášena slova Lukášova evangelia:

„A právě tak, když bylo po večeři, vzal kalich a řekl: „Tento kalich je nová smlouva zpečetěná mou krví, která se za vás prolévá““ (L 22, 20).

Tato chvíle je doplněna rovněž čtením ze Starého Zákona. Ještě před pronesením výše zmíněné citace z Lukášova evangelia a před vypitím vína je čteno např. z šesté kapitoly Exodu, opět z Izajáše (59, 1, 16), Jeremiáše (31, 31 - 34) aj. Na závěr je pak shodně dle obou Hagad pronesena tradiční beraka nad vínem³. Všichni nyní vypijí třetí pohár⁴. Pro větší názornost si zde ještě ocitujme závěrečná slova pána domu před vypitím kalichu vykoupení dle znění Hagady Dorothey Leidholz, která v závěru obsahují i beraku:

„Vezměme třetí pohár, kalich vykoupení, a pijme z něj na památku Ježíše, našeho Pána, který nás vysvobodil z hříchu

Ju_____

¹ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 27.

² *Ibid.*, 28.

³ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 30.

⁴ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 28.

a smrti. Požehnaný jsi, Hospodine, náš Bože, králi světa, který jsi stvořil plod vinné révy.¹“

A pro srovnání, v tento ústřední moment pro mesiánský judaismus, uvedeme si závěrečná slova pána domu dle znění baltimorského, rovněž obsahující beraku:

„Tak jako krev beránka přinesla záchranu v Egyptě, tak Mesiášova vykupitelská smrt může přinést záchranu všem, kdo věří. Požehnaný jsi, Hospodine, náš Bože, králi světa, který jsi stvořil plod vinné révy.²“

Eliášův kalich

Po vypití třetího kalicha dodržují i mesiánští Židé tradiční součást sederového večera, která je věnována proroku Eliášovi. Nyní jsou totiž dle tradičního judaismu³, a stejně tak je tomu v judaismu mesiánském, otevřeny nejmladším účastníkem večere dveře, neboť je dle starého zvyku očekáván ještě jeden host - prorok Eliáš. Podle tradice se totiž Eliáš vrátí některý sederový večer⁴. Baltimorští ve své Hagadě po otevření dveří pro prorokův příchod a naplnění jeho - pátého poháru starozákonní citaci:

„Hle, posílám k vám proroka Elijáše, dříve než přijde den Hospodinův (Adonai v orig., pozn. autora) veliký a hrozný“ (Mal 3, 23).

Ju_____

¹ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 72.

² Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 29.

³ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 30 - 31.

⁴ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 73.

Mesiánský judaismus však mění tuto starou tradici nikoliv tradičními liturgickými úkony, ovšem změnou jejich významu. Nejlépe si tuto změnu vysvětlíme ne slovy autorovými, ale poslechněme si přímou citaci určenou pánu domu dle baltimorské pesachové Hagady:

„Eliáš neokusil smrt, ale byl vynesén do nebe velkým hořícím vozem. Bylo naší nadějí, že Eliáš opět přijde o Pesachu v předvečer příchodu Mesiáše, syna Davidova. Před narozením Jana Křtitele anděl boží řekl:..“

Nyní tedy vidíme, kdo je tímto znovu přicházejícím Eliášem pro mesiánské Židy - Jan Křtitel. Vraťme se tedy zpět do baltimorské Hagady a doposlechněme si slova anděla:

„sám půjde před ním v duchu a moci Eliášově, aby obrátil srdce otců k synům a vzpurné k moudrosti spravedlivých a připravil Pánu lid pohotový“ (L 1, 17).

Neboť tato část sederového večera je pro nás v cestě za porozuměním mesiánskému judaismu velmi přínosná, poslechneme si v přímé citaci rovněž i následující slova pána domu dle baltimorské Hagady:

„Později Ježíš (Ješua v orig., pozn. autora) řekl o Janovi:...”

Nyní společně všichni čtou z evangelia:

„A chcete-li to přijmout, on je Eliáš, který má přijít. Kdo má uši, slyš“ (Mt 11, 14).

Pokračuje opět pán domu, ve své řeči nyní vysvětluje, že to byl právě onen stejný Jan, který spatřil Ježíše a zvolal (všichni společně nyní čtou):

„Hle Beránek Boží, který snímá hřích světa“ (J 1, 29).

Nyní je dle baltimorské Hagady zpívána píseň Prorok Eliáš¹ (Eliyahu HaNavi v orig., pozn. autora), jejíž znění a notová osnova jsou součástí poznámkového aparátu této práce.

V této části Hagady ve znění Dorothey Leidholz je vzpomínán i samotný Mesiáš slovy třetí kapitoly Zjevení Janova:

„Dobře poslouvejte: Stojím přede dveřmi a klepu. Jestliže kdo uslyší a otevře, vejdu k němu a budu s ním stolovat a on se mnou“ (Zj 3, 20).

Ze starozákonních citací v této části Hagady Dorothey Leidholz je oproti baltimorskému znění namísto textu Malachiášova citováno ze druhé (případně i třetí²) kapitoly Joela. Texty, obvykle užívané v tradičním judaismu, zejména verše Eliášova kalicha, tzv. verše hněvu³ (Ž 79, 6; 69, 25; Nář 3, 66) již mesiánské Hagady neobsahují.

Kalich požehnání

V této části sederu je nalit čtvrtý kalich, kalich požehnání⁴. Pro tradiční judaismus je to část sederového večera, kdy jsou čteny či zpívány tradiční halely - tzn.

Ju_____

¹ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 29.

² Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 72.

³ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 30.

⁴ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 30.

„chvalozpěvy“¹, což jsou kapitoly 113 - 118 Knihy Žalmů. V tradičním judaismu jsou žalmy 113 a 114 (tzv. malý halel²) čteny již před vypitím druhého kalicha. Jak jsme se přesvědčili, mesiánská Hagada Dorothey Leidholz v této tradici pokračuje, zatímco baltimorští již recitaci malého halelu před vypitím druhého kalicha ze své liturgie vypouštějí. V tradičním judaismu je součástí halelu také tzv. velký halel³ - žalm 136., který je tedy čten či zpíván v tuto část sederového večera a to následně po žalmech 115 - 118⁴. Zajímavé pro nás nyní bude zjistit, jakým způsobem k této tradici přistupují mesiánští Židé a které úkony předcházejí vypití čtvrtého kalicha. Víme, že mesiánskou Hagadou, která více vychází z tradičního judaismu je Hagada Dorothey Leidholz. Tak je tomu i v tomto případě, jsou zde čteny jak žalmy 115 - 118 tak i tzv. velký halel. Nejsou však oproti tradičnímu judaismu odděleny krátkou kompozicí „Ať tě chválí“⁵. V baltimorské Hagadě pak je čten pouze velký halel samotný, tedy žalm 136, ostatní žalmy se zde neuvádějí. Vraťme se však ještě k Hagadě Dorothey Leidholz, neboť nyní se budeme zajímat o tuto část sederu ve své mesiánsko židovské specifikaci, kde právě v této Hagadě nalézáme zajímavý podnět pro účastníky, jenž v Hagadě baltimorské chybí. Pánem domu je nyní po přednesení žalmů čteno z evangelia⁶. Před citací je totiž zde v tuto chvíli připomenuta pravděpodobnost, že Ježíš zřejmě čtvrtý kalich nepil, v návaznosti na tuto okolnost je čteno z Matoušova evangelia:

Ju_____

¹ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 43.

² Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 28.

³ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 43.

⁴ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 30.

⁵ *Ibid.*, 30.

⁶ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 73.

„Pravím vám: od nynějška už nebudu pít víno pesachové hostiny, až jej budu s vámi pít nový, až můj Otec dokoná své dílo. Pak zpívali děkovné žalmy (halel, pozn. autora Hagady) a šli ven k Olivové hoře...Pak poodešel Ježíš ještě pár kroků dál, vrhl se na zem, obličejem k zemi a modlil se: Můj Otče, je-li to možné, nechať ten kalich utrpení mne mine. Ale má se stát, co chceš ty, nikoli co chci já“ (Mt 26, 29 - 30; 39).

A toto je tedy náš poslední vybraný citát z pesachové mesiánské Hagady. V Hagadě Dorothey Leidholz je poukázáno na utrpení, které se nyní před Ježíšem otevíralo. Stolující však mají i přes to pít čtvrtý kalich, kalich velebení a díkůvzdání jakožto závdavek radosti na věčné naplnění v Božím království¹. V baltimorské Hagadě v této části již z Nového Zákona čteno není. Pán domu zde jen ve své řeči shrne, že tak jak je u konce seder, je i definitivně stvrzeno naše vykoupení v Mesiáši². Obě námi sledované Hagady nyní před vypitím posledního kalicha uvádějí tradiční beraku. Po jejím vyřčení končí shodně obě Hagady tradičními slovy „Příští rok v Jeruzalémě³“.

Závěr

Závěr patří v tradičním judaismu zpěvu písní. Některé z nich mají také za úlohu udržet pozornost dětí, neboť seder se slaví až do pozdních hodin⁴. Rovněž mesiánské Hagady uvádějí, že je nyní chvíle příhodná na zpěv písní a dlouhou oslavu⁵. Tradiční píseň zpívaná v tuto chvíli Hašana Habaah BiJirusalajim (tedy zpěvní forma závěrečného

Ju_____

¹ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 73.

² Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 31.

³ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 31.

⁴ *Ibid.*, 31.

⁵ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 74.

přání) je autorem přetištěna do poznámkového aparátu z americké Hagady (Lashanah haba'ah bi Yerushalayim). V Hagadě Dorothee Leidholz je také v konci oslavy věnována pozornost výhledu na Boží konečné vykoupení a je o tom čteno z 21. kapitoly Zjevení Janova¹.

III. G) Pesach - závěr

Jak jsme již poznali, mesiánští Židé vycházejí při slavení Pesachu z původní židovské tradice, přičemž přeznačují mnohé z obsahu této tradice dle své vlastní potřeby. Příkladem nám byl již v úvodu tradiční úklid před prvním dnem sedmidenního svátku, kdy krom tradičního úklidu příbytku věnují mesiánští důraz na svou vnitřní očistu před Bohem dle prvního listu Korintánům (verše 6 - 8), což je nezbytnou součástí přípravy večere Pesachu pro všechny mesiánské Židy². Dle Barneye Kasdana z centrální mesiánsko židovské organizace MJAA (Messianic Jewish Alliance of America³) jsou stále platná i pro mesiánské Židy základní pravidla pro slavení Pesachu z 23. Kapitoly Leviticu (verše 5 - 8). Pouze první a sedmý den je též pro mesiánské Židy dnem odpočinku od práce, které jsou na úrovni sabatu. I v ostatní dny však platí předpis o nekvašených chlebech, viz výše zmíněná citace z Leviticu. Židé, kteří nežijí v Izraeli, většinou pořádají tradiční sederový večer první dva dny tohoto svátku⁴, což platí i pro mesiánské Židy, pro které je však typické, že se většinou jedná o dva rozdílné

Ju_____

¹ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 74.

² Kasdan, Barney. „Pesach and Hag HaMatzah“, *Messianic Jewish Life!* no. 2, Baltimore 1999, 3 - 8.

³ Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)*, Praha 2004, 35.

⁴ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 51.

typy sederového večera¹. Největší mesiánsko židovská organizace na světě, Messianic Jewish Alliance of America, ve svém periodiku uvádí, že typické je v jejích kongregacích o prvním večeru slavení sederu v kruhu komunity věřících a je přístupný i pro všechny ty, kteří mají zájem slyšet poselství o záchraně a vykoupení. Druhý večer je pak obvykle tráven v úzkém rodinném kruhu či s blízkými přáteli². Podrobně jsme se ve výše uvedených řádcích seznámili se slavením Pesachu mesiánských Židů dle jejich vlastních pesachových Hagad a nyní v závěru se je však také třeba zmínit o další možnosti přístupu mesiánského judaismu ke slavení Pesachu. Touto možností je pro mesiánské Židy užívání tradiční židovské Hagady, kterou je oproti mesiánským Hagadám snazší si opatřit a lze je snadno získat v knihkupectvích s judaistickou tematikou, kde mesiánskou Hagadu potenciální kupec bude hledat marně, a jak může sám autor potvrdit, získat ji je otázka mnoha týdnů zajišťování. Tohoto stavu si jsou mesiánští Židé vědomi a proto nevyklučují užívání vedoucím sederového večera Hagady tradiční židovské³ -kterou je však třeba zapotřebí vhodně doplňovat novozákonními vysvětleními, stejně jako je tomu v Hagadě mesiánské.

Tak jako po židovském Pesachu následuje tzv. počítání omeru⁴ před dalším poutním svátkem Šavu'ot, tak po křesťanských Velikonocích následuje stejně dlouhé - pentekostální, čili padesátidenní, období před Letnicemi. Jak tedy lze správně usuzovat, tak pro nás i další svátek v kalendáři mesiánských Židů bude neméně zajímavý a je taktéž specifický svým jednotícím a přesto unikátním pojetím v prostředí mesiánských Židů. Nejprve však musíme

Ju_____

¹ Kasdan, Barney. „Pesach and Hag HaMatzah“, *Messianic Jewish Life!* no. 2, Baltimore 1999, 5.

² *Ibid.*, 5.

³ *Ibid.*, 6.

⁴ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 51.

věnovat pozornost počítání omeru, čemuž vyhradíme vlastní kapitolu.

IV. Sfirat ha-omer

IV. A) Historické pozadí svátku a jeho tradiční pojetí

V tradičním judaismu jsou svátky Pesach a svátek Šavu'ot propojeny tzv. počítáním omeru a v mesiánském judaismu je první den tohoto padesátidenního období významným samostatným svátkem a to především pro svou paralelu se zmrtvýchvstáním Mesiáše, které mesiánští Židé na základě novozákonních evangelií situují do tohoto dne. Omer znamená doslova „snop obilí“¹, v podstatě se jedná o první - či ranné plody ze sklizně ječmene, kterou musel ve středověku odnést rolník knězi k oběti druhý den svátku Pesach², tedy 16. nisanu byl obětován v chrámě první ječmen z nové úrody - omer. Mesiánská paralela obsažena v tomto svátku, který Mesiánští Židé též nazývají svátkem prvních ranných plodů³, je zmrtvýchvstání Ježíšovo, které dle mesiánských Židů je shodné se dnem prvního počítání omeru. Svátkem pozdějších ranných plodů je pak Šavu'ot - Letnice jenž v sobě opět obsahuje další mesiánskou paralelu, a který se 16. nisanu začíná právě odpočítávat⁴.

Biblický zákon předepisoval, že se má odpočítat celých sedm týdnů od tohoto data, nežli se může přinést nová oběť dle Lv 23, 14 - 16 a tuto tradici počítání udržují i mesiánští

Ju_____

¹ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, Praha 1998, 132.

² Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 32.

³ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 40.

⁴ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 204.

Židé¹, ovšem s nezbytným novozákonním významovým naplněním. Padesátý den tohoto počítání se pak v tradičním i mesiánském judaismu slaví svátek Šavu'ot, který mesiánští Židé spojují s Letnicemi². Omer se tedy počítá celých 49 večerů za sebou a v tradičním i mesiánském judaismu má dodnes slavnostní charakter. Začíná obvyklou beraka:

„Požehnaný jsi, Hospodine, náš Bože, králi světa, kterýs nás posvětil svými příkazy a nařídil nám počítání omeru³“.

Pak následuje slavnostní počítání dne, např.:

„Dnes je první den v omeru“⁴.

Jak si ještě povíme a ukážeme, mesiánští Židé tuto součást židovské tradice zcela inkorporují do svého průběhu počítání omeru. V židovské tradici je sfirat ha-omer chápáno tak, že spojuje fyzické vysvobození z otroctví (Pesach) s duchovní svobodou, kterou představuje přijetí Tóry na Sinaji (Šavu'ot)⁵, význam v mesiánském judaismu je však specificky zaměřen na zmrtvýchvstání mesiáše Ježíše⁶. Je však třeba si ještě závěrem tohoto poohlédnutí uvést, že v životě židovského národa byly dny počítání omeru dny radosti ze sklizně. Vzpomíná se však také mnohé utrpení Židů. Např. strádání Židů za císaře Hadriána, pronásledování Židů za křižáckých válek, kdy jich mnoho v tomto období zemřelo. Proto se v tradičním judaismu po 33 dní, až po 33. den omeru – konečný den zhoubné epidemie z obd. Rabiho Akiby ve 2. Stol po Kr., nekonají svatby, muži se nestříhají nekonají se zábavy atd., ovšem tyto zvyky se v praxi už značně různí⁷. Naším zájmem je ovšem poznat přístup mesiánských Židů a z tohoto pohledu nejsou

Ju—————

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 42.

² *Ibid.*, 42.

³ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 33.

⁴ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 42.

⁵ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 132.

⁶ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 43.

⁷ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 132.

tyto okolnosti tolik podstatné, neboť si nyní ukážeme, v čem tkví hlavní význam tohoto svátečního období pro mesiánské Židy.

IV. B) Biblické pozadí a průběh svátku v mesiánském judaismu

Mesiánští Židé sfirat ha-omer, jak užívají ve své terminologii, považují za jeden z ústředních svátků svého roku. Jak už víme, pro mesiánské Židy platí, že je pro ně velice podstatné biblické pozadí. U počítání omeru je to tradiční část Leviticu (23, 9 - 14) a nyní je na místě dodat, že už v tradičním judaismu se základní interpretací zde určeného pravidla pro určení prvního dne počítání „druhého dne po dni odpočinku“ (Lv 23, 10 - 11) nastaly názorové rozepře mezi karaity, saducey a farizeji a talmudskými učenici, týkající otázky doslovné platnosti tohoto textu¹, kde je ústřední otázkou zda „šabat“ je třeba chápat vždy jakožto „sobotu“ anebo též jako sváteční den klidu, odpočinku². Den který následuje je totiž dle Leviticu určující pro stanovení počítání omeru. V saducejském pojetí je tedy vždy tímto dnem den následující po sobotě, tedy doslovné chápání šabatu jako soboty, a pak jím je neděle, bez ohledu na datum. V pojetí farizejském, později rabínském, je však vždy tímto dnem 16. nisan, neboť je šabat chápou v této souvislosti jako první den Pesachu, tedy první den počítání omeru musí být vždy 16. nisan³. Mesiánští Židé oproti tomu mají výhodu, díky které s určením prvního dne sfirat ha-omer nemají žádné

Ju_____

¹ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 132.

² Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 33.

³ *Ibid.*, 33.

nejasnosti a jsou jednotní. Za datum kdy jej slaví považují vždy 16. nisan¹, tedy den, který považují také za den Ježíšova zmrtvýchvstání. Toho se později přidrželi i křesťané, neboť Ježíš zemřel v neděli². Mesiánští Židé tedy, jak vidíme, se odklánějí od tradičního křesťanského slavení vzkříšení Ježíšova v neděli po jarním úplňku³. V ustavení tohoto křesťanského způsobu slavení zmrtvýchvstání Ježíšova spatřují mesiánští Židé chybu ranné církve, uzákoněné Nicejským koncilem konaným r. 325⁴. Mesiánští Židé vycházejí z názoru, že snahou formující se církve se bylo rychle očistit od judaistických prvků, tedy tradic „vrahů Páně“⁵. Pro mesiánské Židy je však právě toto spojení zcela zásadní a spatřují v něm jednoznačný Boží úmysl⁶. Připomeňme si nyní, že jak už víme, je sfirat ha-omer svátkem ranných plodů, v tomto spatřují mesiánští Židé paralelu, kterou si zde nyní uvedeme tak, jak je v mesiánských komunitách čtena večer 16. nisanu, tedy paralelu novozákonní, která spočívá ve spojení významu v judaismu prvotně zemědělského, s významem náboženským vlastním mesiánskému judaismu. Paralelu spatřují mesiánští Židé mezi první úrodou a prvním zmrtvýchvstalým člověkem - Mesiášem, zmrtvýchvstání pokládají za konečné naplnění tohoto Bohem stanoveného svátku¹:

„Avšak Ježíš byl vzkříšen jako prvotina z těch, kdo zesnuli. A jako vešla do světa smrt skrze člověka, tak i zmrtvýchvstání. Jako v Adamovi všichni umírají, tak v Ježíši všichni dojdou života. Každý v daném pořadí: první vstal Ježíš, potom při Ježíšově příchodu vstanou ti, kdo jsou jeho..“ (1. K 15, 20 - 23).

Ju_____

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 42.

² Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 33.

³ Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*, Modřice 2003, 31.

⁴ Lane, Tony, *Dějiny křesťanského myšlení*, Praha 1999, 30.

⁵ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 44.

⁶ *Ibid.*, 47.

O tomto textu hovoří též docent Kunetka, když rozebírá zmíněnou citaci, uvádí, že: „Ježíš je „prvotina zesnulých“, vstal z mrtvých v den, kdy se přinášely prvotiny úrody obilí - tedy opětování při prvním počítání omeru²“. Zde je třeba dodat, že mesiánští Židé užívají vlastní znění, tzv. Kompletní židovskou Bibli³ (v orig. již vzpomínaná a citovaná Complete Jewish Bible), kde nalezneme mnoho pasáží odlišných od ostatních překladů. Nás však zajímá přístup a autentické sebepochopení mesiánských Židů a tato práce se tedy nebude věnovat překladatelským odlišnostem. Důležité je, že v tomto listu připisovaném Pavlovi z Tarsu (v mes. jud. Rabi Saul, pozn. autora), nalézají mesiánští Židé technické naplnění původního svátku spojeného s první zemědělskou sklizní⁴. Věnujme však ještě pozornost jednomu novozákonnímu textu, který mesiánští Židé rovněž předčítají v návaznosti na naplnění prorockého očekávání Mesiáše⁵ 16. nisanu:

„Ježíš jim odpovděl: „Přišla hodina, aby byl oslaven Syn člověka. Amen, amen, pravím vám, jestliže pšeničné zrno nepadne do země a nezemře, zůstane samo. Zemře-li však, vydá mnohý užitek...A já, až budu vyvýšen ze země, přitáhnu všechny k sobě.“ To řekl, aby naznačil, jakou smrtí má zemřít. Zástup mu odpověděl: „My jsme slyšeli ze Zákona, že Mesiáš má zůstat navěky, jak ty můžeš říkat, že Syn člověka musí být vyvýšen? Kdo je ten Syn člověka?““ (J 12, 23 - 24, 32 - 34).

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 45.

² Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 34.

³ Rubin, Barry and Steffi. *The Messianic Passover Haggadah*, Baltimore 2005, 1.

⁴ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 43.

⁵ Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)*, Praha 2004, 36.

Čili těmito slovy Ježíše Nazaretského k učedníkům před slavením Pesachu, jak je zaznamenává Janovo evangelium, rovněž dokládají a vzpomínají mesiánští Židé svého Mesiáše a jeho vzkříšení z mrtvých jakožto naplnění symbolického nové úrody, nového života¹.

Věnujme se však již nyní opět slibovanému výpočtu data pro slavení vzkříšení Ježíše Nazaretského - prvního dne počítání omeru, jak jej dle biblických podkladů praktikují mesiánští Židé. Jak již jsme se zmínili, starozákonním pramenem je i pro mesiánské Židy stále 23. kapitola Leviticu. Jak již víme z předešlé kapitoly, mesiánští Židé považují za den, kdy Ježíš večeřel se svými apoštoly, 14. nisan a sami v tento den si v rámci sederového večera symbolicky mj. připomínají ustanovení Večeře Páně. Z toho vychází mesiánská chronologie určující pro stanovení vzkříšení Ježíše a jak již bylo řečeno shodná se prvním počítáním omeru. Jeden z nejvýznačnějších teologů mesiánských Židů a vůdčí osobnost velmi početného sboru Kehilat Ariel v San Diegu (U.S.A.) již vzpomínaný Barney Kasdan uvádí mesiánským judaismem obecně přijímaný výpočet. Výchází je datum 14. nisanu (tehdy čtvrtek), kdy Ježíš naposledy večeří s učedníky, následuje jeho zajetí. V pátek v devět hodin ráno předpokládá jeho ukřižování, ve tři hodiny po poledni Ježíš odevzdává svého ducha. Toho dne, ještě tedy v pátek před šabatem, je jeho tělo rychle pohřbeno. Nyní Kasdan vychází z tradice, že Ježíš byl v hrobě tři dny². Tyto tři dny sčítá takto: prvním dnem byla část pátku před západem slunce, druhý od pátečního západu slunce do západu slunce v sobotu a třetí den se počíná slunce západem v sobotu. Hrob byl nalezen prázdný v neděli ráno. Mesiánští Židé se přidržují původní židovské tradice, že každý den počíná slunce západem předešlého dne.

Ju_____

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 44.

² *Ibid.*, 44.

Proto také Kasdan předpokládá vzkříšení kdykoliv od sobotního západu slunce do nedělního rána a za datum vzkříšení považuje 16. nisan¹, čili tak je skutečně spojen v jeden den svátek vzkříšení Ježíše Nazaretského z mrtvých a zároveň tak počíná i slavnostní počítání omeru, jak již bylo popsáno výše, které mesiánští Židé spojují ve svátku sfirat ha-omer. Zajímavostí totiž je, že pokud sledujeme výše popsaný spor mezi saduceji a farizeji o datum tohoto svátku, tak vidíme, že v pašijovém příběhu se obě tyto názorové větve shodují² na datu 16. nisanu, čehož si mesiánští Židé všímají a připomínají si tuto shodu připadající na den Ježíšova zmrtvýchvstání³.

Nyní se již věnujme praktickému průběhu svátku.

Pro mesiánské Židy je vždy důležité maximální uchování původní židovské tradice. A zamýšlejí nad spojením původní židovské tradice se vzkříšením Mesiáše Ježíše⁴. Hlavní oslavou je tedy 16. nisan, den, kdy si mesiánští Židé připomínají vzkříšení Mesiáše. Zpravidla se scházejí ve vlastních synagogách (jimž autor věnoval pozornost ve své předešlé práci⁵) kde je důležitou součástí slavnostní liturgie, doplněné liturgickými písněmi, také vlastní mesiánská beraka (nahrazující tradiční omerovou beraku židovskou⁶). Ta bývá pronášena mesiánským rabínem zpravidla v hebrejštině, pro obohacení našeho bádání si ji v zde v transkripci uvádíme:

„Barukh atah Adonai Elohenu melekh ha-olam, asher kidshanu b'mitzvohtav l'hayot or l'goyeem v'natan-lanu Yeshua m'sheekhaynu ha-or la-olam.“

Ju—————

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 45.

² Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 33.

³ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 44.

⁴ Cohen, Bruce. „The Passed-Over Messiah“, *Messianic Jewish Life!* no. 3, Baltimore 1999, 6 - 7.

⁵ Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)*, Praha 2004, 35.

⁶ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 33.

V překladu:

„Požehnaný jsi Hospodine, náš Bože, králi světa, který jsi nás posvětil svými příkazy a přikázal nám být světlem národům a daroval nám Ježíše našeho Mesiáše, světlo světa.“

Poté následují nám již známé beraky nad vínem a chlebem, jejichž inkorporace do bohoslužby pro mesiánské Židy je zcela přirozená¹, zpravidla má také rabín např. pohár s obilím, jehož pozvednutím ilustruje výše zmíněný význam svátku. Důležitou součástí je společný zpěv liturgických písní určených pro sfirat ha-omer, jednu z nich uvádím v dodatcích (org. název Lion of Judah od Teda Sanquiista). Po celou dobu počítání omeru, tedy 49 dní, pak po slunce západu počítají buď v soukromí či ve společenství věřících dny Omeru dle tradičního židovského vzoru, čili zpívají či recitují vhodné texty (zejména žalm 67²), a pronášejí beraku, kterou jsme si uváděli. Vhodnou dobou k pronesení těchto požehnaní je čas před večeří¹. Padesátým dnem je pak další z poutních svátků, kterému nyní přenechejme svou pozornost, Šavu'ot - Letnice.

Ju_____

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 46.

² Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 33.

V. Šavu'ot

V. A) Historické pozadí svátku a jeho tradiční pojetí

Název svátku Šavu'ot znamená v doslovném překladu „týdny²“ a je to druhý ze tří poutních svátků, proto je v nazýván „svátkem týdnů“, tento název pro něj používají i mesiánští Židé. Název, jak jsme si již ukázali výše, vychází z počítání sedmi týdnů od 16. nisanu, tedy z počítání omeru (viz. sfirat ha-omer). Pro judaismus a též pro mesiánský judaismus je výchozí pro stanovení tohoto svátku dvacátá třetí kapitola Leviticu, verše 15 - 21³. Odtud však také pochází řecký název „Pentecost“, tedy výraz užívaný pro padesátý den. Tento název vzešel z prostředí řecky hovořících Židů a také křesťanů, kteří tento název užívají dodnes, zejména pro označení evangelikálních - čili tzv. „pentekostálních“, jindy též nazývaných „letničních“ hnutí. A právě tyto církve a hnutí jsou svou naukou mesiánskému judaismu velmi blízké⁴. Šavu'ot má však také další označení, např. Chag ha-kacir -čili „slavnost žně prvotin“, kdy se sklídila úroda ječmene a začalo období sklizně pšenice, dalším názvem pak je Jom ha-bikurim, tedy „den prvotin⁵“, kterýžto název též užívá mesiánský judaismus. Jak již jsme si uváděli v předešlé kapitole o počítání omeru, nazývají mesiánští Židé zpravidla první den počítání omeru rovněž dnem „prvních ranných plodů“ a pro Šavu'ot pak

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 47.

² Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 204.

³ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 50.

⁴ Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)*, Praha 2004, 12 - 14.

⁵ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 204.

užívají podtitul „pozdější ranné plody¹“, jak odvozují ze staré židovské tradice. Svátek se tedy v mesiánském judaismu slaví šestého a sedmého dne měsíce sivanu, což také platí pro všechny diasporní Židy². V tento den se totiž také přinášela obětina z první sklizně pšenice do Chrámu³. Dalším tradičním obsahem tohoto svátku je připomínka události na Sinaji, kde podle židovské tradice došlo k darování Tóry⁴. Svátek Šavu'ot byl tedy v judaismu historizován, tj. spojen s určitou událostí. Rabínská tradice spojuje zdánlivě nesouvisející události, původní zemědělský svátek Šavu'ot s darováním Desatera Mojžíšovi na hoře Sinaj⁵. Toto spojení vychází z počítání dle babylonského kalendáře od jarní rovnodennosti, a tak vychází doba sedmi týdnů do třetího měsíce, shodně se zněním počátku devatenácté kapitoly knihy Exodus. Z toho důvodu došlo ke spojení sinajské události se Svátkem týdnů⁶. Pesach a Šavu'ot spolu vzájemně souvisejí v tradičním i mesiánském judaismu a navzájem se doplňují. Pesach je v tradičním judaismu svátkem „tělesného“ vysvobození⁷, Šavu'ot je pak svátkem duchovní svobody⁸. V mesiánském judaismu obsahují oba svátky křesťanské paralely, čili Pesach je svátkem vysvobození z otročení hříchu⁹, zatímco Šavu'ot (Letnice) svátkem přijetí božího zákona do srdcí, tedy dnem, kdy seslání Ducha Svatého (v orig. Ruach HaKodeš¹⁰) posílilo věřící, do nichž vstoupil¹¹.

Ju

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 52.

² Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 204.

³ *Ibid.*, 156.

⁴ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 52.

⁵ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 34.

⁶ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 204.

⁷ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 34.

⁸ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 204.

⁹ Schneider, Ludwig. *Stokrát o Izraeli*, Praha 1997, 29.

¹⁰ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 53.

¹¹ Schneider, Ludwig. *Stokrát o Izraeli*, Praha 1997, 29.

Tak je též vidno jak sfirat ha-omer spojuje oba tyto póly. Tím, že Izrael dostal zákon, má otevřenou cestku k životu a východ z Egypta byl prvním korkem k přijetí zákona na Sinaji, což je samo o sobě druhým krokem¹. A proto tak jak je v tradičním judaismu Šavu'ot naplněním Pesachu, neboť národ ještě nemusí být svobodným, pokud se jen zbaví utlačovatelů², tak dochází k naplnění v mesiánském judaismu, přesněji můžeme říci k naplnění Duchem Svatým, který vše prostupuje a posiluje a dle interpretace mesiánských Židů nám tak Hospodin dává vše, co potřebujeme³.

Mezi zbožnými Židy panuje zvyk navštěvovat večer před začátkem Šavu'otu zvláštní studijní kroužky, které se sejdou před půlnocí a setrvají až do svítání, čtou sbírku posvátné literatury známou jako Tiku lejl Šavu'ot -tzn. Náprava noci šavu'ot a tento zvyk opět nacházíme i v mesiánském judaismu, jak si v následujících řádcích ještě přiblížíme. Pojídají se sváteční pokrmy. Liturgie rovněž zahrnuje krom předepsaného předčítání z Tóry též recitaci Akdamot, aramejské modlitby s tématem odměny spravedlivých, která předčítání z Tóry a Proroků předchází⁴. Druhý den svátku, který je rovněž dnem pracovního klidu, se čte z knihy Rút, která přijala židovskou víru, a děj této knihy se právě symbolicky odehrává v době sklizně a oslavuje přijetí víry⁵. Ke zvykům vážící se k Šavu'otu patří příprava mléčných jídel, symbolizujících „zemi oplývající mlékem a medem“⁶ a rovněž tuto zvyklost udržují i Židé mesiánští, jak si následně doplníme i kuchařskými recepty, získanými autorem přímo od amerických mesiánských Židů.

Ju_____

¹ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 35.

² *Ibid.*, 35.

³ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 52.

⁴ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 53.

⁵ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 35.

⁶ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 53.

Na původní agrární charakter svátku upomíná zvyk zdobit synagogu a domy květinami a plody, rovněž tento zvyk mesiánský judaismus uchovává¹.

V. B) Biblické pozadí a průběh svátku v mesiánském judaismu

Pro mesiánské Židy je velmi důležité a inspirující ukotvení Šavu'otu v Novém Zákoně. Zde je opět důležitou postavu Pavel z Tarsu, rabi Saul. Jedním z novozákonních odkazů, na něž mesiánští užívají je tak např. první list Pavla Korintánům, kde na svých cestách počítá s oslavou Šavu'otu (1. Ko 16, 8). Ústředním tématem je ovšem téma sestoupení Ducha Svatého o Šavu'otu - Letnicích na věřící. Zde je klíčovým Lukášovo písemnictví. V první kapitole Skutků apoštolů je určeno nanebevstoupení Ježíše čtyřicátý den počítání omeru (Sk 1, 1 - 11), a před svým odchodem ježíš přislibuje svým následovníkům v několika dnech blízky příchod Ducha. A právě tento text patří ke klíčovými v liturgii mesiánského judaismu o těchto svátcích, dle mesiánské interpretace totiž jako prvotní úroda zaslibovala budoucí sklizeň, tak i příchod Ducha předznačuje budoucí sklizeň a příslib naplnění očekávání v eschatologickém rozměru². Přečtěme si nyní primární text, citovaný v mesiánských synagogách o těchto svátcích, abychom pak mohli sledovat mesiánskou interpretaci v něm popisovaných událostí jakožto naplnění předpovědí Proroků. Nejznámějším záznamem události seslání Ducha Svatého je součást knihy Skutků apoštolů, my si jeho znění pro větší porozumění mesiánské zbožnosti uvedeme ve znění jejich vlastního překladu Bible (Complete Jewish Bible, viz. použitá lit.):

Ju_____

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 55.

² *Ibid.*, 55.

„Když nastal svátek Šavu'ot, byli všichni shromážděni na jednom místě. Náhle se strhl hukot z nebe, jako když se žene prudký víchř, a naplnil celý dům, kde byli. A ukázaly se jim jakoby ohnivé jazyky, rozdělily se a na každém z nich spočinul jeden: všechny naplnil Ruach HaKodeš a začali ve vytržení mluvit jinými jazyky, jak jim Duch dával promlouvat. V Jeruzalémě byli zbožní Židé ze všech národů na světě..Žasli a v rozpacích říkali jeden druhém: Co to má znamenat?“ (Sk. 2, 1 - 5, 12)

Tyto události, popisující seslání Ducha Svatého, s jehož jménem se v kruzích mesiánských Židů a v jejich literatuře setkáme v podobě „Ruach HaKodeš“ jsou, jak jsme si říkali, zásadním naplněním svátku Šavu'ot z hlediska víry mesiánského judaismu¹. Mesiánští Židé v této události shledávají naplnění starozákonních zaslíbení a proto si nyní jedno z nich připomeňme, jedná se o text z knihy Proroky Ezechiela a je rovněž čten v mesiánských synagogách jako součást sváteční liturgie. Následně si též povíme jakým způsobem vysvětlují vztahovost mezi oběma biblickými texty. Tato pasáž dramaticky popisuje Ezechielovu zkušenost se zjevení Boží slávy, které popisuje těmito slovy:

„Viděl jsem, jak se přihnál bouřlivý vítr od severu, veliké mračno a šlehající oheň, okolo něho byla zář a uprostřed ohně jakýsi třpyt oslnivého vzácného kovu“ (Ez 1, 4).

Nyní se seznámme s interpretací mesiánských Židů k otázce naplnění proroctví. Mesiánští Židé vycházejí z novozákonních událostí tak jak popisuje první z textů - tedy Skutky apoštolské (Actus apostolorum) a okolností které tehdy panovaly. Mesiánští Židé totiž vycházejí

Ju_____

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 56.

z toho, že právě první kapitola z proroka Ezechiela byla čtena v rámci ranní sváteční bohoslužby v Chrámu a vzápětí stovky věřících opouštějících Chrám spatřili takřka shodný úkaz na vlastní oči¹. Předpokládají, že tak se po 600 letech naplnil Ezechielem zaslíbený příchod Ducha a toto zaslíbení si připomínají četbou:

„Vložím vám do nitra svého Ducha, učiním, že se budete řídit mými nařízeními, zachovávat moje řády a jednat podle nich“ (Ez 36, 27).

Naplnění významu „první sklizně“ pak při své liturgii doplňují čtením z prvního tzv. „katolického“ tedy z Jakubova listu:

„...Z jeho rozhodnutí jsme se znovu zrodili slovem pravdy, abychom byli jakoby první sklizní jeho stvoření“ (Jk 1, 18).

Takto tedy můžeme porozumět mesiánskými Židům, kteří v těchto událostech shledávají ony první plody, v lidech samých, kteří se o Šavu'otu po smrti Mesiáše Ježíše stávají naplněním Duchem Svatým příslibem budoucích sklizně, v eschatologických rovinách druhého Mesiášova příchodu². Šavu'ot tedy v pojetí mesiánského judaismu v sobě jednak obsahuje paralelu s Božím zákonem, který Bůh vepisuje do srdcí¹, ovšem především je zde, podobně jako v tradičním judaismu, zachována přímá návaznost na svátek Pesach. Tak jako Pesach je skutečným dnem našeho vykoupení, spásy od hříchu, tak Šavu'ot je svátkem svědčícím o budoucím zmrtvýchvstání a návratu Mesiášově, jak též očekávají na základě biblických textů (např. Sk 1, 11). O tomto svátku

Ju_____

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 56.

² *Ibid.*, 56.

tedy mesiánští Židé také s nadějí hledí k očekávanému druhému příchodu Mesiáše, jenž bývá zpravidla také připomínán starozákonním prorokem Zacharjášem:

„Ale na dům Davidův, na toho, jenž sídlí v Jeruzalémě, vyleji Ducha milosti a proseb o smilování. Budou vzhlížet ke mně, kterého probodli. Budou nad ním naříkat, jako se naříká nad smrtí jednorozeného, budou nad ním hořce lkát, jako se hořce lká nad prvorozeným“ (Za 12, 10).

Nyní jsme se již blíže seznámili s biblickým pozadím, jak jej v rámci Svátku týdnů interpretují samotní mesiánští Židé a užívají při své sváteční liturgii. Pojdme se tedy ještě blíže obeznámit s praktickým průběhem svátku v kongregacích mesiánských Židů.

Mesiánští Židé samotní říkají, že většinu tradičních židovských zvyklostí při slavení svátku mohou následovat a jednotlivé prvky v něm pak nabývají ještě více na významu². Praktické oslavy Šavu'otu začínají když končí počítání omeru (viz. sfirat ha-omer). Večer před začátkem Šavu'otu - Letnic je třeba, aby byly učiněny nezbytné přípravy pro oslavu a sváteční večeři. Večerní tabule má obsahovat nejlepší jídla a nejlepší ubrus³, večeře se odehrává v domácnosti, přičemž dům by měl být vyzdoben zelenými či čerstvými květinami, které mají vystěhovat aspekt sklizně. Po západu slunce, kdy nastává večer před Šavu'otem (Erev Shavuot - evening of Pentecost v orig., pozn. autora), scházejí rodiny mesiánských Židů u takto prostřené a vyzdobené tabule, kam mohou též přisednout hosté⁴. Poté jsou zapáleny sváteční svíčky, načež je recitována sváteční

¹ Schneider, Ludwig. *Stokrát o Izraeli*, Praha 1997, 29.

² Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 57.

³ *Ibid.*, 57.

⁴ *Ibid.*, 57.

beraka, shodná berakou, jež jsme si uváděli ve sfirat ha-omer:

„Požehnaný jsi Hospodine, náš Bože, králi světa, který jsi nás posvětil svými příkazy a přikázal nám být světlem národům a daroval nám Ježíše našeho Mesiáše, světlo světa.“

Dále se v tento první sváteční večer pronáší následující beraka:

„Požehnaný jsi Hospodine, náš Bože, králi světa, který jsi nám daroval život, zachováváš nás a jenž jsi nám přinesl toto roční období.“

Nad vínem a chalou¹ (svátečním kvašeným chlebem), jsou pak odzpívána tradiční požehnání, která již známe z předešlých kapitol. Poté je již podávána sváteční večere, která zpravidla, shodně se zvykem tradičních Židů, obsahuje pokrmy z mléka, některé recepty, užívané mesiánskými Židy v USA, jsou součástí závěrečných příloh této práce. Mesiánští Židé se však nyní symbolicky připomínají, že je to právě seslaný Duch Svatý, který Židům věřícím v mesiášství Ježíšovo umožňuje s radostí se řídit božím slovem¹.

Mnoho kongregací mesiánských Židů udržuje bohoslužby ve svých synagogách tento večer a také následující den ráno. Bohoslužby jsou pak tématicky především zaměřeny na Letnicové události, jak jsme si již přiblížili výše, tedy na události popsané v knize Skutků apoštolských. Zajímavá tradice se začíná tvořit o Šavu'otu u sborů mesiánských Židů žijících v Izraeli. V růžové zahradě proti knesetu v Jeruzalémě se pravidelně o tomto svátku schází mezi

Ju_____

¹ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 50.

desátou až šestnáctou hodinou 500 - 600 mesiánských Židů ke společnému pikniku. Zvuková technika přenáší zpěv a různá svědectví víry, probíhá kázání „pod širým nebem²“. Vraťme se však k bohoslužbám. Jak jsme si rovněž již výše připomínali, tak i někteří mesiánští Židé po této bohoslužbě se večer před začátkem Šavu'otu scházejí, aby pozdní noční hodiny věnovali přípravě noci Šavu'otu - Letnic ve vlastních Tikun lejl šavu'ot (viz. počátek této kapitoly), kde se věnují studiu Tóry³ (tedy pěti knih Mojžíšových) a také požehnáním Ducha Svatého⁴. Je třeba nyní v tuto chvíli, a závěrem této kapitoly, poznamenat, že mesiánští Židé sami v tomto ohledu vysvětlují oslavy tohoto svátku především jako radost a vděčnost coby těch, v nichž díky božímu požehnání sídlí Duch Svatý⁵.

VI. Sukot

VI. A) Historické pozadí svátku a jeho tradiční pojetí

Sukot je posledním ze tří poutních svátků⁶. Stejně jako ostatní je rovněž agrárního původu a je po dvou předchozích třetí největší poutní slavností v roce. Židé jej slaví od 15. Do 21. dne měsíce tišri v Izraeli a do 22. dne v diaspoře. Bezprostředně na něj navazují specifické dny Šmini aceret (osmý den shromáždění) a Simchat Tóra (Radost z Tóry), který se slaví mimo Izrael 23. den měsíce tišri,

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 57.

² Schneider, Ludwig. *30 let sjednoceného Jeruzaléma*, Ostrava 1997, 64 - 65.

³ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 232.

⁴ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 58.

⁵ *Ibid.*, 58.

⁶ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 36.

v Izraeli samotném splývá s osmým dnem - Šmini aceret¹. Dva první a dva poslední dny jsou spojeny se zákazem práce. Stejně jako ostatní poutnické svátky má tedy i Sukot dvě složky - oslavu úrody a připomenutí historických událostí při putování po poušti, klíčových pro formulování duchovního života izraelského národa. Svátek charakterizuje příkaz pobývat po sedm dní ve stáncích (sukot). Suka je provizorní přístřešek nebo altán, který je místo pevné střechy pokryt ratolestmi listnatých stromů nebo chvojím a dle tradice má přes toto pokrytí být večer pozorovatelné hvězdné nebe². Tradiční i mesiánský judaismus tak dodnes udržuje zvyklost pramenící především z textu Mojžíšových knihy Leviticu (23, 33 - 44) a Deuteronomium (16, 13 - 15). Dodnes tedy v tyto dny je stavěn věřícími přístřešek - suka, který bývá uvnitř ozdoben různými květy a plody. Tyto suky se stavěly v biblických dobách na vinicích a v zahradách, později v prostředí stísněných ghett na balkonech a pavlačích. Pobyt v suce, v níž věřící obvykle stolují a studují, umožňuje zpřítomnění prožitků předků, kteří čtyřicet let putovali pouští, nežli vnitřně osvobození mohli vstoupit do zaslíbené země³. Symbolicky tak tento příbytek představuje vrtkavost a bezmoc lidského putování, jež stejně jako tenkrát, by bez Boží moci a pomoci nemohlo obstát⁴. A rovněž s touto nejistotou a též nehostinností pouště kontrastovala v biblické době hojnost, kterou poskytovala Svatá země. Sukot, taktéž zvaný Svátek sklizně byl dobou poděkování nejen za podzimní úrodu zahrad a vinic⁵, ale i za dary země v průběhu celého roku. Poděkování za vše, co příroda poskytuje, je pak obsaženo i

Ju—————

¹ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 190.

² Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 53.

³ *Ibid.*, 53.

⁴ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 37.

⁵ *Ibid.*, 35 - 37.

v obřadu při mávání lulavem, tedy palmovou ratolestí¹. Tóra totiž prikazuje použití větví či plodů čtyř rostlin, k nimž náleží etrog (plod cedrátu), lulav, hadasim (tři větvičky myrty) a aravot² (dvě větvičky vrb). Etrog bylo třeba chránit před poškozením, proto se ukládal do stříbrných schránek rozmanitých tvarů a vyčichnutí jeho ostré kořenné vůně bránilo zabalení do koudele. V tradičním judaismu se zpravidla sedmý den svátku nazývá Hošana raba, přičemž název sám vychází z častého užívání slov hošana (smiluj se), neboť se tento den konají modlitby za spásu a obnovení chrámu, doprovázené obcházením Tóry³.

Po něm už následuje výše zmíněný osmý den, tedy Šmini aceret, který je samostatným svátkem a vychází z vlastní původní zemědělské tradice, obsahující tzv. Tefilat gešem, prosbu za déšť⁴. Bez příchodu podzimního a později jarního období dešťů by se země stala neúrodnou pouští. Židé se tedy tento den modlí za déšť a to nejen v zemi Izrael, ale i v jiných oblastech. Večeře se tento den pojídá ve výše popsaných chýších⁵. Tento den však v sobě obsahuje ještě jednu důležitou změnu. Již přírodní koloběh, střídání deštivých a suchých období, naznačuje i obdobný koloběh ve světě duchovním. Proto se tento den ukončuje a opětovně začíná čtení celého Pentateuchu⁶. V diaspoře, kde se slaví svátky po dva dny, připadá slavnost začátku nového cyklu předčítání na druhý den, den Simchat Tóra. Z předešlého počítání tedy vyplývá, že v zemi Izrael připadají Simchat Tóra, slavnost „radosti z Tóry“ a Šmini aceret na jeden den, v diaspoře se Simchat Tóra slaví 23. Tišri.

Ju_____

¹ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 102.

² Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 53.

³ *Ibid.*, 53.

⁴ Schubert, Kurt. *Židovské náboženství v proměnách věků*, Praha 1995, 116.

⁵ *Ibid.*, 116.

⁶ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 55.

V předvečer tohoto dne se vyzvednou ze svatostánku všechny svitky Tóry, s nimiž se pak obchází sedmkrát okolo řečniště v synagoze (bimy¹). Toho se účastní též děti, které chodí ve veselém průvodu s lampióny a vlaječkami². Účast dětí je důležitá a rabín jim také vysvětluje význam Tóry, děti poté obvykle dostávají cukroví, aby si svátek uchovali v dobré paměti.

VI. B) Biblické pozadí a průběh svátku v mesiánském judaismu

V samotné tradiční křesťanské liturgii neexistuje přímá paralela k svátku Sukot, což neplatí o svátcích Pesach a Šavu'ot¹. V mesiánském judaismu však svátek Sukot v sobě obsahuje hlubokou mesiášskou dimenzi a můžeme říci, že logicky, i když pro mnohé Židy i křesťany patrně velmi překvapivě, završuje a doplňuje v tomto významu oba poutnické svátky předešlé.

K specifickým symbolům svátku jak v tradičním, tak v mesiánském judaismu stále patří jednoduché přístřešky, které však pro mesiánské Židy nejsou pouze připomínkou dávného putování pouští a tedy tím i našeho stejně vratkého a křehkého životní putování, kdyby nebylo Boží moci a pomoci nám (viz. historické pozadí svátku). I zde se totiž setkáme s podstatným významovým naplněním vycházejícím z novozákonních textů. V podstatě je pro nás stále výchozím a důležitým ono dávné „přebývání“ ve vratkých a nejistých stáncích, které však díky Božímu přičinění byly bezpečným příbytkem pro Izrael. Nežli přistoupíme k nejzásadnějšímu

Ju_____

¹ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 23.

² Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 55.

obsahu tohoto svátku z hlediska víry mesiánského judaismu, seznámme se s jedním z novozákonních textů, čtených v tento den mesiánskými Židy, aby nám posloužil a napomohl k porozumění obsahu svátku v prostředí mesiánského judaismu:

„A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi. Spatřili jsme jeho slávu, slávu, jakou má od Otce jednorozený Syn, plný milosti a pravdy“ (J 1, 14).

Mesiánští Židé svátkem Sukot oslavují Boží přítomnost mezi námi². A zde spatřují mesiánští Židé naplnění této Boží přítomnosti skrze Slovo, které se stalo člověkem, tudíž božský původ svého Mesiáše. Toto slovo, jak vyplývá z dalších částí Janova evangelia, existovalo od počátku (J 1, 1) při Bohu a je tudíž manifestací Boha samého ve světě. Ovšem, co především tedy mesiánští Židé oslavují na základě vlastního přístupu k novozákonním událostem, je příchod tohoto Slova a jeho „přebývání“ mezi námi, tedy narození Mesiáše Ježíše Nazaretského v Betlémě³. Toto je již výše avizovaný hlavní, mesiášský obsah svátku Sukot. Mesiánští Židé, jak již jsme si říkali v kapitole věnované svátku Pesach, se nijak neřídí a nevycházejí z tradic západní - katolické církve, ani jiných křesťanských církví, a svým životem a svým pojmáním tradice tvoří jedinečný náboženský směr⁴. Tak je tomu i v případě stanovení času Ježíšova narození. Teologové mesiánských Židů na jedné straně uvádějí, že toto datum nelze stanovit s určitostí⁵, zároveň však vylučují, že by jím mohlo být datum stanovené ve čtvrtém století západní církví, tedy 25. prosinec.

¹ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 38.

² Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 94.

³ *Ibid.*, 94.

⁴ Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)*, Praha 2004, 22.

⁵ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 94 - 95.

V zavedení tohoto křesťanského tradičního data spatřují snahu tehdejší církve nahradit dávné a tehdy aktuální pohanské oslavy spojené se zimním slunovratem významným svátkem s křesťanským obsahem a tak jej vymítit a nahradit¹. Proto především mesiánští Židé odmítají jakoukoliv souvislost mezi 25. prosincem a narozením Mesiáše². Sami na základně vlastních rozborů, a také dle dříve provedených rozborů některých křesťanských teologů³, situují Ježíšovo narození do období asi půl roku před Pesachem, tedy přibližně na přelom září a října, které již se přibližuje době slavení Sukotu. Rovněž dle Lukášova evangelia (L 2, 7) usuzují, že vzhledem k prováděnému sčítání lidu v době Ježíšova narození a k popisovanému přeplnění města se Ježíš nemohl narodit v zimě, neboť tyto okolnosti opět nasvědčují spíše období po sklizni, patrně právě do probíhajícího svátku Sukot⁴. Mesiánští Židé této argumentaci věnují značnou pozornost, ovšem především spatřují v naplnění zásadní mesiášské paralely ke všem třem poutnickým svátkům Boží prozřetelnost⁵. V mesiánském judaismu se pak setkáme ještě s jedním rozměrem v rámci oslav svátku Sukot, a to s oslavou budoucího Božího přebývání uprostřed lidí, a to tak, jak jej popisuje Janova Apokalypsa, a jak je o svátcích Sukot čteno v mesiánských synagogách:

„A viděl jsem nové nebe a novou zemi, neboť první nebe a první země pominuly a moře již vůbec nebylo. A viděl jsem od Boha z nebe sestupovat svaté město, nový Jeruzalém, krásný jako nevěsta ozdobená pro svého ženich. A slyšel jsem veliký hlas od trůnu: „Hle, příbytek Boží uprostřed

Ju—————

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 96.

² *Ibid.*, 96.

³ Robertson, Arthur. *A Harmony of the Gospels*, New York 1922, 267.

⁴ Cohen, Bruce. „The Passed-Over Messiah“, *Messianic Jewish Life!* no. 3, Baltimore 1999, 6 - 7.

⁵ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 97.

lidí, Bůh bude přebývat mezi nimi a oni budou jeho lid, on sám, jejich Bůh, bude s nimi, a setře jim každou slzu s očí. A smrti již nebude, ani žalu ani nářku ani bolesti už nebude - neboť co bylo, pominulo." (Zj 21, 1 - 3).

A tak mesiánští Židé o svátku Sukot hledí do budoucnosti, kde očekávají počátek tisíciletého mesiášského království na zemi, kdy Bůh bude mezi námi a Mesiáš Ježíš tomuto království bude vládnout¹. V příchodu tohoto království také mesiánští Židé shledávají obrazné naplnění predikace proroka Zacharjáše, jež si ve svátek připomínají dalším čtením:

„..Všichni pak, kdo zbyli ze všech pronárodů, které vytáhly proti Jeruzalému, budou každoročně putovat, aby se klaněli Králi, Hospodinu zástupů, a slavili slavnost stánků. Jestliže některá z čeledi země nebude putovat do Jeruzalému a klanět se Králi, Hospodinu zástupů, nedostaví se jí déšť.“ (Za 14, 16 - 17).

Nyní již známe hlavní obsah svátku Sukot pro mesiánské Židy. Nyní se blíže seznámíme s průběhem oslav samotných. Centrálním elementem těchto oslav je, obdobně jako i judaismu tradičním, suka, čili stánek pro přebývání. V jeho budování jsou zachována všechna tradiční pravidla, tudíž jsou budovány obdobně jako i tradičními Židy v těchto dnech. Jsou tedy budovány jak velké tak malé stánky, zdobené, a především děti se zapojují do těchto příprav². Ovšem jeden zcela nový, od tradičního judaismu odlišný, rozměr obsahuje v mesiánském judaismu tato součást oslav. A tímto rozměrem je rozměr misijní, mesiánští Židé využívají zejména velkých zbudovaných stanů k oslovení

Ju_____

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 100.

² *Ibid.*, 101.

nevěřících¹. Mesiánští Židé rovněž připravují patnáctého dne měsíce tišri slavnostní večeři, ke které společně usedají v „neformální“ atmosféře zbudovaných přístřešků². Zde jsou opět recitovány nám již dobře známé beraky nad vínem a chlebem. Dále je však odříkána tato specifická beraka:

„Požehnaný jsi Hospodine, náš Bože, králi světa, který jsi nás posvětil svými příkázáními a přikázal nám pobývat v suce.“

Toto požehnání je však zpravidla pronášeno jen první noc, po odříkání berak nad vínem a nad chlebem. Každý večer svátku Sukot také mesiánští Židé obřadně užívají lulav (palmovou ratolest) v pravé ruce a etrog (citrusový plod, může být dle mesiánských Židů nahrazen citrónem³) v levé ruce. Těmito svazky je pak máváno symbolicky do všech světových stran a když jsou oba drženy společně, je vždy recitována následující beraka:

„Požehnaný jsi Hospodine, náš Bože, králi světa, který jsi nás posvětil svými příkázáními a přikázal nám uchopit lulav.“

Po jejím přednesu je již podávána tradiční večeře, jež by měla obsahovat některé z plodin sklizených v onen čas probíhajícího roku⁴. Takto probíhají všechny večery po celé období svátku. Pro větší prožití těchto oslav mnozí mesiánští Židé ve svých provizorních příbytcích pod širým nebem přespávají. Bohoslužby se vysluhují v synagogách zpravidla pouze první dva dny ze svátečního období.

Ju_____

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Customs*, Baltimore 1996, 44.

² Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 103.

³ *Ibid.*, 103.

⁴ *Ibid.*, 102.

Především je ale důraz kladen na bohoslužbu konanou první den svátku, neboť to je den, kdy dle vlastní mesiánské tradice přišel na svět v Betlémě Mesiáš Ježíš, jakožto dítě Josefa a Marie¹. Tento den se mesiánští Židé radují z této události, a svátky oproti tradičnímu židovskému pojetí tak opět nabývají nového rozměru. Je čteno z evangelií avšak zároveň je v souvislosti s původním významem tohoto svátku, vzešlým z putování Izraele na poušti, připomínáno i lidské „putování do věčného domova“ a opět se tak i o Sukotu setkáváme s eschatologickým rozměrem². Bohoslužby se ovšem konávají i v den sedmý, který má pro mesiánské Židy opět specifický význam neboť ze sedmé kapitoly Janova evangelia se uchoval následující popis událostí z období svátku Sukot za dob Ježíšova působení v Galilei:

„V poslední, velký den svátků Ježíš vystoupil a zvolal: „Jestliže kdo žízní, ať přijde ke mně a pije! Kdo věří ve mne, proudy živé vody poplynou z jeho nitra“ jak praví Písmo.“ To řekl o Duchu, ježž měli přijmout ti, kteří v něj uvěřili. Dosud totiž Duch nebyl dán, neboť Ježíš ještě nebyl oslaven“ (J 7, 37 - 39).

Dalším dnem je již vzpomínaný Šmini aceret, který slaví taktéž mesiánští Židé. I oni vycházejí ze Starého zákona a slaví tento den jakožto samostatný svátek³ dle knihy Leviticus (Lv 23, 36). V praktických oslavách se však opět objevuje oproti tradičnímu judaismu nový významný prvek. Kromě tradičního židovského významu, tohoto dne, tedy především intimního vztahu s Bohem a dnem přímlyvy za déšť⁴, se, jak již vyplývá z určení Ježíšova narození na první den svátku Sukot, setkáme s ještě jednou novozákonní

Ju—————

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 103.

² Schneider, Ludwig. *Stokrát o Izraeli*, Praha 1997, 29.

³ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 103.

⁴ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 37.

paralelou, důležitou v mesiánském judaismu, kterou si stejně jako oni připomeňme následujícím čtením:

„Když uplynulo osm dní a nastal čas k jeho obřízce, dali mu jméno Ježíš, které dostal od anděla dříve, než jej matka počala“ (L 2, 21).

Mesiánští Židé si tak opět připomínají svou etnickou příslušnost k Izraeli, sebepochopení jakožto Židů věrných svému náboženství. K tomu jsou v synagoze předčítány opět relevantní úseky Bible (např. Gn 17, Ř 15, 8 aj.)¹.

Další, 23. den měsíce tišri pak i v mesiánském judaismu náleží velmi radostnému svátku, k němuž náleží živá hudba a tanec, dnu radosti z Tóry (Simchat Tóra²). Mesiánští Židé se i tento scházejí ve svých synagogách, kde centrální částí sváteční liturgie náleží čtení ze závěrečných kapitol Deuteronomia a zároveň počátku dalšímu ročnímu cyklu čtení z Tóry, tedy čtení z prvních kapitol knihy Genesis³. Tak rovněž neopomíjejí ani tradiční rituál, kdy se při bohoslužbě opakuje úryvek z Dt 33, 1 - 25 tak dlouho, dokud nejsou při četbě vyvoláni všichni muži starší třinácti let. Poté přichází tzv. „ženich Tóry“, aby přečetl poslední její úryvek. Jeho pak vystřídá tzv. „ženich Geneze“, jenž přečte počátek této knihy⁴. Mesiánští Židé však kromě oslavy zjevení a působení Boha skrze Bibli oslavují jeho Slovo samé, tedy Slovo, jež se stalo člověkem, Mesiáše Ježíše z Nazareta⁵. Jádrem této bohoslužby je tedy oslava dobrého Slova Božího¹.

V příloze této práce se nacházejí opět některé z receptů k tradičním pokrmům svátku Sukot užívaných mesiánskými

Ju

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 103 - 104.

² Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 178.

³ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 104.

⁴ Kasdan, Barney. *God's Appointed Customs*, Baltimore 1996, 84.

⁵ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 104.

Židy. Závěrem kapitoly, jejímž tématem byl popis posledního ze tří poutních svátků, jež jsou základními svátky mesiánsko židovského roku, můžeme tedy provést malé shrnutí mesiánských paralel. Pesachovou paralelou k původnímu židovskému svátku je především připomínka ukřižování Mesiáše, stejně jako radost z vykoupení od hříchu. Paralelou ke svátku Šavu'ot je pro mesiánské Židy především příchod Ducha Svatého a jak jsme si ukázaly nyní, o Sukotu vzpomínají a slaví mesiánští Židé také Ježíšovo narození a obřízku. Nesmíme však zapomenout, že mesiánští Židé zpravidla vždy zachovávají i tradiční židovský význam svátků. Nyní budeme v naší látce pokračovat a to vysokými neboli velkými svátky.

VII. Roš ha-šana

VII. A) Historické pozadí svátku a jeho tradiční pojetí

Roš ha-šana, neboli doslova „hlava roku²“ je prvním ze dvou vysokých svátků, slavených tradičním a rovněž mesiánským židovstvem. Druhým z obou svátků je Jom kipur (den smíření³). Oba svátky jsou slaveny v měsíci tišri. Roš ha-šana prvního a druhého, Jom kipur připadá na desátého tišri a slaví se též dny mezi těmito svátky. Vysoké svátky jsou charakteristické svou vážnou slavnostní atmosférou a pokáním. Nacházíme u nich výlučně náboženskou a nikoliv národní náplň, kdy především modlitbou a pokáním zbožný člověk stojící před Bohem očišťuje své viny, kterých

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 104.

² Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 41.

³ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 46.

v mezidobí mezi oběma svátky lituje, nalézá a vyznává je¹. Obsahem těchto dnů by rovněž proto měla být spravedlnost a též dobročinnost.

Roš ha-šana, neboli také Nový rok², začíná prvního tišri, tudíž zpravidla připadá na poslední tři týdny v září - nejdříve může nastat 6. září, nejpozději 4. října³. Tento dva dny trvajících svátek spojený se zákazem práce jsou charakteristické symbolickým troubením na prastarý hudební nástroj užívaný původně ke svolávání pastevců či vyhlašování poplachu v boji - šofar⁴ (nejčastěji beraní roh). Pokud není první den svátku šabat, troubí se po oby dny na tento roh⁵. Jeho pronikavý zvuk má být pobídkou ke zpytování svědomí, probuzení z mravní malátnosti, i připomínkou smlouvy, kterou Izrael uzavřel s Hospodinem na hoře Sinaj⁶. Ranní liturgie nese po oba dny Nového roku mnohé shodné rysy s liturgií šabatovou. Zpravidla se však odlišuje kajícnou litanií zvanou Avinu malkenu - Otče náš, králi náš⁷ (která se rovněž modlí po celých deset dní mezi oběma svátky) a troubením na šofar po čtení z Tóry. V této tradici pokračují rovněž mesiánští Židé, jak si brzy ukážeme. Z Tóry se tradičně v obou dnech předčítá příběh obětování Izáka. Charakteristické pro tyto dny je po vnějškové stránce užívání bílé barvy, bílou má barvu závěs zdobící svatostánek, bílé jsou též pláštěky na Tóru, a bílý je tzv. kitl⁸, který mají na sobě ti, kteří vedou bohoslužbu i věřící, muži by měli mít bílou pokrývku hlavy.

Ju_____

¹ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 41.

² Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 46 - 47.

³ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 163.

⁴ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 46 - 47.

⁵ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 163.

⁶ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 41 - 42.

⁷ *Ibid.*, 41 - 42.

⁸ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 163.

Tato barva má být symbolem pokory a pokání¹. Co se týče domácích zvyků, ke kterým se rovněž připojují mesiánští Židé, je třeba zmínit přípravu sladkých jídel. Slavnostní jídlo je zvykem zahájit chalou (svátečním chlebem) s rozinkami namáčenou v medu, časté je též požívání ovoce, a to v první řadě jablek, taktéž namáčených v medu, jejichž sladkost má připravit „sladký“ rok². Tradičním biblickým starozákonním pozadím tohoto svátku je především text knihy Leviticu a knihy Numeri (Lv 23, 24 - 25, Nu 29, 1), kde je ustanoven. Liturgická kniha, jež se zpravidla k bohoslužbě užívá, se nazývá machzor³, přesněji machzor pro Vysoké svátky neboť jiný machzor je určen pro svátky poutnické. Důležitou součástí liturgie je modlitba Alejnu, prvořadá modlitba v judaismu, primárně určena k novoroční bohoslužbě⁴. Po oba vysoké svátky si Židé při jejím předčítání poklekají a lehají si na zem ve chvíli odřikávání slov: „neboť se koříme a skláníme se..“, zatímco po zbytek roku se věřící pouze na tato slova uklánějí⁵. O těchto svátcích se též úvodní řádky této modlitby zpívají tradiční slavnostní melodií. I mesiánští Židé udržují tento zvyk a v příloze této práce se je možné seznámit s textem i notovou osnovou, používanou k tomuto zpěvu. Jazykem znění, který užívají, je však již angličtina. Pojďme se tedy již blíže seznámit s biblickým pozadím a praktickým přístupem k oslavám v samotném mesiánském judaismu.

Ju—————

¹ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 47.

² *Ibid.*, 47.

³ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 42.

⁴ *Ibid.*, 42.

⁵ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 15.

VII. B) Biblické pozadí a průběh svátku v mesiánském judaismu

Mesiánští Židé zachovávají tradiční charakter svátku, jakožto svátku pokání a očištění se od hříchů. Stejně jako u ostatních, i u svátku Roš ha-šana nalézají mesiánští Židé důležitou mesiánskou paralelu, která opět přímo navazuje na tradiční obsah svátku a na starozákonní pozadí, které rovněž zachovávají¹. Tato asociace je také opět spojena se specifickým mesiánským přepočítáváním dat k jednotlivým novozákonním událostem týkajících se života a působení Ježíše Nazaretského. Mesiánští Židé spatřují naplnění význam svátku Roš ha-šana v novozákonní události, kterou si vždy ve dny tohoto svátku zároveň s výše zmíněnými starozákonními čteními připomínají. Na základě stanovení Ježíšova narození na první den svátku Sukot (viz. kapitola Sukot) a na základě textu evangelií aproximují totiž do vážných oslav svátku Roš ha-šana počátek Ježíšova veřejného působení², které bylo spojeno s očištným ponořením se do vod Jordánu, tedy s jeho křtem provedeným Janem Křtitelem. Křest samotný, i Ježíšův křest, pak mesiánští Židé ztotožňují s významem tradiční židovské očištné lázně - mikve³, křest v podstatě mikvi v mesiánském judaismu zcela nahrazuje a setkáme se v jejich prostředí s oběma názvy pro totéž¹. Jedním z novozákonních podkladů je zde Lukášovo evangelium, kde je stanoven křest Ježíšův, když „byl přibližně třicet let starý“ (L 3, 23), dále pak odkazují na evangelium Matoušovo (Mt 3, 13 - 17) kde ovšem pokřtění Ježíšovo není situováno do žádného blíže určeného období. Můžeme proto mesiánské označování Nového roku jakožto dne

Ju—————

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 65.

² *Ibid.*, 66.

³ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 105.

pokřtění Mesiáše Ježíše za velmi sporné, avšak jimi prakticky užívané. Textem, který v této souvislosti také užívají² a čtou ve sváteční dny, je část jednoho z listů Pavla z Tarsu, který rovněž pro tento svátek otevírá eschatologický obzor. Abychom však pochopili plně jeho význam v této souvislosti pro mesiánské Židy, je třeba užít vlastní mesiánský překlad Bible (viz. použitá lit.):

„Zazní povel, hlas archanděla, zvuk Božího šofaru, sám Hospodin sestoupí z nebe, a ti, kdo zemřeli v Mesiáši, vstanou nejdříve, potom my živí, kteří se toho dočkáme, budeme spolu s nimi uchvázeni v oblacích vzhůru vstříc Pánu. Těmito slovy se vzájemně potěšujte“ (1 Te 4, 16 - 18).

Mesiánští Židé se tak přidržují tradičního významu zvuku šofaru, jenž má hříšníkům připomínat nutnost kát se, pokání³, ale rovněž je spjat s příchodem mesiáše⁴. Mesiánští Židé proto také považují tyto budoucí události za naplnění tohoto původního významu, neboť je to tedy právě zvuk šofaru, který bude signalizovat dle Pavlova textu znovusjednocení věřících. Tyto paralely pak mesiánští Židé nacházejí a předčítají i z dalších částí Nového Zákona (1 K 15, 50 - 58, Zj 4, 1). Toto eschatologické naplnění svátku Roš ha-šana je v mesiánském judaismu rovněž podepřeno starozákonním textem z knihy proroka Izajáše:

„I stane se v onen den, že Hospodin vymlátí klasy, od Řeky až k potoku Egyptskému, to vy, synové Izraelovi, budete sbíráni jeden po druhém. V onen den zaduje na velikou

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Customs*, Baltimore 1996, 87.

² Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 67.

³ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 216.

⁴ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 216.

polnici a přijdou ti, kdo bloudí bez domova v zemi asyrské, i ti, kdo byli vyhnáni do egyptské země, a budou se klanět Hospodinu na svaté hoře v Jeruzalémě." (Iz 27, 12 - 13).

Stejně tak se mesiánští Židé obracejí i přímo na Ježíšova slova, tak jak je zaznamenává Matoušovo evangelium, jakožto na potvrzení takto avizovaných budoucích - eschatologických událostí. V této kapitole Ježíš odpovídá na dotazy věřících o budoucnosti Izraele¹:

„On vyšle své anděly s mohutným zvukem šofaru a ti shromáždí jeho vyvolené od čtyř úhlů světa, od jednéh konců nebe ke druhým" (Mt 24, 31).

Nyní, po seznámení se jak se starozákonním a rovněž novozákonním pozadím tohoto svátku pro mesiánské Židy, můžeme již plně přistoupit k praktickým aspektům oslavy svátku Roš ha-šana Židy věřícími v Ježíšovo mesiášství.

V prostředí mesiánských Židů se můžeme opět setkat s variabilitou a větším počtem možností jak svátek oslavit². Hlavní rysy jsou však všem společné. V mesiánské synagoze začínají přípravy již předcházející měsíc, elul, kdy se také pravidelně po bohoslužbách po celou dobu trvání elulu vytrubuje na šofar³ v předzvěsti blížících se svátků. Modlitby jsou v toto období rovněž zaměřeny na pokání¹. Mesiánští Židé ve svých obchodech a např. i ve svých nakladatelstvích nabízejí dokonce nákup vlastního šofaru, pro vlastní vytrubování po ranních elulových modlitbách. Důležitý je také večer předcházející prvnímu dni měsíce tišri. Přípravy se opět týkají sváteční večeře v rodinném prostředí. Stůl by měl být ozdoben nejlepším ubrusem, užito

Ju—————

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 68.

² Cohen, Bruce. *Returning: A Jewish Journey To Faith in the God of Israel and the Messiah from Nazareth*, New York 2003, 9.

³ *Ibid.*, 10.

nejlepší stolní nádobí a dva svícny. Stejně jako v tradičním pojetí, i mesiánští Židé se přidržují starozákonního odkazu z knihy Izajášovi: „...i kdyby vaše hříchy byly jako šarlat, zbělejí jako sníh, i kdyby byly rudé jako purpur, budou bílé jako vlna“ (Iz 1, 18) a proto obyčejně používají především bílou v barvu i v rámci rodinné oslavy² a osobního ošacení. Mesiánští Židé se však touto symbolicky užívanou barvou kromě tradičního významu židovského rovněž zároveň na očistu od hříchu skrze svého Mesiáše³. Při rozžehání svícnu se pak pronášejí následující požehnání, jež může být pronášeno v hebrejském anebo anglickém (národním) jazyce⁴:

„Barukh atah Adonai Elohenu melekh ha-olam, asher kidshanu b'mitzohtav, v'tzi-vanu l'hadleek ner shel yom tov.“

„Požehnaný jsi Hospodine, náš Bože, králi světa, který jsi nás posvětil svými příkázáními a přikázal nám zapálit sváteční světlo.“

Po zapálení se pronáší tradiční beraka nad sladkým vínem a speciální novoroční sladkou chalou⁵ (chlebem) s rozinkami. Obojí, stejně jako v domácnostech tradičních Židů (viz. historická část kapitoly), připomíná důležité téma svátku Roš ha-šana, tedy očekávání prožití sladkého nového roku v Božím požehnání¹. Dalším jídlem, které je podáváno se stejným motivem, jsou pak mrkve s medem, dort, jablka namáčená v medu. Hlavním jídlem pak může být krůta či hovězí žebro. Symbolickým jídlem je pak uvařená ryba servírovaná i s hlavou, neboť tento specifický pokrm má

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 69.

² *Ibid.*, 68.

³ Kasdan, Barney. *God's Appointed Customs*, Baltimore 1996, 45.

⁴ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 68.

⁵ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 50.

symbolizovat Boží slib, že Izrael nebude déle ocasem, nýbrž hlavou² (viz. Dt 28, 13). Po večeři nastává čas pro modlitbu a meditaci. Rovněž pro mesiánské Židy je v tyto dny důležitá společná bohoslužba v synagoze, kterých se buduje především v USA a také v Izraeli stále více³, ovšem přesto žije stále mnoho mesiánských Židů daleko od nejbližší mesiánské synagogy a proto mesiánský judaismus nevylučuje pouze domácí zbožnost⁴.

Pokud je v blízkosti mesiánská synagoga, probíhá v ní po oba sváteční dny ráno specifická bohoslužba po vzoru tradičního židovského průběhu, ovšem za předčítání také textů novozákonních, jak jsme si obé již přibližovali výše. Po této ranní bohoslužbě (zpravidla v první den svátku) obvykle později odpoledne, je rovněž po vzoru tradičního judaismu udržován speciální ceremoniál zvaný Tašlich⁵ (v překladu doslova „odhodíš⁶“). Tento obřad vystihuje symbolické odhození hříchů a děje se ve znamení pokání. Mesiánští Židé se zpravidla sejdou u řeky, rybníka, či moře a při odříkání textu z knihy proroka Micheáše (Mi 7, 18 - 20), která hříšníkům dodává naději na Boží „vhození všech jejich hříchů do mořských hlubin“ (Mi 7, 19) symbolicky odhazují kousky chleba, symbolizující jejich vinu⁷. Ovšem nebyl by to mesiánský judaismus, aby nevmísil a nedoplnil původní židovskou tradici novým rozměrem. Jak již víme, slaví mesiánští Židé v rámci Nového roku rovněž křest Ježíše Nazaretského. Proto je také právě obřad tašlich často užívanou příležitostí ke křtu na odpouštění hříchů nových členů. Ideální jsou k tomu samozřejmě podmínky tam,

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 69.

² Cohen, Bruce. *Returning: A Jewish Journey To Faith in the God of Israel and the Messiah from Nazareth*, New York 2003, 8.

³ Lowenthal, Jeffrey. *Mess* [on line]. c2006, poslední revize 13. 1. 2006 [cit. 2006-1-25]. <<http://www.mjaa.org/about/timeline.htm>>.

⁴ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 69.

⁵ *Ibid.*, 70.

⁶ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, Praha 1998, 225.

⁷ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 70.

kde panuje teplejší klima, proto se ponořováním věřících do očistné vody setkáme např. v kongregaci mesiánských Židů v San Diegu, kterou autor monitoruje. V příloze autora také opět dokládá užívané recepty a i jiné praktické návody vztahující se ke svátku Roš ha-šana, užívaných mesiánskými Židy.

VIII. Jom kipur

VIII. A) Historické pozadí svátku a jeho tradiční pojetí

V desátý den pro svátcích Roš ha-šana vrcholí období pokání Dnem smíření¹ (Jom kipur). Svátkem, který je význačným a závažným dnem, dnem přísného postu, je 10. den měsíce tišri², kdy jej stejně jako tradiční Židé slaví i Židé mesiánští. Je velevýznamným završením dnů plynoucím od svátku Roš ha-šana, které jsou dny pokání³. V době chrámu byl Jom kipur významným dnem, ve kterém velekněz, oděný do bílého roucha, vstupoval do svatyně, kde vykonával smírné obřady za hříchy Izraele⁴. Kořeny svátku jsou však velmi prastaré. Vztah lze hledat již se zvykem primitivních národů obětovat za hříchy lidu kozla⁵. Další podobnost nacházíme u slavení babylonského Nového roku, kde již rovněž znali obřad očištění chrámu boha Nabu¹. Předpokládá se, že původní očistné a smiřující rituály, jež byly původně samostatného charakteru a užívali se jak k očištění

Ju—————

¹ Schubert, Kurt. *Židovské náboženství v proměnách věků*, Praha 1995, 115.

² Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 74.

³ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 44.

⁴ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 74.

⁵ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 44.

lidu tak i svatyně, byly později v poexilní době spojeny a vytvořily tak slavnostní obřad pro jeden sváteční den, dnešní Den smíření². Předchozí den je dnem přípravy a má slavnostní ráz. Není dovoleno se postit, je zvykem věnovat se charitě, smíru se svým okolím, či návštěvě hřbitova³. Odpoledne se vykonává rituální koupel a po odpolední modlitbě se podává poslední jídlo před zmíněným postem, který mám trvat celý následný den, až do noci. Ustanovení tohoto svátku i pravidla pro přísný post nalezneme opět v knize Leviticus, jejíž 16. kapitola je i hlavním tématem sváteční bohoslužby, neboť právě zde je tento den označen jakožto den očisty a odpuštění, osvobození od všech hříchů „Budete před Hospodinem čisti“ (Lv 16, 30). Přesné a přísné formulování Božího pravidla pro desátý den měsíce tišri pak je obsažen v kapitole 27. (verše 27 - 32). Zde je na místě si připomenout slova „A budete trápit (hladem) své duše a přinesete zápalnou oběť Hospodinu. A žádnou práce nebudete právě ten den vykonávat, protože je to den očisty, jež vás má očistit před Hospodinem“ (Lv 23, 27 - 28). Z toho a dalšího textu v praxi plyne nejen přísný půst, ale i zákaz koupání, péče o tělo, manželský styk, je dále zakázáno nošení kožených bot, neboť tento den nelze předstoupit před Boha v botách, pro něž muselo nějaké zvíře zaplatit svým životem⁴. Půst a odříkání má člověka v tuto dobu odvést od postranních myšlenek a připomenout mu, že původem hříchu je často neschopnost ovládat tělesné pudy a žádosti⁵. S smířením s Bohem však souvisí jakožto předpoklad nejdříve právě usmíření s lidmi, každý by se měl obrátit na své

¹ Bič, Miloš, *Ze světa Starého Zákona sv. 2.*, Praha 1986, 116.

² Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 44 - 45.

³ *Ibid.*, 45.

⁴ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 74 - 75.

⁵ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 47.

bližní, kterým ublížil, aby je žádal za odpuštění¹. V rámci domácího průběhu oslavy je opět důležitá příprava před slavnostním večerním jídlem. Zapalují se dvě svíce sobotní ale také ještě třetí svíce, která bude hořet po celý svátek². Při jejím rozžehání se pronáší zvláštní děkovná beraka za zachování našich životů³.

K obvyklému sobotnímu požehnání je pak ještě připojena prosba o Boží pomoc⁴. Před odchodem na večerní bohoslužbu do synagogy žehnají rodiče své děti. Bohoslužba v předvečer svátku začíná modlitbou Kol nidre (Všechny sliby), což je prosba za odpuštění všech nesplněných slibů, které člověk učinil v minulém roce. Míněny jsou neuvážené závazky k Bohu pramenící z náboženské horlivosti⁵. Modlitba je známá svou vážnou melodií. Ti nejzbožnější z Židů pak zůstávají v synagoze celou noc a věnují se rozjímání a modlitbám. Ústřední úlohu zde sehrává čtení žalmů⁶. Taktéž i Jom kipur charakterizuje bílá barva, a rovněž v prostředí mesiánského judaismu tato barva symbolizuje a připomíná naši odevzdanost do vůle Boží. Tímto připomenutím je zpravidla nošení pohřebního rubáše, tzv. kitlu⁷. To však platí až pro samotný svátek Jom kipur, nikoliv pro předvečerní bohoslužbu⁸. Desátý den v měsíci tišri začíná bohoslužba již brzy ráno a pro délku jejího trvání je též nazýván „dlouhý den¹“. Typickými částmi bohoslužby jsou vyznání hříchů - Viduj, litanie Avinu malkenu a také kající modlitby selichot. Po čtení odstavců z Tóry a čtení

Ju—————

¹ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 75.

² Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 79.

³ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 45.

⁴ *Ibid.*, 45.

⁵ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 47.

⁶ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 75 - 76.

⁷ Nerel, Gershon, *Symbols used by Messianic Judaism in Israel Today*, New York 1999, 39.

⁸ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 75.

z proroka Izaiáše následuje zádušní modlitba Mazkir². Hlavním tématem „dodatečné“ modlitby Musafu³ je připomenutí obřadů spojených se svátkem v Jeruzalémském chrámu. Vyvrcholením dne je závěrečná bohoslužba neila, pronášená před otevřeným svatostánkem a zakončená společným vyznáním jednoty Boží a závěrečným troubením na šofar⁴. Název této závěrečné bohoslužby znamená „uzavření, uzamčení“, neboť se v době existence Jeruzalémského chrámu konala při zavírání brány⁵. Připomíná symbolicky okamžik, kdy Bůh uzavírá svůj roční soud nad člověkem. Poté se již Židé rozcházejí do svých domovů. I nyní při závěrečném loučení Židů můžeme zaslechnout pozdrav „Příští rok v Jeruzalémě“⁶. My se však již nyní věnujme naší hlavní problematice a poohlédněme se za průběhem svátku v prostředí Židů mesiánských.

VIII. B) Biblické pozadí a průběh svátku v mesiánském judaismu

Desátý den měsíce tišri je i pro mesiánské Židy velmi vážným a významným svátkem. Zatímco však ostatní Židé skrze své modlitby o tomto svátku hledí s důvěrou k Bohu v naději

¹ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 46.

² Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 49.

³ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 124.

⁴ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 46.

⁵ *Ibid.*, 47.

⁶ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 49.

na Boží odpuštění, osvobození z poroby hříchu, mesiánští Židé spatřují a připomínají si vysokou Hospodinovu cenu odpuštění všech hříchů, tedy vykupitelskou smrt Mesiášovu na kříži. Na jedné straně mesiánští Židé tedy vnímají a připomínají si Mesiášovo utrpení za naši slabost, zároveň v tento den hledí „s důvěrou a radostí¹“ k Mesiáši a naplněnému prorockému očekávání. V tomto ohledu nejdůležitějším novozákonním textem, který o Jom Kipur v mesiánské synagoze zaznívá, jsou opět slova rabiho Saula z Tarsu, jak mesiánští Židé nazývají apoštola Pavla. Jedná se o úsek z Pavlova listu Římanům, vysvětlující význam pokání v kontextu Jom kipur, který si pro větší autentičnost přečteme ve znění Complete Jewish Bible, tedy Bible vydané a užívané zejména americkými mesiánskými Židy:

„všichni zhřešili a jsou daleko od Boží slávy, jsou ospravedlňováni zadarmo jeho milostí vykoupením v Mesiáši Ježíši. Jeho ustanovil Bůh, aby svou vlastní smrtí se stal smírnou odčiňující obětí pro ty, kdo věří. Tak prokázal, že byl spravedlivý, když již dříve trpělivě promíjel hříchy. Svou spravedlností prokázal i nynějším čase, aby bylo zjevné, že je spravedlivý a ospravedlňuje toho, kdo žije z víry v Ježíše“ (Ř 3, 23 - 26).

V návaznosti na Pavlovu postavu si opět Mesiánští Židé dokládají stopy slavení svátku Jom Kipur v Novém Zákoně. Za významný považují úsek z knihy Skutků apoštolů, kde se Pavel z Tarsu při své cestě do Říma, jak popisuje autor biblického textu, plavil po rozbouřeném moři po vzpomínaném dni postu, za který vzhledem k popisovaným panujícím přírodním podmínkám považují Jom kipur² (Sk 27, 9). Tato zmínka také koresponduje s tím, že Židé po svátku Sukot

Ju_____

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 82.

² Fischer, Patrice. *Traditions: Keeping the Faith*, Los Angeles 1999, 8.

(pět dní po Dni smíření) už nepodnikali cesty po moři¹. Nyní se ale vraťme zpět k postavě Mesiáše. Mesiánští Židé za významnou četbu v Den smíření rovněž považují text 61. kapitoly knihy Izajáš, který se již nezařazuje do tradičního ročního cyklu čtení v synagoze v prostředí tradičního judaismu². Zajímavostí také je, že v současné době se však v tradičním judaismu (a samozřejmě i v judaismu mesiánském) čte předcházející 57. a 58. kapitola z proroka Izajáše, které ostře kritizují nepravý púst¹. Text 61. kapitoly pak nabývá v mesiánském judaismu na aktuálnosti především pro svou spojitost s Ježíšem Nazaretským, dle slov Lukášova evangelia, které si nyní pozorně přečtème:

„Přišel do Nazareta, kde vyrostl. Podle svého obyčeje vešel v sobotní den do synagogy a povstal, aby četl z Písma. Podali mu knihu proroka Izaiáše, otevřel ji a našel místo, ke je psáno:

Duch Hospodinův jest nade mnou;

proto mne pomazal,

abych přinesl chudým radostnou zvěst;

poslal mne,

abych vyhlásil zajatcům propuštění

a slepým navrácení zraku,

abych propustil zdeptané na svobodu,

abych vyhlásil léto milosti Hospodinovy.

Pak zavřel knihu, dal ji sluhovi a posadil se; a oči všech v synagoze byly na něj upřeny. Promluvil k nim: „Dnes se splnilo toto Písmo, které jste právě slyšeli.“ Všichni mu přisvědčovali a divili se slovům milosti, vycházejícím z jeho úst. A říkali: „Což to není syn Josefův?“ (L 4, 16 - 22).

Ju_____

¹ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 45.

² Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 83.

Původní Izajášův text, stejně tedy pak jako výše uvedená citace z Lukášova evangelia, je chápána v prostředí mesiánského judaismu v souvislosti s 25. kapitolou knihy Leviticus:

„..v den smíření budete troubit na polnici v celé vaší zemi. Padesátý rok posvětíte a vyhlásíte v zemi svobodu všem jejím obyvatelům. Bude to pro vás léto milostivé, kdy se každý vrátíte ke svému vlastnictví a všichni se vrátí ke své čeledi“ (Lv 25, 10).

Mesiánští Židé proto vnímají Ježíšovu vlastní prezentaci v synagoze jako velmi významné mesiánské poselství².

Jom kipur zůstává však i pro mesiánské Židy dnem postu a pokání, dnem, jehož paralelou je zde „Smíření v krvi Beránkově³“, ale také i dnem, kdy Ježíš Nazaretský zjevuje své mesiášství, jak jsme si výše podložili, a také v tento den tedy mesiánští věřící Židé silně vnímají naplněné starozákonné proroctví⁴ (viz. Za 12, 10 a 13, 1). A tak po pokání přichází i zaslíbení obnovy, které si v návaznosti naplněných proroctví mesiánští Židé připomínají opět příhodnými slovy Pavlovými, jež bychom zaslechli v Den smíření v mesiánských synagogách¹:

„Abyste nespoleháli na svou vlastní moudrost, chtěl bych, bratři, abyste věděli o tomto tajemství: Část Izraele propadla zatvrzení, avšak jen do té doby, pokud nevejde plný počet pohanů. Pak bude spasen všechen Izrael, jak je psáno:

Přijde ze Sióna vysvoboditel,

¹ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 45 - 46.

² Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 83.

³ Schneider, Ludwig. *Stokrát o Izraeli*, Praha 1997, 29.

⁴ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 84.

odvrátí od Jákoba bezbožnost;
to bude má smlouva s nimi,
až sejmu jejich hříchy" (Ř 11, 25 - 27).

Mesiánští Židé si také těmito slovy připomínají závěrečné prorocké naplnění Jom Kipuru v druhém Mesiášově příchodu, jehož očekávání si 10. tišri připomínají².

Jak tedy vidíme, i pro mesiánské Židy si Jom kipur uchovává jedinečný význam a specifický je i způsob jeho oslavy. Srovnáme-li deset dní mezi svátky Roš ha-šana a Jom kipur, pak stejně jako v tradičním judaismu tak i v mesiánském pojetí je toto období obdobím pokání³. Nenajdeme zde však tolik stanovených či udržovaných předpisů pro tyto dny⁴. Pro mesiánské Židy je to období především hluboké osobní zbožnosti a meditace, kdy je doporučována četba tradičních textů pro toto období užívaných i v prostředí tradičním⁵, tedy především knihy proroka Jonáše a Ozeáše⁶. Nesetkáme se však už v takové míře s ranními bohoslužbami v tomto období, mesiánský judaismus jednak není jednotný a míra „ortodoxie“ se v jednotlivých sborech liší⁷, jednak nejsou mesiánské synagogy pro všechny mesiánské Židy dosud ze vzdálenostních příčin tolik dostupné a není jich tolik, a tak zřejmě i proto v tomto období klade důraz spíše na osobní modlitbu a rozjímání o významu svátků⁸.

Rovněž pro mesiánské Židy je předvečer svátku samého plný příprav a má rovněž slavnostní ráz. Před nadcházejícím postním dnem s koná bohatá večeře. Stůl je opět pečlivě

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 84.

² Fischer, John. *Messianic Services for the Festivals and Holy Days*, Palm Harbor 1992, 76.

³ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 75.

⁴ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 85.

⁵ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 45.

⁶ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 86.

⁷ Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)*, Praha 2004, 34

⁸ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 85.

vyzdoben, pro ubrus a dekorace se užívá bílá a stříbrná barva¹, kde význam opět dle i vlastní mesiánské interpretace značí naději na očištění od hříchů a odpuštění². Nad vínem se pronáší tradiční požehnání - kiduš, jako u ostatních Židů³, a nad chalou požehnání hamoci⁴. Ve stejném duchu jsou u mesiánských Židů v předvečer svátku podávány sladkosti pro symbolizování sladkého nového roku v odpuštění⁵.

Je pravdou, že mnozí mesiánští Židé se zamýšlejí nad významem postu, pakliže je odpuštění již dokonáno obětí Mesiáše, ovšem povětšinou se i mesiánští Židé v Den smíření postí, vycházejí totiž i z Ježíšových slov o požehnání postu. Připomínají si také stálou potřebu duchovního obrácení a očištění, k čemuž je post cestou⁶. Ještě o jednom významu Dne smíření u mesiánských Židů si však musíme povědět. Modlitby v synagogách mesiánských kongregací se často, dle novozákonní Pavlovské inspirace, upínají k budoucí naději všech Židů, jak ji Pavel z Tarsu vyjádřil slovy:

„Bratři, toužím z celého srdce a modlím se k Bohu, aby Izrael došel spásy“ (Ř 10, 1).

Večer se mesiánští Židé scházejí ve svých synagogách, pokud tedy žijí v dosahu kongregace spoluvěřících, zde se odehrává vyvrcholení celého svátku specifické v mesiánském pojetí. Průběh bohoslužby je, podobně jako v tradičním judaismu⁷, spíše pestrý a radostný. Liturgie je speciálně

Ju—————

¹ Nerel, Gershon, *Symbols used by Messianic Judaism in Israel Today*, New York 1999, 39.

² Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 85.

³ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 74.

⁴ Nerel, Gershon. *Symbols used by Messianic Judaism in Israel Today*, New York 1999, 39.

⁵ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 86.

⁶ *Ibid.*, 86 - 87.

⁷ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 45.

pro tento den obohacena hudbou, slavností četbou výše uvedených biblických textů vyúsťující k oslavě odpuštění skrze Mesiáše Ježíše¹. Mesiánští Židé však se často potýkají s problémy, kdy mnozí věřící žijí velké vzdálenosti od nejbližšího sboru a mesiánské synagogy, tudíž hraje významnou úlohu vydávání mnoha publikací a výborné služby na internetu, distribuce různých DVD, CD, a publikací na adresy věřících. Takovýto servis funguje v mesiánském prostředí výborně, stejně jako charita, misie, semináře, atp. Proto mesiánští rabíni nabádají i takto odloučené rodiny a jednotlivce k hluboké osobní zbožnosti v tento den, k četbě zmíněných biblických textů a rozjímání². I mezi mesiánskými Židy jsou tací, kteří dle původní tradice³, drží po celý den a noc půst a odříkání dle velmi přísných pravidel⁴, podobně jako ortodoxní Židé. Vyjadřují tak své pokání, ale i radost a vyjádření díky za Boží odpuštění v Mesiášově oběti⁵.

Ještě se v samém závěru ale vraťme do San Diega, kde žije námi již vzpomínaná komunita mesiánských Židů, abychom na chvíli „nahlédli“ do jejich průběhu svátečního dne. Zde se v poslední hodinu před západem slunce věřící scházejí, dle původní židovské tradice⁶, aby společně prožili vyvrcholení dne slavnostní bohoslužbou ne'ilou, kdy společně čtou biblické texty, modlí se a předčítají ze svého vlastními silami zkomponovaného a vydaného siduru (židovské modlitební knížky⁷). Po západu slunce a zpěvu písní pronášejí požehnání nad vínem a nad chalou, kdy symbolicky

Ju_____

¹ Nerel, Gershon, *Symbols used by Messianic Judaism in Israel Today*, New York 1999, 39.

² Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 86.

³ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 47.

⁴ Nerel, Gershon, *Symbols used by Messianic Judaism in Israel Today*, New York 1999, 40.

⁵ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 86.

⁶ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 126.

⁷ *Ibid.*, 174.

první pokrm a nápoj, který po ukončení postu pozřou, je sladký - tedy ve výše vzpomínané symbolice. I zde se setkáme s typickým zpěvem Avinu malkenu („Náš otče, náš Králi¹“), který je v podobě, v jaké jej autor získal od zdejšího sboru, přetištěn do přílohy této práce. Po západu slunce odcházejí na malou společnou večeři, aby tak společně strávili následné okamžiky². Jako i ostatní Židé, tak i ti mesiánští však už musejí v přípravách myslet na blížící se svátek Sukot.

IX. Chanuka

IX. A) Historické pozadí svátku a jeho tradiční pojetí

Chanuka patří společně s Purimem k jednomu ze dvou svátků k jejichž oslavě se obecně připojuje i mesiánský judaismus, jejichž ustanovení nevychází z Tóry³. Oba jsou vzpomínkou na významné události v dějinách Izraele, slaví se v zimním období a jsou nejveselejšími židovskými svátky⁴, bývají též označovány jakožto „menší svátky“. Výraz „chanuka“ znamená doslova „zasvěcení“ či „dedikace⁵“ a obsahuje tedy v sobě význam svátku jakožto svátku zasvěcení či posvěcení chrámu⁶, k němuž došlo po očištění jeruzalémského chrámu a zbudování nového oltáře zápalných obětí za makabejského povstání v roce 164 př. Kr., které ukončilo čtyřleté období

Ju—————

¹ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 126.

² Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 86.

³ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 48.

⁴ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 57.

⁵ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 51.

⁶ *Ibid.*, 51 - 52.

syrské perzekuce a násilné helenizace židovského obyvatelstva způsobené syrským králem Antiochem IV. Epifanem (175 - 164 př. Kr.). Toto vyčištění a znovuposvěcení chrámu začalo 25. dne měsíce kislevu a trvalo osm dní (do 2. tevetu), v tomto období se slaví dodnes. Tehdejší slavnost se konala po vzoru Šalomounovy slavnosti při zbudování chrámu a je popsána v 1 Mak 4, 36 - 59.

Důležitou roli sehrálo zapálení menory - sedmiramenného svícnu. Rabínská tradice (traktát Šabat¹) uvádí, že po útěku nepřítele se v chrámu našel jen jediný džbánek neposkrvněného oleje, který by byl vystačil jen na jediný den. Protože se ale stal zázrak a olej vydržel hořet v menoře celých osm dní, zapalují na paměť této události v domácnostech i synagogách tradiční i mesiánští Židé po osm dní světla ve speciálním osmiramenném svícnu zvaném chanukija². Na svícnu je ještě devátá, pomocná svíce, kterou se svícen zapaluje. Svíce se zapalují vždy po setmění, a to vždy postupně po jednotlivých dnech (vždy jedna navíc), můžeme zde tedy spatřovat jistou podobnost s postupným zapalováním čtyř adventních svící v křesťanském předvánočním období.

Tyto sváteční dny totiž většinou připadají na prosinec, čili na údobí křesťanského adventu, proto se Chanuce taktéž někdy říká „židovské Vánoce“, čemuž se mesiánští Židé brání³ a neslaví v tyto dny narození svého Mesiáše, které jak již víme, přiřazují do svátku Sukot (viz. kapitola Sukot).

Postupné rozsvěcování svíček chanukije je jediným symbolickým obřadem svátku Chanuka. Nejprve se vždy zapálí

Ju_____

¹ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 57.

² Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 49.

³ Cohen, Bruce. „Hanukkah: Not Just A Jewish Christmas“, *Messianic Jewish Life!* no. 1, Baltimore 1999, 2 - 11.

pomocná svíce, drží se v rukou a pronášejí se hebrejsky požehnání:

„Požehnaný jsi, Hospodine, náš Bože, králi světa, který nás posvětil svými příkazy a nařídil nám rozsvěcovat světlo Chanuky. Požehnaný jsi, Hospodine, náš Bože, králi světa, který prokazoval divy našim otcům až do této doby¹.“

V synagoze i doma se poté ještě zpívá hymnus Ma'oz cur (Skalní pevnost mé spásy²). Chanukija může být tvořena buď svíčkami nebo také, dle původní tradice olejovými světélky³. Nesmí se používat k žádnému účelu nežli samotnému slavnostnímu obřadu. Umístěn bývá v okně a znamená tak rovněž jisté přihlášení se ke své víře. Je třeba nyní zmínit tradiční dětskou hrou s tímto obřadem spojenou, v jidiš zvanou dreidl⁴, tedy vlčka - čili tzv. „káča.“ V těchto dnech také dostává mládež finanční dárky a k tradičním jídlům patří bramborové placky anebo koblihy⁵. Ranní synagogální bohoslužby se vyznačují předčítáním z Tóry (Numeri 7, 1 - 8, 4 děleno na všech osm dní) a i o Chanuce se zařazuje Halel⁶ (Žalmy 113 - 118). Také v synagoze se zapaluje chanukija, která zde stojí na podstavci před schránkou Tóry.

Ju

¹ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 49.

² Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 52.

³ Schubert, Kurt. *Židovské náboženství v proměnách věků*, Praha 1995, 116.

⁴ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 58.

⁵ *Ibid.*, 58.

⁶ Schubert, Kurt. *Židovské náboženství v proměnách věků*, Praha 1995, 116.

IX. B) Biblické pozadí a průběh svátku v mesiánském judaismu

Jedním z důležitých důvodů proč mesiánští Židé slaví Chanuku je skutečnost, že i Mesiáš, tedy Ježíš Nazaretský slavil tento svátek:

„Byly právě svátky posvěcení jeruzalémského chrámu; bylo to v zimě. Ježíš se procházel v chrámě, v sloupoví Šalomounově“ (J 10, 22 - 23).

Je pro ně v této souvislosti též velmi významně přijímáno, že Ježíš Nazaretský slavil Chanuku v jeruzalémském chrámu, který byl jen o nemnoho generací dříve očištěn za makabejského povstání¹. V této souvislosti si můžeme tedy uvést, že mesiánští Židé jaksi prohlubují původní význam svátku vzešlý z historické události - tedy osvobození Jeruzaléma do duchovní roviny vysvobození, či vykoupení vykupitelem - Mesiášem Ježíšem, které si připomínají, a jehož druhý příchod stále očekávají². Četli-li bychom další řádky z výše ocitované části Janova evangelia, čteného v tyto dny v mesiánských synagogách³, dočetli bychom se, že v chrámu na otázky Židů Ježíš opět odpovídá potvrzením svého mesiášského nároku (J 10, 25 - 39). Čili pro mesiánské Židy je Chanuka také připomínkou tohoto Ježíšova sebeprohlášení, což má výše zmíněnou vykupitelskou souvislost s předcházejícím „fyzickým“ osvobozením města a chrámu od pohanů za makabejského povstání roku 164 př. Kr. Víme také, že mesiánští Židé zpravidla do období svátku Chanuka nesituují Ježíšovo narození (viz. kapitola o svátku

Ju_____

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 113.

² Cohen, Bruce. „Hanukkah: Not Just A Jewish Christmas“, *Messianic Jewish Life!* no. 1, Baltimore 1999, 4 - 6.

³ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 114.

Sukot), ale přesto tu jistou souvislost s křesťanskými Vánoce nalezneme, a snad ji i my sami po právě přečtených řádcích více porozumíme. Mesiánští Židé jsou si vědomi jisté (úmyslné, či Bohem zamýšlené) návaznosti zázraků, který se o Chanuce naplňuje. Prvním chápou Boží vůli, která nedopustila úspěch Epifanova helenizujícího záměru, a zapříčinila tak, že se Ježíš mohl o necelých dvě stě let později procházet na stejném místě mezi Židy, jejichž přítomnost by v případě Epifanova úspěchu byla vyloučena, a odpovědět jim na otázku, zda je on tím Mesiášem¹. Přítomnost Ježíšova je pak zapříčiněna druhým zázrakem, tedy tím, který křesťané slaví o Vánocích, tedy příchodem Mesiáše na svět. I Chanuka je tedy vedle Sukotu významným svátkem, připomínajícím Mesiášův příchod².

Symbolika chrámu je rovněž novozákonními čteními v tyto dny, kdy již kamenný jeruzalémský chrám nestojí, v mesiánských synagogách připomínána (1 K 6, 18 - 20) jakožto symbolika „chrámu v srdci každého skutečně věřícího³“ kde prodlévá Duch Boží⁴ a je v něm tak tedy po „fyzickém“ vzoru chanukije rozsvíceno „vnitřní“ světlo, tedy víra, jež je navenek symbolizována svícem chanukije⁵. Takto tedy mesiánští Židé chápou význam Chanuky a rovněž symbolu chanukije, kterou jak již víme stejně jako všichni ostatní Židé v každý z osmi večerů svátku rozžihají devátou svíčkou (či lampičkou) tzv. šamašem⁶. V tomto je tedy postup mesiánských Židů shodný s tradičním pojetím, někteří mesiánští Židé dokonce plně zachovávají tradiční židovské beraky pronášené při zapalování svící tak, jak jsme si je

Ju_____

¹ Cohen, Bruce. „Hanukkah: Not Just A Jewish Christmas“, *Messianic Jewish Life!* no. 1, Baltimore 1999, 4 - 6.

² Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 114.

³ *Ibid.*, 114 - 115.

⁴ Cohen, Bruce. „Hanukkah: Not Just A Jewish Christmas“, *Messianic Jewish Life!* no. 1, Baltimore 1999, 4 - 6.

⁵ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 114 - 115.

⁶ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 52.

výše uváděli (kapitola IX. A). Můžeme se však setkat i s beraky typickými pro mesiánský judaismus, jak je již známe např. z kapitoly o šabatu. Ty jsou pak navíc vždy zakončeny slovy: „ve jménu Ježíše, světla světa¹.“ I mesiánští Židé zpívají již zmiňovaný tradiční hymnus Ma'oz cur, jehož znění je součástí každého mesiánského zpěvníku, děti rovněž hrají při zapalování svící „dreidla“ tedy obdobu naší „káči“ a pro zajímavost a zpestření si v závěrečných přílohách uvedeme i návod k výrobě takové typické chanukové „káči“ z dílny mesiánských Židů². Poté již následuje sváteční večerní pokrm, tedy např. bramborové placky. Mesiánští Židé vyrábějí své vlastní chanukové svícny - chanukije nejrůznějších druhů, zpěvníky a příručky, rovněž inspirující video nahrávky jak Chanuku slavit v prostředí mesiánských rodin, CD hudební nahrávky vlastních písní, vlastní „káči“, pohlednice a dětské knížky, které si také můžeme v příloze prohlédnout.

Ju_____

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 115.

² *Ibid.*, 115 - 117.

X. Purim

X. A) Historické pozadí svátku a jeho tradiční pojetí

Druhým z menších svátků¹ kalendáře mesiánských Židů a posledním svátkem obecně začleňovaným mezi jimi vyznávané roční svátky² je po Chanuce další radostný svátek a to Purim. Jméno svátku je odvozeno od akadského „pur“³ znamenající hazardní hru nebo ekvivalent pro hru v kostky. S názvem svátku totiž souvisí i historická událost, která mu dala vzniknout a již si 14. dne měsíce adaru (případně, je-li přestupný rok tak až ve druhém adaru, adaru šeni⁴) všichni Židé připomínají. Datum svátku tak víceméně odpovídá době našeho masopustu⁵. Svátku předchází ještě postní den (13. adar) na památku postu⁶ královny Ester (Est 4, 16). A právě odvaha královny Ester a jejího strýce Mordechaje je hlavní příčinou vzniku svátku. Události, které si Židé připomínají, se staly za vlády krále Achašveroše v perské říši, za dob perské diaspory, a líčí je kniha Ester. Tehdy pyšný vezír Haman stanovil losem (odtud název svátku, též tzv. svátek losů⁷) nejvhodnější datum pro svůj záměr úplné genocidy židovských kmenů⁸.

Ju_____

¹ Schubert, Kurt. *Židovské náboženství v proměnách věků*, Praha 1995, 117.

² Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 10.

³ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 50.

⁴ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 159.

⁵ Schubert, Kurt. *Židovské náboženství v proměnách věků*, Praha 1995, 117.

⁶ *Ibid.*, 159 - 160.

⁷ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 57.

⁸ *Ibid.*, 57.

Odvážná (ale také krásná¹) královna Ester společně se svým strýcem však dokázali čelit této hrozbě, což vedlo k úspěšné sebeobraně vůči nepřítelům v nepříznivé situaci². Symbolické proklínání onoho Hamana, jež je součástí tohoto svátku, si pak můžeme asociovat, jak již jsme si naznačovali, se symbolickým topením Smrtky, jimiž místní lidé dle své tradice vítali příchod Vesny, příchod jara³. Na paměť těchto dávných událostí je pro večerní i ranní bohoslužbu typické čtení se svitku Ester (nazývaného Megilat Ester⁴). Kdykoliv se v textu objeví Hamanovo jméno, je okamžitě přehlušeno křikem dětí a rachotem řehtaček, dospělí mohou dupat⁵. Pro knihu Ester je tradiční bohaté zdobení, ornamentální či figurální ilustrace. Nezbytnou součástí radostného a veselého svátku je samozřejmě slavnostní jídlo. V odpoledních hodinách je zvykem pojídat slavnostní pokrm, kupříkladu trojhranné sladké plněné koláčky, solený hrách a fazole, večer se pořádá hostina, kde má člověk vypít tolik vína, aby nebyl „schopen rozeznat Mordechaje od Hamana⁶.“ Dle knihy Ester (Est 9, 22) se také udržuje tradice vyměňování si o svátku alespoň dva druhy jídla k posílení přátelství a dobré vůle. Podobně se také posílají dary chudým, dárky přátelům a známým, které roznášejí děti, za což si i ony vyslouží svou odměnu, zejm. peněžní dárky⁷. Nejmenší v tyto dny jistě také potěší maškarní karnevaly, jež se v tyto dny zejména v Izraeli konají, a my v nich opět můžeme spatřovat zajímavou

Ju_____

¹ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 159.

² Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 57.

³ Schubert, Kurt. *Židovské náboženství v proměnách věků*, Praha 1995, 117.

⁴ Kunetka, František. *Židovský rok a jeho zvyky*, Olomouc 1994, 50.

⁵ Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, *Judaismus od A do Z*, Praha 1998, 159.

⁶ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 57.

⁷ Putík, Alexandr. „Bohoslužba všedních dnů a svátků“. In korporativní autor, *Židovské tradice a zvyky*, Praha 1992, 57.

paralelu se zdejšímaškarňím rejem. Nemenší oblibě se pak jistě těší i dětmi nacvičovaná představení na vzpomínané biblické motivy¹.

X. B) Biblické pozadí a průběh svátku v mesiánském judaismu

Z pohledu našeho zkoumání chápání jednotlivých významů a paralel v přístupu ke svátkům u mesiánských Židů, je Purim určitě výjimečným a zvláštním, ale stejně tak obdobně radostným a veselým svátkem. Jeho výjimečnost spočívá v poprvé chybějící přímé paralele, či jakékoli návaznosti na Nový Zákon a Ježíšovo působení či odkaz. Přesto mesiánští Židé na Purim, jakožto na významný židovský svátek nezapomínají a pokračují v tradici jeho oslavy. Snad jeden důraz však je mesiánskému judaismu v této návaznosti vlastní a specifický. Tímto důrazem je pro mesiánské Židy velmi citlivě a významně vnímané² Boží zaslíbení, jež se během událostí v perské říši rovněž projevilo, věčné ochrany svého lidu proti nepřátelům (Gn 12, 13). Z novozákonního pohledu vede k potvrzení pokračující platnosti Božího zaslíbení ujištění Pavlovo, neboli v mesiánské terminologii rabiho Saula z Tarsu:

„Vždyť Boží dary a jeho povolání jsou neodvolatelná. (Ř 11, 29)“

Tento význam i tento citát patří v mesiánských synagogách vedle tradiční četby Esterina příběhu k náplni synagogální

Ju_____

¹ Schubert, Kurt. *Židovské náboženství v proměnách věků*, Praha 1995, 117.

² Fischer, Patrice. *Traditions: Keeping the Faith*, Los Angeles 1999, 12 - 19.

liturgie¹. Čili takto můžeme nahlédnout do světa mesiánských Židů a porozumět věřícím, jejichž kontroverzní víra, často napadána a vyvracena ze strany tradičního judaismu, ale též ze strany křesťanské², hledá oporu svého sebepochopení především v biblickém odkazu. Inspirací k odvaze přijetí často okolím zpochybňované mesiánské víry (jak nyní jistě chápe čtenář jakéhokoliv vlastního vyznání) je pak právě ve svátku Purim odvaha krásné Ester. Pokud toto budeme vnímat očima mesiánských Židů, nebude pro nás tolik těžké porozumět jejich zbožnosti. Nyní také můžeme porozumět i tomu, že právě na tomto pozadí je pochopitelné, že Purim je také obvyklou příležitostí, kdy se mesiánští Židé zaměřují na misi a snaží se přizvat ostatní Židy na svůj purimový program³.

Datem svátku, se jako ve všech ostatních případech mesiánský judaismus od tradičního pojetí nijak neliší. Výraznou součástí svátku je v mesiánském judaismu 13. adar, kdy se po Esterině vzoru mesiánští Židé postí a hlavní náplní jejich modliteb a vnitřních meditací jsou přímlyvy za spásu Izraele, rovněž i zde související s novozákonním nazíráním na budoucnost Izraele⁴ (Ř 10, 1). Pokračování svátku však, jak sami uvidíme, se už opět odehrává ve veselém a radostném duchu⁵. Základem večerní bohoslužby zůstává i pro mesiánské Židy četba Megily, tedy svitku Ester⁶. Již na této bohoslužbě můžeme u mesiánských Židů spatřit děti oblečené do kostýmů malých Ester či Mordechajů, avšak i v jiných maskách, slovy mesiánského

Ju—————

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 126 - 127.

² Měchura, František. *Mesiánský judaismus dnes (bakalářská práce)*, Praha 2004, 44 - 45.

³ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 126 - 127.

⁴ *Ibid.*, 127.

⁵ Fischer, John. *Messianic Services for the Festival and Holy Days*, Palm Harbor 1992, 20.

⁶ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 127.

Žida Barneye Kasdana: „od masky prezidenta Spojených států až po Micky Mouse¹.“

Stejně tak i mesiánští Židé pokračují v tradici hlučení při zaznívání Hamanova jména, sami si vyrábějí anebo kupují různé řehtačky či ostatní hluk vytvářející pomůcky². Rovněž se i zde setkáme s kreativními jedinci, tudíž můžeme být svědky biblického příběhu v dětském divadelním provedení, stejně, jako bychom jej mohli vidět v prostředí Židů tradičních³.

Zvykem je také u mesiánských věřících připravovat sladké koláče zvané „Hamanovy uši⁴“, podarovávat blízké či chudé dárečky, a pro nás může být zajímavé, že i v této zvyklosti nalézají kontinuitu novozákonní, na niž poukazují⁵ a s níž se můžeme setkat na přáníčkách či pohlednicích.

Tato návaznost, kterou v Novém Zákoně mesiánští Židé nalézají a o Purimu ji připomínají, budiž také posledními slovy této práce, které jsou tradičně připisována Pavlovi z Tarsu:

„Tím vším jsem vám ukázal, že máme takto pracovat, pomáhat slabým a mít na paměti slova Pána Ježíše, který řekl: „Blaze tomu, kdo dává, ne tomu, kdo bere.“ (Sk 20, 35).

Ju_____

¹ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 128.

² Fischer, John. *Messianic Services for the Festival and Holy Days*, Palm Harbor 1992, 20.

³ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 128.

⁴ Olitzky, Kerry and Ronald Isaacs. *The How to Handbook for Jewish Living*, New Jersey 1993, 29.

⁵ Kasdan, Barney. *God's Appointed Times*, Baltimore 1993, 128.

Závěr

Naše práce je nyní u konce. Poznali jsme roční cyklus svátků v prostředí dnešních mesiánských Židů. Naším cílem bylo nejen poznat průběh svátku samotného, ale rovněž porozumět jeho významu (viz. Úvod) v rámci studia sebepochopení věřících, k čemuž bylo zapotřebí poznat současný kolorit tohoto náboženského směru, jemuž jsme věnovali pozornost v počátku práce, stejně tak i historické a biblické pozadí jednotlivých svátků, které je pro mesiánský judaismus klíčové. Cesty a prameny, které jsme k tomu použili, maximálně podpírají závěry této práce. Pracovali jsme vytyčenou metodou, čili studiem vědecké literatury, stejně jako náboženské, zejména liturgické a další teologické tvorby samotných mesiánských Židů, jak si nyní lze prolistovat v příloze, nezapomněli jsme se zabývat též sváteční hudbou, kulinářskými recepty a jinými okolnostmi a součástmi oslav svátků. Pro zachycení autentičnosti, čili pro splnění dalšího předpokladu pro pochopení a porozumění mesiánským Židům, jsme byli po celou dobu v rámci vlastního výzkumu v kontaktu s věřícími. Naším hlavním průvodcem, jemuž je autor hluboce zavázán za spolupráci, je jeden z největších sborů mesiánských Židů na světě, sbor Kehilat Ariel sídlící v San Diegu u Tichomořského pobřeží.

V čele tohoto sboru stojí jedna z klíčových postav tvořící se teologie mesiánského judaismu, plodný autor a absolvent mnoha amerických universit (Biola University, Talbot Theological Seminary v Jižní Kalifornii, University of Judaism etc.) Barney Kasdan, jehož doménou je praktická teologie a jehož liturgické směrnice jsou v této době jedním z klíčových děl celosvětového významu v této oblasti. Spoluprací s ním, jakožto i s dalšími mesiánskými Židy „na dálku“, možné zejména díky internetu a poště,

sledováním zaslaných nosičů DVD, jsme mohli proniknout blíže a nahlédli tak i do rodinného prostředí oslav, zjistili, že i mesiánští Židé, stejně jako je tomu u všech ostatních Židů, kladou důraz při oslavě svátků na vysvětlení jejich významu pro své děti, též v sobotu pro ně mají vlastní šabatové programy, i mesiánské děti o Chanuce házejí svého „vlčka“ - „káču“ atd. a setkáme se zde s celou řadou tradičních židovských liturgických a folklórních písní. Stejně tak ale jsme poznali celou řadu odlišností, vlastních náboženských písní, symboliky (také viz. dodatek), zcela nový je význam určitých svátků pro misionářské snažení mesiánských Židů. Už také známe hlavní a zásadní přehodnocení zachovávaných svátků. Je jím příchod Mesiáše, stejně jako očekávání jeho druhého příchodu na konci časů. Zjistili jsme, že přijetí Ježíše Nazaretského coby Mesiáše se projevilo v průběhu oslav svátků, v chápání jejich významu věřícími, stejně jakožto v celém jejich životě především svým „radostným poselstvím“, jehož odraz ve svátečních liturgiích je zřejmý a viditelný, tvoří naprostou specifičnost mesiánské oslavy a jak jsme poznali, zásadně se tak rodinná a synagogální liturgie významem i formou odlišuje od formy a obsahu tradičního judaismu. Na druhé straně však jsme zjistili, že zachovává mnohé z původní židovské tradice, a ta, i když pozměněna, zůstává nedílnou součástí tradice nové, v současných dnech se stále více vzrůstajícího mesiánského judaismu. My jsme zastihli v této práci mesiánský judaismus v období, kdy se formuje a utváří podoba svátků, neboť novodobá historie tohoto hnutí zatím nevytvořila jednotná pravidla či předpisy ke slavení svátků a jejich liturgii. Autor tak navázal na svou předešlou (bakalářskou) práci, pokračoval ve svém studiu tohoto zajímavého a kontroverzního náboženského směru, a věří, že svým poohlédnutím za ročním cyklem svátků

mesiánských Židů umožnil jejím čtenářům další nahlédnutí a porozumění náboženskému životu mesiánských Židů.

Porozumění je totiž základním a jediným krokem vedoucím k překonání zneužívání náboženství jakožto ideologie a příčiny k jakémukoliv konfliktu. To autor považuje za hlavní poslání současné religionistiky, a klade si jej za cíl.

SUMMARY

Feasts of the Messianic Jews

Messianic Judaism is a movement of the Jewish people, who believe that Jesus is the promised Jewish Messiah and Savior for Israel and the world. Messianic Jews have not stopped being Jewish. The rise of this movement began in the late 1960's and early 1970's. Today there are over 200 Messianic Synagogues in the United States and approximately 40 in Israel. The movement's rapid growth continues, with new congregations being started in the former Soviet Union, Latin America, and in key cities around the world. They celebrate the Jewish feasts, meet on the Sabbath, teach from the Torah and engage in other Jewish customs. For them it is also reason to celebrate all the Biblical Holy Days. We can talk about three pillars of holidays in Messianic Judaism today. The first is Torah, instruction for the feasts based on the study of the sacred texts. The second pillar is a rabbinic tradition and traditional Jewish customs for the feasts and the third pillar is New Covenant. In this context is very important for Messianic Jews, that Jesus was himself a traditional Jew living in the land of Israel. He called other Jews to follow him as Messiah and he observed the various feasts during his earthly life. His early followers considered themselves to be Jews who had found the promised Messiah. This is main inspiration for Messianic Jews.

Important also is, that they incorporate the New Covenant into the traditional observance of the holidays, into the home and synagogue liturgy and it changes the original observance of the feasts, as we can clearly see in Holy Day Shavuot - Pentecost, Pesach - The Passover, Sukkot - The

Feast of Tabernacles, Rosh HaShana - The New Year, Yom Kippur - The Day of Atonement, Hanukkah - The Feast of Dedication and Purim - The Feast of Lots. But we can find many ways how Messianic Jews observe their feasts, because they interpret these days that they are not meant to lead them into legalistic bondage, but they see freedom of the Biblical Holidays in Messiah Jesus - Yeshua. Nevertheless, they emit a different practical guides for understanding and celebrating the Biblical Holidays in Messianic believers and congregations, special songs for liturgy, crafts and recipes.

Použitá literatura

- Bič, Miloš, *Ze světa Starého zákona I, II*. Praha: Kalich, 1986.
- Cohen, Bruce, *Returning: A Jewish Journey To Faith in the God of Israel and the Messiah from Nazareth*. New York: Simon & Schuster, 2003.
- Doležalová, Jana, *Tradice židovské kuchyně*. Praha: Státní židovské muzeum v Praze, 1989.
- Fischer, John, *Messianic Services for the Festival and Holy Days*. Palm Harbor: Menorah Ministries, 1992.
- Fischer, Patrice, *Traditions: Keeping the Faith*. Los Angeles: Ariel Ministries Press, 1999.
- Flusser, David, *Esejské dobrodružství*. Praha: Oikoymenh, 1999.
- Gary, Thomas, *Messianic Judaism, Its History, Theology, and Polity*. New York: Mellen Press, 1998.
- Kasdan, Barney, *God's Appointed Customs*. Baltimore: Messianic Jewish Publishers, 1996.
- Kasdan, Barney, *God's Appointed Times*. Baltimore: Messianic Jewish Publishers, 1993.
- Kunetka, František, *Židovský rok a jeho zvyky*. Olomouc: MCM, 1994.
- Lane, Tony, *Dějiny křesťanského myšlení*. Praha: Návrat domů. 1999.
- Měchura, František, *Mesiánský judaismus dnes*. Praha: Bakalářská práce, 2004.
- Meyer-Liedholz, Dorothea. *Pesach*. Modřice: Vydavatelství a nakladatelství Josef Tůma, 2003.
- Much, Karl a Pfeifer, David, *Svár bratří v domě izraelském*. Praha: Themis, 2000.
- Nerel, Gershon, *Symbols used by Messianic Judaism in Israel Today*. New York: Menorah Publishing Company, 1999.

- Olitzky, Kerry and Ronald Isaacs, *The How to Handbook for Jewish Living*. New Jersey: Ktav, 1993.
- Prudký, Martin. *Židé a křesťané, zvláštní lid boží*. Brno, CDK, 1995.
- Robertson, Arthur, *A Harmony of the Gospels*. New York: Grand Rapids: Baker Book House, 1922.
- Rubin, Barry and Steffi, *The Messianic Passover Haggadah*. Baltimore: Messianic Jewish Publishers, 2005.
- Schneider, Ludwig, *30 let sjednoceného Jeruzaléma*. Ostrava: A-Alef, 1997.
- Schneider, Ludwig, *Stokrát o Izraeli*. Praha: Sborový dopis, 1997.
- Schubert, Kurt. *Židovské náboženství v proměnách věků*. Praha: Vyšehrad, 1995.
- Tresmontant, Claude. *Hebrejský Kristus*. Košice: Knižná dielňa Timotej, 1996.
- Vlasáková, Olga, *Velikonoce*. Rakovník: Okresní muzeum Rakovník, 1992.
- Messianic Jewish Life!* no. 1 (časopis), Baltimore, 1999.
- Messianic Jewish Life!* no. 2 (časopis), Baltimore, 1999.
- Messianic Jewish Life!* no. 3 (časopis), Baltimore, 1999.

sborníky:

- Čítanka židovsko - křesťanského dialogu*. Ed. Helen Fryová, Praha: Kalich/Vyšehrad, 2003.
- Židovské tradice a zvyky*. Ed. Jiřina Šedinová, Praha: Státní židovské muzeum v Praze, 1992.
- Večerní modlitby pro šabat a svátky*. Ed. Thomas Salamon a Benjamin Kuras. Praha: Židovská liberální unie v České republice, 2001.

slovníky:

- Biblický slovník*. Adolf Novotný, Praha: Kalich, 1956.
- Judaismus, křesťanství, islám*. Helena Pavlicová a kol., Praha: Mladá fronta 1994.
- Judaismus od A do Z*. Newman, Ja'akov a Sivan, Gavri'el, Praha: Sefer, 1998.
- Slovník Židovsko - křesťanského dialogu*. Marc D. Angel a kol., Praha: Oikoymenh, 1994.

- Bible*, ekumenický překlad. Praha: Biblická společnost, 1990.
- Complete Jewish Bible*. Clarksville: Jewish New Testament Publications, 1998.

internetové odkazy

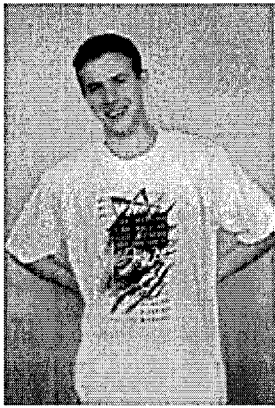
- <http://www.amfi.org>
- <http://www.mjaa.org>
- <http://www.messianicjewish.net>

osobní rozhovory autora

- Barney Kasdan - mesiánský teolog a čelní představitel sboru mesiánských Židů v San Diegu, interview prostřednictvím e-mailu listopad 2005 - únor 2006.
- Martin Crowley, asistent generálního sekretáře Messianic Jewish Alliance of America, interview prostřednictvím e-mailu a poštovní korespondence 9. - 25. ledna 2006.

Aaron Parry - rabín a vedoucí pracovník edukačního oddělení
Jews for Judaism, interview prostřednictvím e-mailu 7.
února 2006.

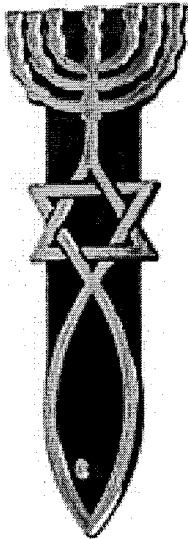
Edith Claser, mesiánská Židovka z Clarksvillu v USA a
pracovnice mesiánského nakladatelství, interview
prostřednictvím e-mailu 15. ledna - 10. února 2006.

Mladík z Clarksvillu a tričko s nápisem „Yeshua the Messiah“

Nevyplněný certifikát pro obřad Bar Micva z Clarksvillu

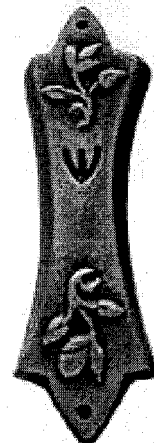
Nálepka na automobily mesiánských Židů, obsahující křesťanskou i židovskou symboliku

Přívěšek na klíče se stejným symbolem mesiánských Židů

Šofar mesiánských Židů ze San Diega

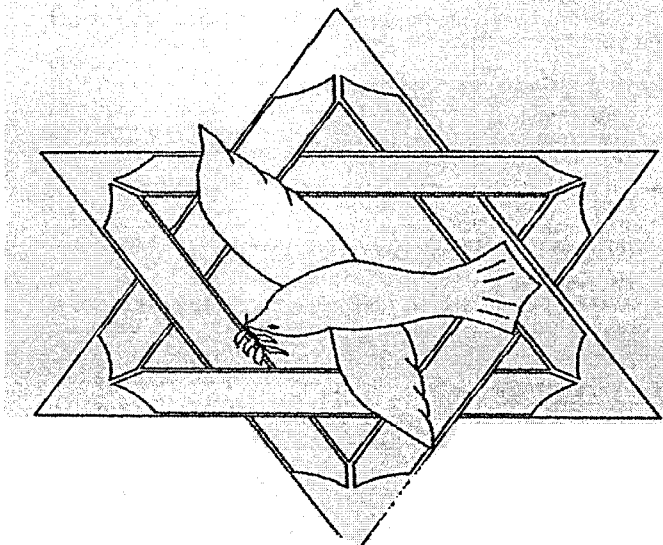

Mezuzá užívaná mesiánskými Židy

HOLY SPIRIT PICTURE

Materials:
picture below copied onto paper
pens
mat board—optional

Directions:
Color and glue onto a board.

U příležitosti svátku Roš ha-šana si mesiánští Židé rovněž připomínají působení Ducha Svatého, obrázek pro děti, San Diego

Sukkot Recipes

FRUIT SALAD

Ingredients:

Ripe fruits such as melons, bananas, pineapple, peaches, nectarines and grapes.

Directions:

Cut melons or scoop out ball shapes. Add remaining fruits. Can serve as a side dish or dessert, adding flaked coconut or whipped cream if desired. Can serve as light meal with cottage cheese in the middle. Sprinkle with chopped walnuts if desired.

SWEET AND SOUR CABBAGE MEATBALLS

Ingredients:

1 1/2 lbs. ground beef
1 large cabbage
15 or 16 ounces tomato sauce
1/4 cup brown sugar
1/4 cup lemon juice
long grain wildrice

Directions:

Cut a deep circle at the core of the cabbage. Place in large saucepan of boiling water for 3-5 minutes or until leaves can pull away, being careful not to overcook. Mix meat with 3/4 cup tomato sauce. Put in desired amount of rice. Roll into 12 balls. Place each in the center of cooked cabbage leaves. Place seam-side down in a large skillet. Mix remaining sauce with sugar and lemon juice. Pour over meatballs. Simmer cook, covered until done, 45 minutes to one hour. Loosen balls from the bottom of skillet occasionally while cooking.

Recept uspořádaný pro věřící ze San Diego obsahuje též tradiční recepty pro svátek Sukot, neznámý autor

Passover Music

Dayenu

Rhythmically *Haggadah folk song*

E - lu E - lu, ho - tzi - a - nu, ho - tzi - a - nu mi - Mitz - ra - yim,
ho - tzi - a - nu mi - Mitz - ra - yim, da - ye - nu,
Day - day - ye - nu, day - day - ye - nu,
day - day - ye - nu, day - ye - nu, day - ye - nu, day - ye - nu. ye - nu, day - ye - nu.

2. Elu Elu natan lanu et ha Torah, dayenu!

3. Elu Elu natan lanu et Yeshua, dayenu!*

Translation:

Had He taken us out of Egypt, it would have been sufficient!

Had He given us the Torah, it would have been sufficient!

Had He given us Yeshua, it would have been sufficient!*

*Third verse adapted by Messianic Jews

Eliyahu Ha-navi

Liturgy

Slowly

Folk Song

E - liya - hu ha - na - vi, E - li - ya - hu ha - tish - bi,
E - li - ya - hu, E - li - ya - hu, E - li - ya - hu ha gil - a di, *Fine*
Bim - hey ra v' - ya - mey nu ya - vo ci - ley nu
Im ma - shi - ach ben Da - vid, im ma - shi - ach ben Da - vid.
D.C. al Fine

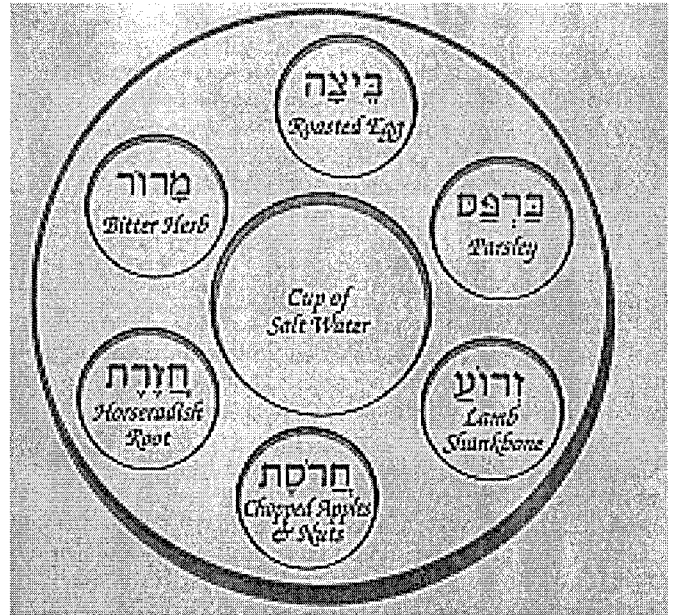
Translation:

May the prophet Elijah come soon, in our time, with the Messiah, son of David.

Zde vidíme jakým způsobem mesiánští Židé mění znění tradičních židovských svátečních písní, a to na příkladu pesachových náboženských písní které zpívají v synagogách američtí mesiánští Židé. Užito s vědomím MJAA (Aliance mesiánských Židů Ameriky), není znám autor

Obal mesiánské Hagady manželů Rubinových

Šablona pro sederový podnos dle manželů Rubinových z baltimorské Hagady

Dekret o provedení obřadu obřízky z Baltimore

These Hebrew words say *Shabbat Shalom*.

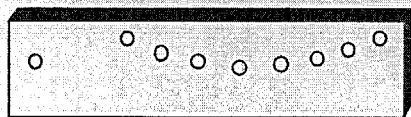
Šablona pro dečku přes sváteční chléb
chalu neboli barches ze San Diega

A SIMPLE HANUKKAH MENORAH (HANUKKIAH)

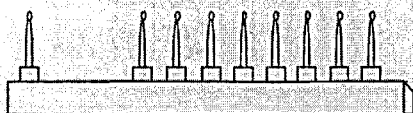
Materials:

piece of particle board approx. 4"x10"x 1/2"
Nine 1/2" machine nuts
glue, glitter, markers

Glue eight of the nuts on the particle board, either in a straight line or in a semi-circle. Place the ninth nut slightly away from the others to serve as the "shamash." Decorate the menorah with your own design of glue and glitter or with a marking pen.

TOP
VIEW

SIDE
VIEW

Návod na výrobu
vlastního chanukového
svícnu, San Diego

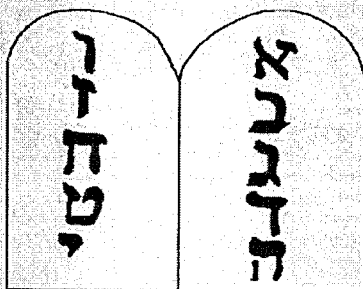
THE TEN COMMANDMENTS GIVEN AT SINAI

Materials:

cups
paper
pens
tablet design

Directions:

Cut paper rectangles that will fit over an upside down cup. Have students decorate this to look like a mountain with rocks, plants, and grass. Tape or staple onto a cup. Cut out the tablet design and glue or staple on the top. Write "Mt. Sinai" and "Exodus 20" on the cups.

HOLY SPIRIT HEADBAND

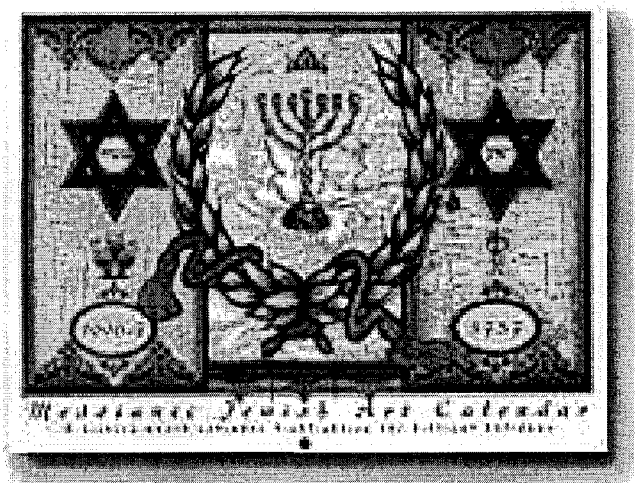
Materials:

construction paper

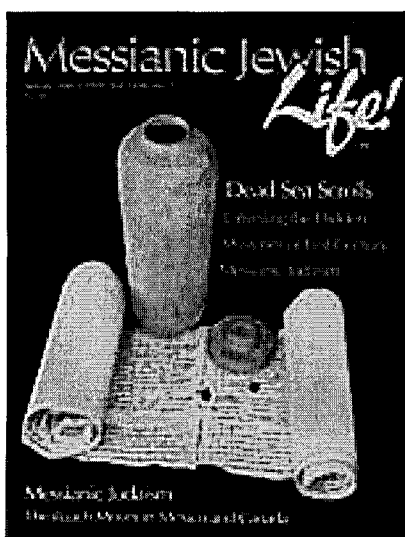
Directions:

Cut long strips of construction paper that will fit around a child's head. Draw flames on pieces of paper and have child cut out. Attach flames to band with glue, tape, or staples. Write "Tongues of fire filled with the holy spirit, Acts 2." Then size the band on the child's head before stapling band into a circle.

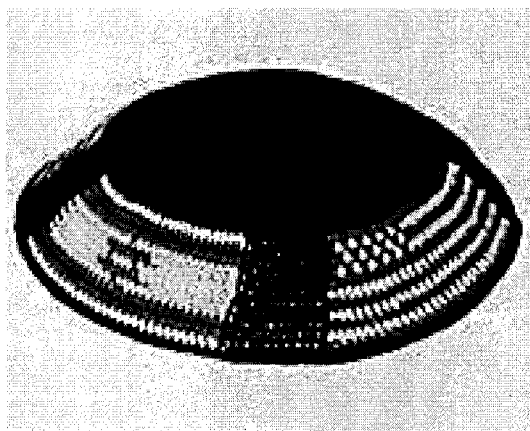
Zde vidíme návod pro výrobu dětského Desatera
a také „ohnivé čelenky“ znázorňující oheň, inspirováno knihou
Skutků apoštolů (oheň při sestoupení Ducha Svatého),
oba slouží pro přípravu svátku Šavu'ot v San Diegu

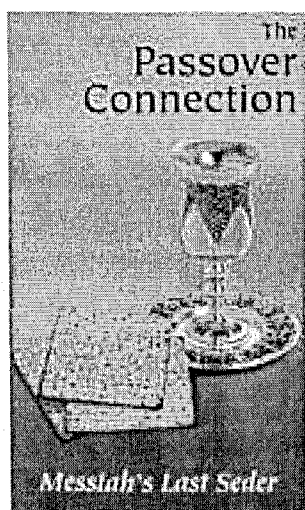
Nástěnný kalendář mesiánských Židů vydávaný mesiánskými Židy v Baltimore

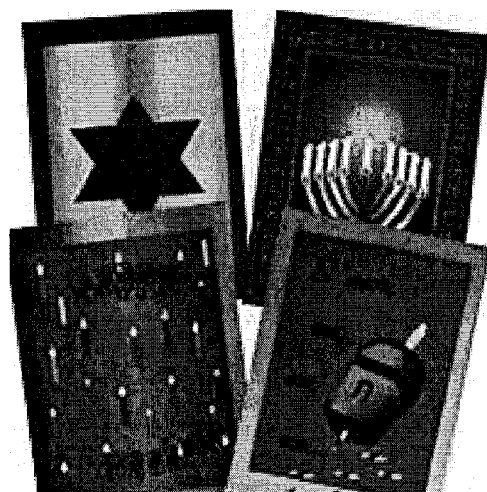
Známý časopis mesiánských Židů, vydávaný pro věřící v USA

Kippa mesiánských Židů, Clarksvill

Obal videokazety kde mesiánští Židé rekonstruuji Ježíšův poslední Pesach

Chanukové pohlednice z Clarksvillu

